

ΘΕΜΑ: ΣΦΑΙΡΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ ΤΩΝ
ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ

Έκθεση Υπουργικής Επιτροπής απαρτιζόμενης από τους
Υπουργούς:

Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων

Οικονομικών

Παιδείας και Πολιτισμού

Εσωτερικών

Συγκοινωνιών και Έργων και

Υγείας

Νοέμβριος 2004

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελίδα
ΣΥΝΟΨΗ (EXECUTIVE SUMMARY)	i-xiii
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	xiv-xvi
I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
II. ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	2-51
A. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ	2-32
• <i>Ειδικοί Νόμοι/Κανονισμοί</i>	3-25
• <i>Γενικοί Νόμοι/Κανονισμοί</i>	25-32
B. ΣΧΕΔΙΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ/ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ/ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ	33-42
• <i>Σχέδια Επαγγελματικής Αποκατάστασης Α τόμων με Αναπηρία</i>	34-36
• <i>Σχέδια Παροχής Οικονομικής βοήθειας σε Άτομα με Αναπηρία</i>	36-39
• <i>Παροχή Υπηρεσιών σε Άτομα με Αναπηρία</i>	39-41
• <i>Στέγαση Α τόμων με Αναπηρία</i>	41-42
Γ. ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΚΑΙ ΚΟΣΤΟΣ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΟΥ ΑΣΧΟΛΟΥΝΤΑΙ ΜΕ ΘΕΜΑΤΑ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ	43
Δ. ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟ 2003	44-46
Ε. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΑ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ	47
ΣΤ. ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ	48-50
III. ΚΡΙΤΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ	51-70
A. <i>Νομοθετικό πλαίσιο</i>	53-62
B. <i>Σχέδια/Υπηρεσίες προς όφελος Α τόμων με Αναπηρία</i>	62-67
Γ. <i>Δημιουργία Ηλεκτρονικού Δικτύου</i>	67-69
Δ. <i>Οργανώσεις Ατόμων με Αναπηρία</i>	69
Ε. <i>Διακίνηση Ατόμων με Αναπηρία</i>	69-70
IV. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΠΑ ΜΙΑ ΣΦΑΙΡΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ	71-76

Συνημμένο 1

Κατάλογος Νόμων και Κανονισμών που αφορούν τα άτομα με αναπηρία κατά Υπουργείο/Υπηρεσία και σύνοψη των διατάξεων τους

77-81

Συνημμένο 2

Κατάλογος ωφελημάτων/προγραμμάτων προς όφελος των ατόμων με αναπηρία κατά Υπουργείο/Υπηρεσία και σύντομη περιγραφή τους

82-86

Συνημμένο 3

Κατάλογος Οργανώσεων στις οποίες παρέχεται κρατική χορηγία για λειτουργία προγραμμάτων προς όφελος των Ατόμων με Αναπηρία

87-93

Συνημμένο 4

Υφιστάμενη Στελέχωση και κόστος των υπηρεσιών που απασχολούνται με θέματα ατόμων με αναπηρία

94-96

Συνημμένο 5

Στατιστικά στοιχεία για τα Άτομα με Αναπηρία

97

ΣΥΝΟΨΗ - (EXECUTIVE SUMMARY)

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Έκθεση αυτή ετοιμάστηκε με βάση οδηγίες του Προέδρου της Δημοκρατίας κ. Τάσσου Παπαδόπουλου, με σκοπό να διαμορφωθεί πρόταση πολιτικής προς το Υπουργικό Συμβούλιο, η οποία να αντιμετωπίζει σφαιρικά τα θέματα των ατόμων με αναπηρία που τώρα τυγχάνουν χειρισμού από πολλές και διάφορες υπηρεσίες. Στα θέματα των ατόμων με αναπηρία εμπλέκονται έξι Υπουργεία (Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Οικονομικών, Παιδείας και Πολιτισμού, Υγείας, Εσωτερικών, Συγκοινωνιών και Έργων). Σε αρκετά δε Υπουργεία, οι αρμοδιότητες είναι διασκορπισμένες περαιτέρω σε περισσότερες από μια Υπηρεσίες π.χ. στο Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και στο Υπουργείο Οικονομικών εμπλέκονται 4 τμήματα/υπηρεσίες στο καθένα).

Η Έκθεση αυτή:

- (α) δίδει πλήρη εικόνα της υφιστάμενης κατάστασης καλύπτοντας το νομοθετικό πλαίσιο, τα Σχέδια/Προγράμματα/Υπηρεσίες προς όφελος των ατόμων με αναπηρία, τα στατιστικά στοιχεία για τα άτομα με αναπηρία και τις οργανώσεις ατόμων με αναπηρία
- (β) προβαίνει σε κριτική εξέταση /αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης και
- (γ) περιέχει εισηγήσεις για εξέταση από το Υπουργικό Συμβούλιο υπό το φως του (α) και (β)

II. ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Στο νομικό πλαίσιο, υπάρχουν οκτώ ειδικοί Νόμοι/Κανονισμοί που αφορούν αποκλειστικά τα άτομα με αναπηρία και εννέα γενικότεροι με ευνοϊκές όμως διατάξεις για τα άτομα με αναπηρία. (Οι Νόμοι περιγράφονται περιληπτικά στο Συνημμένο 1, σελ. 78-82). Οι περισσότεροι ειδικοί νόμοι (4 από τους οκτώ) εμπíπτουν στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων το οποίο έχει και τη βασική αρμοδιότητα για τα θέματα των ατόμων με αναπηρία.

A. Ειδικό Νόμοι

Οι οκτώ ειδικό Νόμοι κατά Υπουργείο είναι οι ακόλουθοι:

1. Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων**(i) Ο Περί Νοητικά Καθυστερημένων Ατόμων Νόμος του 1989 (Ν.117/89).**

Καθορίζει τα δικαιώματα των νοητικά καθυστερημένων, ιδρύει Επιτροπή για την Προστασία τους και Ταμείο για ενίσχυση αυτής της ομάδας των ατόμων με αναπηρία. Η Επιτροπή παρουσίασε μέχρι τώρα πολύ περιορισμένο έργο και το Ταμείο δεν έχει έσοδα γι' αυτό παρουσιάζει αποθεματικό ύψους £1.778 μόνο.

(ii) Ο Περί Λαχείου Προνοίας Νόμος του 1992 (Ν79(1)/92).

Προβλέπει για την παροχή οικονομικής βοήθειας σε άτομα με αναπηρία και τις Οργανώσεις τους, προερχόμενης από μια ειδική κλήρωση λαχείου κάθε χρόνο. Στην πράξη τα έσοδα ήταν περιορισμένα και έτσι η έκδοση λαχείου τερματίστηκε το 1997. Το Κράτος παραχωρεί κάθε χρόνο στο Ταμείο £80.000 για τους σκοπούς του Νόμου.

(iii) Ο Περί του Ειδικού Ταμείου του Κέντρου Αποκατάστασης Ατόμων με Αναπηρία (ΚΕΑΑ) Νόμος του 2000 (Ν.103(1)/2000).

Προάγει την επαγγελματική κατάρτιση και απασχόληση όλων των ατόμων με αναπηρία από το Ειδικό Ταμείο του ΚΕΑΑ. Το Ταμείο διαθέτει περίπου £350.000 που προήλθαν από το κέρδος των εργασιών όσων εργάζονται στο ΚΕΑΑ. Ουσιαστικά τα έσοδα προέρχονται από έμμεση κυβερνητική χορηγία, αφού ορισμένα κόστη καλύπτονται από την Κυβέρνηση και δεν πληρώνονται από το Ταμείο. Η επαγγελματική αποκατάσταση προωθείται από το βασικό νόμο, από Σχέδια που εφαρμόζει η Υπηρεσία Μέριμνας Ανάπηρων του Τμήματος Εργασίας, αλλά και από Σχέδια που θα συγχρηματοδοτηθούν από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο.

- (iv) **Οι Περί Ατόμων με Αναπηρίες Νόμοι του 2000 και 2004 (Ν.127(1)/2000, και ο Τροποποιητικός Νόμος Ν.57(1)/2004).**

Ο βασικός Νόμος του 2000 κατοχυρώνει τα δικαιώματα όλων των ατόμων με αναπηρία, με στόχο την πλήρη ένταξη τους στην κοινότητα και την ανεξάρτητη διαβίωση τους. Με την τροποποίηση του 2004 ενσωματώθηκε και η Ευρωπαϊκή οδηγία που απαγορεύει κάθε μορφής διακρίσεις εναντίον των ατόμων με αναπηρία. Προβλέπει επίσης τη λειτουργία Κεντρικού Φορέα για τα άτομα με αναπηρίες, (Υπηρεσία Μέριμνας Αναπήρων-ΥΜΑ), Παγκύπριου Συμβουλίου για Άτομα με Αναπηρίες, (που προεδρεύεται από τον Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων), Ταμείου για ενίσχυση τους καθώς και την έγκριση κωδικών πρακτικής, σχεδίων απασχόλησης και γενικά διασφαλίζει την παροχή όλων των απαραίτητων υπηρεσιών προς τα άτομα με αναπηρία.

2. Υπουργείο Οικονομικών

- (i) **Οι Περί Παροχής Επιδόματος Διακίνησης εις Αναπήρους Νόμοι του 1980-2004.**

Προβλέπουν την παροχή επιδόματος διακίνησης (£24-£40/μήνα) για σκοπούς επαγγελματικής εκπαίδευσης/εργασίας από ειδικό Ταμείο.

- (ii) **Ο Περί Προσλήψεως Εκπαιδευμένων Τυφλών Τηλεφωνητών στη Δημόσια και Εκπαιδευτική Υπηρεσία και στα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου.**

Προβλέπει την κατ' απόλυτη προτεραιότητα πρόσληψη τυφλών στη θέση τηλεφωνητή.

3. Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού

Ο Περί Αγωγής και Εκπαίδευσης Παιδιών με Ειδικές Ανάγκες Νόμος του 1999(N.113(I)/99).

Διασφαλίζει την παροχή ευκαιριών για ισότιμη εκπαίδευση, καθοδήγηση και αποκατάσταση των παιδιών με ειδικές ανάγκες.

4. Υπουργείο Εσωτερικών

Ο περί Ρυθμίσεως Οδών και Οικοδομών Νόμος, Κεφ. 96 και Νόμοι του 1959 έως 2002 και οι περί Οδών και Οικοδομών Κανονισμοί του 1954 έως 1999 (τελευταία τροποποίηση ΚΔΠ 86/99).

Διασφαλίζουν την προσβασιμότητα των ατόμων με αναπηρία στις οικοδομές.

B. Γενικοί Νόμοι/Κανονισμοί

Οι Γενικοί Νόμοι/Κανονισμοί που περιέχουν ευνοϊκές πρόνοιες για τους ανάπηρους είναι:

- Οι Περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμοι του 1980 έως 2002
- οι Περί Δημοσίων Βοηθημάτων και Υπηρεσιών Νόμοι του 1991 έως 2003
- οι Περί Στεγών για Ηλικιωμένους και Ανάπηρους Νόμοι του 1990 έως 1994
- οι Περί Δημόσιας Υπηρεσίας Νόμο 1990 - 2004,
- οι Περί Παροχής Ειδικών Χορηγιών Νόμοι του 1996 έως 2002
- ο Περί Φόρου Προστιθέμενης Αξίας Νόμος του 2000,
- οι Περί Ιατρικών Κυβερνητικών Ιδρυμάτων & Υπηρεσιών Γενικοί Κανονισμοί 2000 και 2002
- οι Περί Ξενοδοχείων και Τουριστικών Καταλυμάτων Νόμοι του 1969 έως 1993

(βλέπε Συνημμένο 1, σελ. 78-82).

Οι πιο πάνω Νόμοι και Κανονισμοί προσφέρουν ένα ισχυρό νομικό πλαίσιο προστασίας των ατόμων με αναπηρία, που ανταποκρίνεται πλήρως στα επίπεδα που καθορίζουν το κοινοτικό κεκτημένο και οι Διεθνείς Συμβάσεις. Διασφαλίζει την ισότητα των ευκαιριών, την καταπολέμηση των διακρίσεων σε βάρος των ατόμων με αναπηρία και το δικαίωμα τους για ανεξάρτητη διαβίωση και πλήρη ένταξη στην κοινωνική και οικονομική ζωή. Παρουσιάζει όμως επικαλύψεις μεταξύ των διαφόρων νομοθεσιών για τις οποίες γίνονται διορθωτικές εισηγήσεις.

III. ΣΧΕΔΙΑ ΠΑΡΟΧΩΝ

Στα άτομα με αναπηρία" ή και τις Οργανώσεις τους προσφέρονται διάφορες παροχές για τις οποίες το 2003 δαπανήθηκαν £37,9εκ. όπως φαίνεται στον πιο κάτω πίνακα, (από τα οποία £21,5εκ. προέρχονταν από το Ταμείο Κοινωνικών-Ασφαλίσεων). Σημειώνεται ότι στο ποσό αυτό δεν περιλαμβάνονται οι δαπάνες για γενικότερες υπηρεσίες προς τα άτομα με αναπηρία, όπως ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, ειδική εκπαίδευση, στέγαση, λειτουργία ειδικών ιδρυμάτων, ή καθολικά επιδόματα όπως το επίδομα τέκνου, επίδομα μάνας κλπ.

Από τα διάφορα σχέδια επωφελήθηκαν 23.227 άτομα (και 61 οργανώσεις) που πιθανόν σε μερικές περιπτώσεις να είναι τα ίδια άτομα, αφού επιτρέπεται η βοήθεια από αριθμό σχεδίων (βλ. σελ. 44-46).

Πίνακας: ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΜΕΣΩ ΣΧΕΔΙΩΝ ΓΙΑ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ				
ΣΧΕΔΙΟ	Υπηρεσία	Αρ.		Ποσό €Κ
		Οργαν.	Ατόμων	
1. Επίδομα Βαριάς Κινητικής	ΥΜΑ		962	1.780.000
2. Αδασμολόγητο Αυτοκίνητο	Υπ.Οικ.	-	170	1.531.000
3. Επίδομα Διακίνησης (Υπ. Οικ.)	Υπ.Οικ.		284	88.500
4. Ειδική Χορηγία σε Τυφλούς	Υπ.Οικ.		1.000	1.800.000
5. Παροχές μέσω Λαχείου Προνοίας	ΥΜΑ ⁽¹⁾	1	31	78.650
6. Δημόσιο Βοήθημα	ΥΚΕ ⁽²⁾		5.232	5.500.000
7. Ενίσχυση Οικογένειας για Φροντ. Σπίτι	ΥΚΕ		31	110.000
8. Βελτίωση Συνθηκών Στέγασης	ΥΚΕ		5	26.000
9. Σχέδιο Εργοδότη. Αναπήρων (ΥΜΑ)	ΥΜΑ		4	8.000
10. Σχέδιο Κατάρτισης εκτός ΚΕΑΑ	ΥΜΑ		22	7.844
11. Απασχόληση με Στήριξη	ΥΜΑ		167	92.500
12. Κατάρτιση στο ΚΕΑΑ	ΥΜΑ		41	316.000
13. Οικονομ. Βοήθεια για αγορά Τροχοναθίσμ.	ΥΜΑ		215	150.000
14. Οικονομ. Βοήθεια για αγορά	ΥΜΑ		792	426.000
15. Επιχορήγηση Διακοπών (ΥΜΑ)	ΥΜΑ		455	64.000
16. Επιχορ. Διακοπ. Αναπήρ. και Ηλικ. (ΥΚΕ)	ΥΚΕ		150	20.000
17. Επιχ. για Αγορά ακουστικών (Υπ. Υγείας)	Υπ.Υγ.		400	140.000
18. Σχέδιο Αυτοεργοδότη. Ηλικιωμ./ Αναπ. (ΥΚΕ)	ΥΚΕ		11	6.800
19. Σχέδ. Διαχείρισης και Δανεισμού Τροχοναθ.	ΥΜΑ		35	1.000
20. Κατ' Οίκον φροντίδα Ηλικ. και Αναπ.	ΥΚΕ		5.046	μ.δ. ⁴
21. Χορηγίες σε ΜΚΟ (ΥΚΕ)	ΥΚΕ	48	0	1.056.500
22. Χορηγίες σε Οργανώσεις Αναπήρων (ΥΜΑ)	ΥΜΑ	12	0	20.000
23. Έγκαιρη Παρέμβαση	Ε.Ν.Κ.Α. ⁽³⁾		70	17.000
24. Συντάξεις Αναπηρίας	Κοιν. Ασφ.		1.082	2.000.000
25. Συντάξεις Ανικανότητας	Κοιν. Ασφ.		5.995	19.449.077
26. Χορηγίες Επιτροπής Παθόντων και Πεσοντών	Ε.Π.Π.		1.027	3.164.530
ΣΥΝΟΛΟ		61	23.227	37.853.401

Σημ.: 1) ΥΜΑ= Υπηρεσία Μέριμνας Αναπήρων

2) ΥΚΕ = Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας

3) ΕΝΚΑ= Επιτροπή Νοητικά Καθυστερημένων Ατόμων

μ.δ. =μη διαθέσιμο

IV. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ

A. Στατιστικά Στοιχεία

Θα πρέπει να αναφερθεί ότι δεν υπάρχουν ακριβή στοιχεία για το σύνολο των ατόμων με αναπηρία όλων των ηλικιών. Μια πρόσφατη έρευνα για το Εργατικό Δυναμικό (ηλικίας 16-64 χρόνων) που έγινε το 2002 παρουσιάζει 53.369 άτομα ή ποσοστό 12,2% του πληθυσμού μεταξύ 16-64 χρόνων να έχουν χρόνια προβλήματα υγείας (ΧΠΥ). Ο ορισμός αυτός είναι ευρύτερος από την παραδοσιακή έννοια του ανάπηρου και περιλαμβάνει μέχρι και δερματικές παθήσεις, αναπνευστικά προβλήματα, εντερικές διαταραχές κλπ. φαίνεται όμως να συμβαδίζει σε μεγάλο βαθμό με τον ορισμό που περιλαμβάνεται στο γενικό Νόμο περί Ατόμων με Αναπηρίες (Ν. 127(1)72000) που προβλέπει ότι:

"αναπηρία" σημαίνει "οποιασδήποτε μορφής ανεπάρκεια ή μειονεξία η οποία προκαλεί μόνιμο ή απροσδιόριστης διάρκειας σωματικό, διανοητικό ή ψυχικό περιορισμό στο άτομο που λαμβάνοντας υπόψη το ιστορικό και άλλα προσωπικά στοιχεία του εν λόγω ατόμου μειώνει ουσιωδώς ή αποκλείει τη δυνατότητα εκτέλεσης μιας ή περισσότερων δραστηριοτήτων ή λειτουργιών που θεωρούνται φυσιολογικές και ουσιώδεις για την ποιότητα ζωής κάθε ατόμου της ίδιας ηλικίας που δεν έχει τέτοια ανεπάρκεια ή μειονεξία¹".

Από τα 53.369 άτομα με ΧΠΥ, οι 25.513 (47%) εργάζονται και οι υπόλοιποι 27.856 (53%) δεν εργάζονται. Η έρευνα αναφέρει ότι υπάρχουν ανάμεσα στα άτομα με ΧΠΥ 6.103 άτομα με σοβαρή αναπηρία (δηλαδή 11,4% των ατόμων με ΧΠΥ) από τα οποία μόνο 255 εργάζονται, ενώ τα υπόλοιπα 5.848 δεν εργάζονται.

Για να σχηματιστεί ολοκληρωμένη εικόνα πρέπει να γίνει απογραφή των ατόμων με αναπηρία όλων των ηλικιών.

¹Στους εξειδικευμένους νόμους ο όρος ανάπηρος περιορίζεται στην κατηγορία ατόμων με αναπηρία που αφορά κάθε νόμο, π.χ. μόνο τυφλούς, ή μόνο νοητικά καθυστερημένα άτομα κλπ

B. Οργανώσεις Ατόμων με Αναπηρία

Υπάρχουν πολλές Οργανώσεις που ασχολούνται με εξειδικευμένα θέματα ατόμων με αναπηρία, ανάλογα με τη μορφή αναπηρίας π.χ. Αποκατάστασης Αναπήρων, Τυφλών, Κωφών, Παραπληγικών, Κατά Πλάκας Σκλήρυνση, Νοητικά Καθυστερημένων Ατόμων κ.ά. Όλες αυτές εκπροσωπούνται στην Κυπριακή Συνομοσπονδία Οργανώσεων Αναπήρων - ΚΥ.Σ.Ο.Α.

Έχει υποβληθεί στο Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων αίτημα για να ρυθμιστεί η λειτουργία της ΚΥ.Σ.Ο.Α. με Νόμο και άρχισε ήδη να συζητείται προσχέδιο νόμου στο Παγκύπριο Συμβούλιο Ατόμων με Αναπηρίες.

Τα άτομα με αναπηρία εκπροσωπούνται σε τέσσερα Σώματα που έχουν ιδρυθεί με Νόμο (βλ. σελ. 49-50):-

- (i) Το Παγκύπριο Συμβούλιο για Άτομα με Αναπηρίες
- (ii) Την Επιτροπή Προστασίας Νοητικά Καθυστερημένων Ατόμων
- (iii) Τη Συμβουλευτική Επιτροπή του Λαχείου Πρόνοιας
- (iv) Τη Διαχειριστική Επιτροπή του Ειδικού Ταμείου του Κ.Ε.Α.Α.

Μετά από κριτική αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης διαφάνηκε ότι υπάρχει μεγάλη επικάλυψη αλλά και έλλειψη συντονισμού με αποτέλεσμα να μην υπάρχει μια υπηρεσία που να έχει ολοκληρωμένη εικόνα. Φυσικά η κατάσταση άρχισε να βελτιώνεται από το 2000 που ψηφίστηκε ο βασικός Νόμος για τα άτομα με αναπηρίες και θα βελτιωθεί περαιτέρω με την ένταξη στην Ε.Ε. δεδομένου ότι η Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Απασχόληση και η διαδικασία για την Κοινωνική Ενσωμάτωση επιβάλλει τη λήψη μέτρων για την απασχόληση και την κοινωνική ενσωμάτωση των ατόμων με αναπηρία. Παρά τη βελτίωση υπάρχουν προβλήματα και επικαλύψεις που εντόπισε η μελέτη και κατέληξε στα ακόλουθα συμπεράσματα /εισηγήσεις.

1. **Δεν υπάρχει μητρώο με το σύνολο των ατόμων με αναπηρία.** Για καλύτερο σχεδιασμό πολιτικής, γίνεται **εισήγηση** να γίνει απογραφή όλων των ατόμων με αναπηρία, του είδους αναπηρίας τους, των ειδικών ικανοτήτων/γνώσεων που κατέχουν αλλά και των αναγκών τους. Τα στοιχεία αυτά να τηρούνται από την Υπηρεσία που θα οριστεί ως κεντρικός Φορέας.
2. **Δεν υπάρχει ένας ομοιόμορφος ορισμός του όρου ανάπηρος,** αλλά σε κάθε νόμο ορίζεται η κατηγορία των ατόμων με αναπηρία που θα εξυπηρετεί ο συγκεκριμένος νόμος. Αυτό κρίνεται θεμιτό και επιθυμητό και γίνεται **εισήγηση** να διατηρηθεί.
3. **Τα άτομα με αναπηρία εκπροσωπούνται επαρκώς** στα διάφορα κέντρα λήψης αποφάσεων μέσω της Συνομοσπονδίας των Αναπηρικών Οργανώσεων ΚΥΣΟΑ. Εκκρεμεί η νομοθετική ρύθμιση της λειτουργίας της. Γίνεται **εισήγηση** να προωθηθεί αυτή η ρύθμιση που τώρα συζητείται στο Παγκύπριο Συμβούλιο για Άτομα με Αναπηρία.
4. **Κάποιοι Νόμοι μπορούν να καταργηθούν.** Από την ανάλυση στις σελ. 52-61 προκύπτει ότι υπάρχουν επικαλύψεις μεταξύ των οκτώ ειδικών νόμων και πέντε από αυτούς θα μπορούσαν να καταργηθούν. **Οι Νόμοι αυτοί είναι:**
 - i. **Ο περί Νοητικά Καθυστερημένων Ατόμων Νόμος (Ν.119/89)** δεδομένου ότι έχει καταστεί πλεονασματικός λόγω της ψήφισης του γενικού Νόμου περί Ατόμων με Αναπηρίες Ν. 127(1)72000, του τροποποιητικού του Νόμου του 2004 καθώς και του Νόμου του 1999 για την Ειδική Εκπαίδευση. Κατάργηση του θα συνεπάγεται και κατάργηση της Επιτροπής Νοητικά Καθυστερημένων Ατόμων και απόλυση του προσωπικού που εργοδοτεί. Η εισήγηση είναι να μελετηθεί το ενδεχόμενο να μεταφερθεί το μόνιμο προσωπικό για ενίσχυση της Κεντρικής Υπηρεσίας Αναπήρων.
 - ii. **Ο περί Λαχείου Προνοίας Νόμος (Ν. 79(I)/92),** αφού ήδη καταργήθηκε η κλήρωση λαχείου προνοίας.
 - iii. **Ο περί Ειδικού Ταμείου του ΚΕΑΑ Νόμος (Ν.103(I)/2000),** δεδομένου ότι η απασχόληση και κατάρτιση προωθείται από την ΥΜΑ και ενισχύεται-από ευρωπαϊκά κονδύλια.

ίν. Οι περί Παροχής Επιδόματος Διακίνησης εις Αναπήρους Νόμοι 1980- 2004, δεδομένου ότι το σχετικό επίδομα διακίνησης που παρέχεται με βάση αυτό μπορεί να παραχωρείται όπως και τα άλλα μέσω κονδυλίου του προϋπολογισμού.

ν. Ο περί Προσλήψεως Εκπαιδευμένων Τυφλών στη Δημόσια Υπηρεσία Νόμος 17/1988, αφού ο γενικός Νόμος προβλέπει για την απασχόληση όλων των ατόμων με αναπηρία, η τεχνολογία καταργεί τις θέσεις τηλεφωνητή και το δικαστήριο έκρινε άλλο παρόμοιο νόμο αντισυνταγματικό.

5. Κάποια Σχέδια μπορούν να μεταφερθούν. Τα Σχέδια που θα μπορούσαν να μεταφερθούν σε μια Κεντρική Υπηρεσία είναι αυτά που λειτουργεί το Υπουργείο

Οικονομικών δηλαδή:

- i. Το επίδομα διακίνησης
- ii. Η ειδική χορηγία σε τυφλούς, που είναι το αντίστοιχο του επιδόματος βαριάς κινητικής αναπηρίας που δίνει η ΥΜΑ σε άτομα με κινητική αναπηρία
- iii. Η χορηγία για αδασμολόγητο αυτοκίνητο, και
- iv. Το Σχέδιο Έγκαιρης Παρέμβασης της Επιτροπής Νοητικά Καθυστερημένων Ατόμων, αν αποφασιστεί η κατάργηση του σχετικού Νόμου.

Το Υπουργείο Οικονομικών δηλώνει πρόθυμο να παραχωρήσει τη λειτουργία των σχεδίων σε άλλη Υπηρεσία.

6. Υπάρχουν επικαλύψεις στις παροχές με αποτέλεσμα να δίνονται:

- Από 2 υπηρεσίες συντάξεις αναπηρίας (βλ. σελ. 62)
- Από 3 υπηρεσίες συντάξεις βαριάς αναπηρίας (βλ. σελ. 63)
- Από 3 υπηρεσίες επίδομα διακίνησης (βλ. σελ. 63)
- Από 3 υπηρεσίες βοήθεια για τροχοκάθισμα (βλ. σελ. 64-65)
- Από 3 υπηρεσίες επιχορήγηση για διακοπές (βλ. σελ. 65-66).

Από την ανάλυση φάνηκε ότι σε κάποιες περιπτώσεις οι Υπηρεσίες δεν γνώριζαν ότι δίνονται αντίστοιχες παροχές και από αλλού, ιδιαίτερα για όργανα (ακουστικά, τροχοκαθίσματα κλπ). Σε άλλες περιπτώσεις, έστω και αν γνώριζαν, η νομοθεσία τους υποχρεώνει να συνεχίσουν να παραχωρούν διπλά επιδόματα, για αυτό γίνεται **εισήγηση** να εξεταστεί η δυνατότητα τροποποίησης της νομοθεσίας των περί Δημόσιων Βοηθημάτων έτσι που να λαμβάνονται υπόψη και οι παροχές της Επιτροπής Ανακουφίσεως Παθόντων και το Επίδομα Βαριάς Κινητικής Αναπηρίας της Υπηρεσίας Μέριμνας Αναπήρων.

7. Υπάρχουν επικαλύψεις στα σχέδια απασχόλησης/κατάρτισης με αποτέλεσμα να λειτουργούν πέντε σχέδια απασχόλησης από τρεις διαφορετικές υπηρεσίες. Πρόσφατα, εγκρίθηκαν επίσης τρία νέα σχέδια συνολικού ύψους £1,2 εκ. για να απορροφηθούν κονδύλια από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (£0,6 εκ.) ειδικά για απασχόληση των ατόμων με αναπηρία, κατά την περίοδο 2004-2006. Επειδή στα μέσα της προγραμματικής περιόδου δεν μπορούν να αλλάξουν τα Σχέδια, γίνεται **εισήγηση** να μελετηθεί το ενδεχόμενο σύμπτυξης των διαφόρων σχεδίων κατά τη διάρκεια προετοιμασίας της νέας προγραμματικής περιόδου.

8. Υπάρχουν ελλείψεις στην προσβασιμότητα των ατόμων με αναπηρία.

Τα περισσότερα υφιστάμενα δημόσια κτίρια, κρατικά και ιδιωτικά, που ανεγέρθηκαν πριν τη ψήφιση της σχετικής νομοθεσίας, δεν είναι προσβάσιμα. Γίνεται εισήγηση να τροποποιηθούν το συντομότερο δυνατό οι Κανονισμοί ώστε να ρυθμιστεί η πρόσβαση στα υφιστάμενα κτίρια σύμφωνα με συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα. Επίσης πρέπει να επισπευθεί η ολοκλήρωση δικτύου προσπελάσιμων πεζοδρομίων στους κύριους δρόμους των πόλεων.

9. Δεν μπορούν να αναληφθούν όλες οι αρμοδιότητες από μια Κεντρική Υπηρεσία. Όταν οι παροχές αποτελούν γενικότερες υπηρεσίες όπως η υγεία, η εκπαίδευση, η φροντίδα, η πολεοδομία, οι κοινωνικές ασφάλισεις κλπ, αυτές πρέπει να συνεχίσουν να βρίσκονται κάτω από το καθ' ύλην αρμόδιο Υπουργείο ή Υπηρεσία. Απαιτείται όμως πολύ καλός συντονισμός.

Γίνεται **εισήγηση** όπως δημιουργηθεί μια ισχυρή Υπηρεσία που να είναι ο **Κεντρικός Φορέας για θέματα Ατόμων με Αναπηρία και να έχει σφαιρική**

εικόνα (βλ. σελ. 51). Ως κατάλληλη υπηρεσία κρίνεται η Υπηρεσία Μέριμνας Αναπήρων (ΥΜΑ) του Τμήματος Εργασίας η οποία δημιουργήθηκε με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου με αριθμό 32.691 και ημερομηνία 1.12.89 για να διαδραματίσει αυτό το ρόλο. Για να ανταποκριθεί ικανοποιητικά απαιτείται:

- i. Ενδυνάμωση της Υπηρεσίας με πρόσθετο προσωπικό. Γίνονται συγκεκριμένες εισηγήσεις για μεταφορά πρόσθετου προσωπικού από άλλες υπηρεσίες (βλ. σελ. 76-77) που θα αυξήσουν το δυναμικό της σε 21 άτομα αντί 8 που διαθέτει τώρα.
- ii. Δημιουργία Ηλεκτρονικού Δικτύου που να συνδέει όλες τις εμπλεκόμενες κυβερνητικές υπηρεσίες και να συλλέγει όλα τα στοιχεία σε μια Τράπεζα Πληροφοριών, για να υπάρχει ολοκληρωμένη εικόνα. Το κόστος του δικτύου υπολογίζεται μεταξύ £50.000-£70.000. Μέσω του δικτύου θα παρέχονται πληροφορίες για:
 - το σύνολο των ατόμων με αναπηρία, τα επιδόματα που παίρνει ο καθένας, τις ανάγκες τους για εργασία, κατάρτιση κλπ,
 - τη δαπάνη για τα άτομα με αναπηρία, συνολικά, κατά κατηγορία αναπηρίας, κατά έτος κτλ.
 - τα διάφορα σχέδια που λειτουργούν οι Υπηρεσίες
- iii. Διευκόλυνση των ατόμων με αναπηρία στις συναλλαγές τους. Μέσω του δικτύου θα εξυπηρετούνται εκτός από τις υπηρεσίες και τα άτομα με αναπηρία, αφού θα μπορούν να υποβάλουν αιτήσεις αλλά και να ζητούν πληροφορίες για την πρόοδο στην αξιολόγηση των αιτημάτων τους
- iv. Σύσταση Διυπηρεσιακής Επιτροπής στην οποία να συμμετέχουν όλες οι αρμόδιες κυβερνητικές υπηρεσίες που χειρίζονται θέματα ατόμων με αναπηρία η οποία να προδιαγράφει την κυβερνητική πολιτική και να συντονίζει τις διάφορες κυβερνητικές υπηρεσίες.

10. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, με τις απαιτήσεις της για ετοιμασία εθνικών εγγράφων πολιτικής όπως το Εθνικό Σχέδιο για την Απασχόληση και το Εθνικό Σχέδιο για την Κοινωνική Ενσωμάτωση **διαδραματίζει καταλυτικό ρόλο** στην προσπάθεια για μια σφαιρική πολιτική, αφού απαιτεί:

- την εμπλοκή όλων των ενδιαφερομένων κοινωνικών εταίρων στην ετοιμασία τους
- τον καθορισμό συγκεκριμένων μετρήσιμων στόχων με απώτερο σκοπό την απασχόληση 50% των ατόμων με αναπηρία μέχρι το 2010, και
- προσφέρει οικονομική ενίσχυση για Σχέδια αποκατάστασης ατόμων με αναπηρία.

Προϋποθέσεις για Σφαιρική Αντιμετώπιση

Εν κατακλείδι, πιστεύεται ότι, η εμπλοκή περισσότερων της μιας υπηρεσίας στα θέματα ατόμων με αναπηρία, δεν είναι κακό, νοουμένου ότι:

- (i) η Κυβέρνηση ακολουθεί μια σφαιρική πολιτική
- (ii) οι εμπλεκόμενες υπηρεσίες αλληλοενημερώνονται και συναποφασίζουν
στο βαθμό που μια νέα απόφαση τις αφορά
- (iii) υπάρχει ένας Κεντρικός Φορέας και ένα ενιαίο σύστημα πληροφόρησης που να υποστηρίζει τη χάραξη πολιτικής και την αλληλοενημέρωση
- (iv) τα άτομα με αναπηρία διευκολύνονται στις συναλλαγές τους με τις κυβερνητικές υπηρεσίες μέσω μιας κεντρικής υπηρεσίας που θα παρακολουθεί την εξέλιξη των υποθέσεων τους από τις υπόλοιπες.

Εκτιμάται ότι οι εισηγήσεις της μελέτης αυτής βελτιώνουν την υφιστάμενη κατάσταση και θέτουν γερές βάσεις για σφαιρική αντιμετώπιση των θεμάτων των ατόμων με αναπηρία.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Με βάση γραπτές οδηγίες του Προέδρου της Δημοκρατίας, κ. Τάσου Παπαδόπουλου, ζητήθηκε από τους **Υπουργούς Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και Εσωτερικών** να προβούν από κοινού σε σφαιρική αντιμετώπιση των θεμάτων των ατόμων με αναπηρία και να διαμορφώσουν «πρόταση πολιτικής» προς το Υπουργικό Συμβούλιο.

Επειδή για τα θέματα των ατόμων με αναπηρία αρμοδιότητα έχουν και άλλες κυβερνητικές Υπηρεσίες, συγκεκριμένα τα Υπουργεία **Οικονομικών, Παιδείας και Πολιτισμού, και Υγείας**, με πρωτοβουλία του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων κ. Μάκη Κεραυνού και ύστερα από γραπτή ενημέρωση του Προέδρου της Δημοκρατίας, η Υπουργική Επιτροπή διευρύνθηκε με τους τρεις αντίστοιχους Υπουργούς.

Η Υπουργική Επιτροπή πραγματοποίησε τρεις συνεδρίες, στις 12/5/03, 4/9/03 και 28/9/04.

Στην **πρώτη** συνεδρία αποφασίστηκε ως πρώτο βήμα να συγκεντρωθούν σε ένα ενιαίο έγγραφο όλες οι σχετικές νομοθεσίες και όλα τα υφιστάμενα προγράμματα, ωφελήματα και παροχές και οι στόχοι του κάθε Υπουργείου για το μέλλον το οποίο να τεθεί υπόψη της Υπουργικής Επιτροπής κατά την επόμενη συνεδρία της.

Στη **δεύτερη** συνεδρία της Υπουργικής Επιτροπής ο Υπουργός Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων ενημέρωσε τους συναδέλφους του ότι με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου με αρ. 57.520 και ημερ. 13.3.03 είχε συσταθεί μια δεύτερη Υπουργική Επιτροπή αποτελούμενη από τους Υπουργούς Εσωτερικών, Συγκοινωνιών και Έργων και Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, με όρους εντολής να μελετήσει τα **θέματα πρόσβασης και διακίνησης των ατόμων με αναπηρία** και ότι, σε συνεννόηση με τους δύο αυτούς Υπουργούς, αποφασίστηκε όπως η πρώτη Υπουργική Επιτροπή διευρυνθεί με τη συμπερίληψη και του **Υπουργού Συγκοινωνιών και Έργων** ώστε η Έκθεση που θα υποβληθεί στο Υπουργικό Συμβούλιο να καλύψει και τα θέματα πρόσβασης και διακίνησης.

Αφού ενημερώθηκε σε αδρές γραμμές, με βάση έγγραφο που ετοιμάστηκε από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων σε συνεργασία με τις άλλες υπηρεσίες, για την υφιστάμενη νομοθεσία και τα υφιστάμενα Σχέδια, η Υπουργική Επιτροπή ανέθεσε σε μια τεχνοκρατική Επιτροπή υπό την προεδρία του Διευθυντή Τμήματος Εργασίας, απαρτιζόμενη από εκπροσώπους όλων των εμπλεκόμενων Υπουργείων και του Γραφείου Προγραμματισμού¹² να εξετάσει τα πιο κάτω θέματα και να υποβάλει Έκθεση στην Υπουργική Επιτροπή, η οποία στη συνέχεια να ολοκληρώσει το έργο της σε μια τρίτη και τελική συνεδρία.

- Κριτική εξέταση υφιστάμενης πολιτικής για θέματα αναπήρων
- Κριτική εξέταση υφιστάμενων Νόμων, με στόχο τη διαπίστωση της χρησιμότητάς τους, τυχόν κενών κλπ.
- Αξιολόγηση των υφιστάμενων Προγραμμάτων/Σχεδίων/Μέτρων/Παροχών προς όφελος των ατόμων με αναπηρίες, με στόχο τη διαπίστωση κατά πόσο υπάρχουν επικαλύψεις ή ανάγκη κατάργησης/διαφοροποίησης ορισμένων από αυτά.
- Συντονισμό μεταξύ των Υπουργείων.
- Υποβολή εισήγησης για τη δημιουργία ενιαίου φορέα χειρισμού των θεμάτων των αναπήρων.

Η Τεχνική Επιτροπή υπέβαλε Έκθεση στον Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων στις 3/12/03. Κρίθηκε ότι αυτή έπρεπε να αναδιαμορφωθεί ώστε να ανταποκρίνεται πληρέστερα στους όρους εντολής της Υπουργικής Επιτροπής και να περιέχει σαφείς και συγκεκριμένες εισηγήσεις. Η εργασία αυτή αναλήφθηκε από τη Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων η οποία ύστερα από νέα συνάντηση της με την

² Στην Τεχνοκρατική Επιτροπή μετείχαν από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων ο κ. Χρίστος Αγγελίδης (Υπηρεσία Μέριμνας Αναπήρων) και η κα Χλόη Κορομιά (Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας), από το Γραφείο Προγραμματισμού η κα Γ. Χριστοφίδου, από το Υπουργείο Υγείας η κα Α. Νουσκά, από το Υπουργείο Συγκοινωνιών και Έργων η κα Κλ. Πετρίδου, από το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού ο κ. Α. Θεοδώρου, από το Υπουργείο Οικονομικών η κα Ορφανίδου και από το Υπουργείο Εσωτερικών η κα Ρ. Κουρτελλή.

Τεχνοκρατική Επιτροπή και επικοινωνία με τα μέλη της ξεχωριστά, ετοίμασε νέα Έκθεση.

Η Υπουργική Επιτροπή εξέτασε και ενέκρινε τη νέα Έκθεση στην **τρίτη** και τελευταία συνεδρία της που έγινε στις 28/9/04 και συμφώνησε να υποβληθεί για κατ' αρχή έγκριση στο Υπουργικό Συμβούλιο και στη συνέχεια να τεθεί υπόψη των Οργανώσεων των ατόμων με αναπηρία.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

27 Οκτωβρίου 2004

04011901.

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Μέχρι το 2000 που ψηφίστηκε ο Νόμος περί Ατόμων με Αναπηρίες, ο οποίος προσεγγίζει κατά σφαιρικό τρόπο τα θέματα που αφορούν τα άτομα με αναπηρία και προβλέπει για τον καθορισμό **εθνικής πολιτικής** για τα θέματα αυτά, δεν υπήρχε ενιαία κυβερνητική πολιτική. Το κάθε Υπουργείο καθόριζε τη δική του πολιτική και προωθούσε τη δική του νομοθεσία και Σχέδια με στόχο τη βελτίωση της ζωής των ατόμων με αναπηρία. Έτσι σταδιακά εισήχθηκε μια σειρά από Νόμους και Κανονισμούς που ρυθμίζουν θέματα που αφορούν τα άτομα με αναπηρία. Η τακτική αυτή συνεχίζεται και σήμερα.

Τα θέματα ατόμων με αναπηρία είναι σήμερα διασκορπισμένα και τυγχάνουν χειρισμού από διάφορες κυβερνητικές υπηρεσίες με αποτέλεσμα να υπάρχει έλλειψη συντονισμού, αλλά και έλλειψη ολοκληρωμένης εικόνας.

Η Έκθεση αυτή:

(α) δίδει πλήρη εικόνα της υφιστάμενης κατάστασης

Καλύπτει:

- το νομοθετικό πλαίσιο
- τα Σχέδια/Προγράμματα/Υπηρεσίες προς όφελος των ατόμων με αναπηρία
- τη στελέχωση και το κόστος των υπηρεσιών που ασχολούνται με θέματα ατόμων με αναπηρία
- τις δημόσιες δαπάνες για τα άτομα με αναπηρία
- στατιστικά στοιχεία για τα άτομα με αναπηρία και
- τις οργανώσεις ατόμων με αναπηρία

(β) προβαίνει σε κριτική εξέταση /αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης και

(γ) περιέχει εισηγήσεις για εξέταση από το Υπουργικό Συμβούλιο υπό το φως του (α) και (β).

II. ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

A. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Παρά το γεγονός ότι η Κυβερνητική πολιτική στον τομέα της μέριμνας ατόμων με αναπηρία δεν αναπτύχθηκε κατά τρόπο σφαιρικό και ολοκληρωμένο, εντούτοις μπορεί να λεχθεί ότι εδράζεται στις αρχές της διασφάλισης της ισότητας των ευκαιριών, της ίσης μεταχείρισης και της καταπολέμησης των διακρίσεων σε βάρος των ατόμων με αναπηρία και της διασφάλισης του δικαιώματός τους για ανεξάρτητη διαβίωση και για πλήρη ένταξη τους στην κοινωνική και οικονομική ζωή του τόπου. Η πολιτική αυτή απαιτεί, μεταξύ άλλων, την άρση των φυσικών και κοινωνικών φραγμών και την εισαγωγή μέτρων υπέρ των ατόμων με αναπηρία.

Σήμερα υπάρχουν **οκτώ** Νόμοι/Κανονισμοί που αφορούν **αποκλειστικά** τα άτομα με αναπηρία και **εννέα γενικότεροι** νόμοι υπό την έννοια ότι αφορούν τον πληθυσμό γενικότερα με ευεργετικές διατάξεις για τα άτομα με αναπηρία. Πρόσθετα έχουν κυρωθεί με νόμο η Σύμβαση με αρ. 159 της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας περί της Επαγγελματικής Αποκατάστασης και Απασχόλησης Ανάπηρων Προσώπων³ και το άρθρο 15 του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη⁴.

Οι περισσότεροι από τους ειδικούς Νόμους αφορούν το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων (4) .Οι υπόλοιποι αφορούν το Υπουργείο Οικονομικών (2), το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού (1) και το Υπουργείο Εσωτερικών (1).

Όλοι οι Νόμοι, ειδικοί και γενικοί, παρουσιάζονται με χρονολογική σειρά πιο κάτω στο βαθμό που κρίθηκε ότι χρειάζεται για σκοπούς της μελέτης αυτής. Συγκεκριμένα, για τον κάθε **ειδικό νόμο** φαίνεται το Υπουργείο ή Υπηρεσία που τον εφαρμόζει, ο σκοπός του, η ερμηνεία του όρου ανάπηρος και άλλων συναφών όρων, και εκεί που υπάρχουν, τα θεσμικά όργανα και οι οικονομικές διατάξεις.

³ Κυρωτικός Νόμος

Η Σύμβαση ορίζει ως **ανάπηρο πρόσωπο** άτομο του οποίου οι προσωπικές εξεύρεσης και διατήρησης κατάλληλης απασχόλησης καθώς και επαγγελματικής ανέλιξης σ' αυτή είναι αισθητά μειωμένες συνεπεία ενός προσηκόντως αναγνωρισμένου σωματικού ή πνευματικού μειονεκτήματος

⁴ Κυρωτικός Νόμος αρ. 64 του 1969. Το άρθρο 15 του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη δεν έχει ορισμό του όρου ανάπηρος.

Στο **Συνημμένο 1** φαίνεται κατάλογος των Νόμων κατά Υπουργείο/Υπηρεσία και σύνοψη των

διατάξεων τους (βλ. σελ. 78-82).

- **Ειδικοί Νόμοι/Κανονισμοί**

- 1. Οι περί Παροχής Επιδόματος Διακίνησης εις Αναπήρους Νόμοι του 1980-2004** (Αρμοδιότητα Υπουργείου Οικονομικών).

Σκοπός του Νόμου είναι η παροχή **επιδόματος διακίνησης**⁵: (α)

σε αναπήρους για την διακίνηση τους για σκοπούς εργασίας

(β) σε αναπήρους σπουδαστές ή μαθητές για την διακίνηση τους μέσα στη Δημοκρατία για σκοπούς επαγγελματικής εκπαίδευσης ή αποκτήσεως ειδικών γνώσεων σχετικών προς την επαγγελματική τους αποκατάσταση για ανώτατη περίοδο τριών ετών.

"ανάπηρος" σημαίνει πολίτη της Δημοκρατίας όστις, εκ γενετής ή λόγω μεταγενεστέρου γεγονότος, είναι κατ' έκθεσιν του **Ιατροσυμβουλίου, μονίμως ανάπηρος** και η αναπηρία του συνίσταται εις:

(α) παραπληγίαν, τετραπληγίαν, ακρωτηριασμόν ή παραμόρφωσιν ή αδυναμίαν των κάτω άκρων, εις βαθμόν υπερβαίνον τα το τριάκοντα εννέα της εκατόν (39%)

(β) περιορισμόν της οξύτητος της οράσεως και των δύο οφθαλμών ώστε αύτη εις τον καλύτερον οφθαλμόν να μη υπερβαίνει, έστω και δια διορθωτικών φακών, τα 6/36».

⁵ Επίδομα διακίνησης μέχρι £40 παρέχεται και σε παθόντες αναπήρους με βάση τους περί Ανακουφίσεως Παθόντων Νόμους ανεξάρτητα από το είδος αναπηρίας (βλ. σελ. 25-28 πιο κάτω). Επίσης επίδομα διακίνησης παρέχεται και από τις Υπηρεσίες Κοινωνικές Ευημερίας με βάση τους Νόμους περί Δημοσίων Βοηθημάτων και Υπηρεσιών για τη μετάβαση δικαιούχων δημοσίου βοηθήματος σε ιατρικές ή άλλες ζωτικές υπηρεσίες ως ειδική ανάγκη. Το ύψος του επιδόματος καθορίζεται σε εξατομικευμένη βάση.

Σημειώνεται ότι με τροποποίηση που έγινε στη νομοθεσία το 2004 (Ν.177(Ι)/2004) το επίδομα διακίνησης που παρέχεται κάτω από τις ίδιες προϋποθέσεις **και σε πολίτες** οποιουδήποτε κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή άλλου συμβαλλόμενου μέρους της Συμφωνίας για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, εφόσον αυτοί είναι εργαζόμενοι στην επικράτεια της Δημοκρατίας.

Το ύψος του επιδόματος αποφασίζεται με βάση την οικονομική κατάσταση του ανάπηρου και καθορίζεται **μέχρι £24 το μήνα**, πλην των περιπτώσεων αναπηρίας που οφείλεται σε τετραπληγία ή περιορισμό της οξύτητας της όρασης, οπότε το επίδομα δύναται να αυξηθεί μέχρι **£40 το μήνα**.

Ειδικό Ταμείο

Ο Νόμος προβλέπει για την λειτουργία Ειδικού Ταμείου που αποτελείται εξ' ολοκλήρου από Κυβερνητικές χορηγίες και το διαχειρίζεται Επιτροπή που αποτελείται από 1 Πρόεδρο (εκπρόσωπος Υπουργείου Οικονομικών) και 2 Μέλη που διορίζει ο Υπουργός Οικονομικών (εκπρόσωπος Γενικού Λογιστηρίου και 1 λειτουργός από τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας).

Αποθεματικό του Ταμείου το τέλος του 2003

Κάθε χρόνο εμβάζεται στο Ταμείο από τον Κρατικό Προϋπολογισμό το ποσό που απαιτείται για τις ανάγκες των δικαιούχων.

Βοήθεια που δόθηκε το 2003: £88.500

Αριθμός δικαιούχων: 284

Λειτουργοί που απασχολούνται: 1 Γραφέας (10% του χρόνου του), 1 Λογιστικός Λειτουργός Α10 (5% του χρόνου του).

2. Ο περί Προσλήψεως Εκπαιδευμένων Τυφλών Τηλεφωνητών στη Δημόσια και Εκπαιδευτική Υπηρεσία και στα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου Νόμος Αρ. 17 του 1988.

(Αρμοδιότητα Υπουργείου Οικονομικών)

Σκοπός του Νόμου αυτού είναι η κατ' απόλυτη προτεραιότητα πρόσληψη στη θέση Τηλεφωνητή, στη Δημόσια και Εκπαιδευτική Υπηρεσία, καθώς και στα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου από υποψήφιους τυφλούς που κατέχουν τα απαιτούμενα προσόντα και είναι εκπαιδευμένοι τηλεφωνητές. Αν δεν υπάρχουν τυφλοί υποψήφιοι τηλεφωνητές διορίζονται κατά προτεραιότητα **άτομα με αναπηρία**.

«**Τυφλός**⁶» σημαίνει πρόσωπο του οποίου η οπτική οξύτητα και μετά τη χρησιμοποίηση διορθωτικών φακών δεν υπερβαίνει τα 6/60 της κανονικής όρασης στο καλύτερο μάτι.

Ανάπηρος για σκοπούς του Νόμου αυτού σημαίνει οποιοδήποτε μόνιμα **ανάπηρο** πολίτη της Δημοκρατίας ο οποίος, εκ γενετής ή λόγω μεταγενέστερου γεγονότος είναι μερικώς ή πλήρως ανάπηρος, νοουμένου ότι η αναπηρία του προέρχεται από σοβαρή παραμόρφωση ή σοβαρό ακρωτηριασμό των κάτω άκρων, ή από μυοπάθεια, παραπληγία, τετραπληγία ή από οποιαδήποτε άλλη συναφή αιτία.

Αριθμός τυφλών που προσλήφθηκαν με βάση το Νόμο αυτό: 50 άτομα από την έναρξη της εφαρμογής του Νόμου το 1988 μέχρι το 2003.

3. Ο περί Νοητικά Καθυστερημένων Ατόμων Νόμος του 1989 (Ν.117/89)⁷

(Αρμοδιότητα Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων)

Ο Νόμος αυτός κατοχυρώνει το δικαίωμα αξιοπρεπούς διαβίωσης και κοινωνικής ασφάλισης ανάλογα προσαρμοσμένης στις ανάγκες και ικανότητες του **νοητικά καθυστερημένου ατόμου** και καθορίζει ότι αποτελεί ευθύνη της πολιτείας η παροχή στο καθυστερημένο άτομο των αναγκαίων

⁶ Στους τυφλούς παρέχεται επίσης από το Υπουργείο Οικονομικών ετήσια χορηγία ύψους £1.800 με βάση τους περί Παροχής Ειδικών Χορηγιών Νόμους του 1996 έως 2002 (βλ. σελ. 30-31 πιο κάτω).

⁷ Προωθείται τροποποίηση του Νόμου αυτού.

μέσων φροντίδας και περίθαλψης για διασφάλιση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, υγιούς διαβίωσης και ανάπτυξης στο βαθμό που οι δυνατότητες του το επιτρέπουν.

Αποτελεί υποχρέωση της πολιτείας να παρέχει περίθαλψη και βοήθεια που θα περιλαμβάνει:

- (α) Ειδική εκπαίδευση⁸ σε κατάλληλα σχολεία ή κέντρα εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης
- (β) ιδρυματική διαμονή, φροντίδα και περίθαλψη
- (γ) δημιουργία ευκαιριών για επαγγελματική αποκατάσταση
- (δ) φροντίδα και βοήθεια στο σπίτι όπου το νοητικά καθυστερημένο άτομο διαμένει με γονείς ή συγγενείς
- (ε) εξασφάλιση διαμονής και φροντίδας του καθυστερημένου ατόμου που διαμένει με γονείς ή συγγενείς μετά το θάνατο τους ή όταν αυτοί καταστούν ανίκανοι να προσφέρουν την αναγκαία φροντίδα στο καθυστερημένο άτομο
- (στ) ευνοϊκή μεταχείριση στο σχέδιο κοινωνικών ασφαλίσεων
- (ζ) λήψη νομοθετικών μέτρων για προστασία του νοητικά καθυστερημένου ατόμου στον κοινωνικό χώρο
- (η) παροχή αναγκαίας βοήθειας για κοινωνικοποίηση νοητικά καθυστερημένων ατόμων και ενσωμάτωση τους στο κοινωνικό σύνολο στο βαθμό που οι ικανότητες τους το επιτρέπουν και
- (θ) διορισμό κατάλληλων προσώπων για τη διαχείριση των περιουσιών και για την προστασία των συμφερόντων των νοητικά καθυστερημένων ατόμων.

Σύμφωνα με το Νόμο οι υποχρεώσεις της πολιτείας θα εκπληρώνονται έναντι των ατόμων με αναπηρία μέσα στα πλαίσια των κρατικών δυνατοτήτων λαμβανομένων υπόψη και των διαπιστώσεων της Επιτροπής για τις ανάγκες των καθυστερημένων ατόμων.

⁸ Το 1999 ψηφίστηκε εξειδικευμένος νόμος για την εκπαίδευση των παιδιών με ειδικές ανάγκες (Βλ. σελ. 13-16)

«Ανάπηρος» σημαίνει «νοητικά καθυστερημένο άτομο» και νοητικά καθυστερημένο άτομο σημαίνει πρόσωπο οποιασδήποτε ηλικίας που είναι **μόνιμα ανίκανο** να εξασφαλίσει μόνο του όλες ή μερικές από τις απαραίτητες ανάγκες για ομαλή ατομική ή κοινωνική διαβίωση λόγω ελλιπούς ανάπτυξης ή ανεπάρκειας, εκ γενετής ή μη, των νοητικών του δυνατοτήτων.

Όργανα του Νόμου

Επιτροπή Προστασίας Νοητικά Καθυστερημένων Ατόμων⁹

Απαρτίζεται από 6-12 άτομα διοριζόμενα από τον Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων από τα οποία τα μισά είναι κρατικοί λειτουργοί (Υπουργείο Οικονομικών, Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Υγείας, Παιδείας και Πολιτισμού) και τα υπόλοιπα ιδιώτες. Οι ιδιώτες προέρχονται από γονείς και αδέρφια ατόμων με αναπηρία που υποδεικνύονται από τον Παγκύπριο Σύνδεσμο Γονέων Καθυστερημένων Ατόμων. Ο Πρόεδρος είναι κρατικός λειτουργός και διορίζεται από τον Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

Αρμοδιότητες της Επιτροπής

Παρακολουθεί τα προβλήματα των ατόμων με νοητική υστέρηση και των οικογενειών τους καθώς και τις ενέργειες και τα μέτρα που λαμβάνουν τα διάφορα τμήματα και φορείς για την επίλυση τους.

Πρωθεί την υλοποίηση προγραμμάτων για διασφάλιση των διακηρυχθέντων δικαιωμάτων των ατόμων με νοητική υστέρηση.

Παρακολουθεί την παροχή υπηρεσιών έγκαιρης παρέμβασης, σχολικής εκπαίδευσης, επαγγελματικής κατάρτισης, απασχόλησης, διαμονής και γενικά των υπηρεσιών που στοχεύουν στην ευημερία των ατόμων με νοητική υστέρηση.

Αξιολογεί, σε συνεργασία με τις αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες, την αποτελεσματικότητα της λειτουργίας των χώρων στους οποίους προσφέρονται υπηρεσίες στα άτομα με νοητική υστέρηση.

⁹ Η θητεία είναι διετής και λήγει στις 2/10/05

Τηρεί **μητρώα ατόμων**¹⁰ με νοητική υστέρηση και **των ιδρυμάτων**¹¹ που ασχολούνται με αυτά και εξάγει στατιστικά και άλλα σχετικά στοιχεία. Σήμερα οι δραστηριότητες της Επιτροπής επικεντρώνονται στην προώθηση της απασχόλησης με στήριξη μέσω του Σχεδίου Απασχόλησης με Στήριξη Ατόμων με Σοβαρή Αναπηρία της Υπηρεσίας Μέριμνας Αναπήρων, την ενημέρωση και την εφαρμογή σχεδίου έγκαιρης παρέμβασης.

Συμβουλευτική Επιτροπή

Ιδρύεται από το Υπουργικό Συμβούλιο και απαρτίζεται από **εμπειρογνώμονες** με σκοπό την παροχή βοήθειας στην πιο πάνω Επιτροπή για καλύτερη εκπλήρωση των καθηκόντων και αρμοδιοτήτων της¹².

Ταμείο Νοητικά Καθυστερημένων Ατόμων

Ιδρύεται από το Νόμο ως νομικό πρόσωπο για την επίτευξη και προώθηση του σκοπού του Νόμου. Διαχειριστής του Ταμείου είναι η Επιτροπή Προστασίας Νοητικά Καθυστερημένων Ατόμων.

Πόροι του Ταμείου

Εισφορές, δωρεές κληροδοτήματα, χορηγίες που γίνονται για φιλανθρωπικούς σκοπούς.

Ετήσια Έσοδα

Δεν υπάρχουν γιατί δεν γίνονται εισφορές, δωρεές ή χορηγίες.

Ύψος Αποθεματικού 31/12/2003: £1.778

¹⁰ Με βάση τον περί Νοητικά Καθυστερημένων Ατόμων Νόμο (Ν. 117/89) προβλέπεται η λειτουργία **δύο μητρώων** για νοητικά καθυστερημένα άτομα. Το μητρώο Α το οποίο εξυπηρετεί σκοπούς στατιστικής και ερευνών και στο οποίο καταγράφονται νοητικά καθυστερημένα άτομα και το μητρώο Β το οποίο χρησιμεύει για σκοπούς παροχής ωφελημάτων. Σήμερα λειτουργεί μόνο το μητρώο Α για το λόγο ότι όπως είναι σήμερα διαρθρωμένο το σχετικό άρθρο που προβλέπει τη δημιουργία του μητρώου Β, προσκρούει στον περί Επεξεργασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (Προστασίας του Ατόμου) Νόμο του 2001. Το πρόβλημα αναμένεται να αντιμετωπιστεί με την προώθηση του τροποποιητικού Νομοσχεδίου με τίτλο «ο περί Προστασίας των Δικαιωμάτων των Ατόμων με Νοητική Υστέρηση Νόμος του 2004», ο οποίος βρίσκεται στη Νομική Υπηρεσία για νομοτεχνικό έλεγχο.

¹¹ Σήμερα τηρείται μητρώο ιδρυμάτων.

¹² Η σύσταση, οι αρμοδιότητες και η λειτουργία της Συμβουλευτικής Επιτροπής διέπεται από του,ς περί Νοητικά Καθυστερημένων Ατόμων (Σύσταση Συμβουλευτικής Επιτροπής) Κανονισμούς του 1990. Η θητεία της είναι τετραετής και λήγει στις 2/10/05.

Προϋπολογισμός της Επιτροπής: £163.000 για το 2004 (£96.300 δαπάνες προσωπικού, £35.000 για το σχέδιο έγκαιρης παρέμβασης, για μελέτη για την ετοιμασία μητρώου νοητικά καθυστερημένων ατόμων και ιδρυμάτων £4.000, συνέδρια £4,500 και υπόλοιπα έξοδα λειτουργίας £23.000).

Προσωπικό που απασχολείται από την Επιτροπή: 1 Προϊστάμενος Υπηρεσιών (Κλ. Α11), 2 μόνιμοι λειτουργοί (Κλ. Α8-Α10), 1 γραφέας (Κλ. Α2), 2 Έκτακτοι Γραφείς και 4 Λειτουργοί Έγκαιρης Παρέμβασης που εξασφαλίστηκαν με τη μέθοδο «αγοράς υπηρεσιών» (βλ. πιο κάτω, σελ.44).

Πρωθείται τροποποίηση του Νόμου¹¹ με στόχο:

- Να εκσυγχρονίσει τις υποχρεώσεις της πολιτείας για παροχή περίθαλψης και βοήθειας στα άτομα με νοητική υστέρηση και να επαναπροσδιορίσει ανάλογα τις αρμοδιότητες της Επιτροπής.
- Να αναβαθμίσει την τήρηση των μητρώων τόσο για τα άτομα με νοητική υστέρηση όσο και για τα ιδρύματα που ασχολούνται μ' αυτά και να εισάξει βελτιωτικές ρυθμίσεις αναφορικά με τη νομική υπόσταση της Επιτροπής, του προσωπικού που εργάζεται στις Υπηρεσίες της και της διαχείρισης των οικονομικών της.

4. Ο περί Λαχείου Πρόνοιας Νόμος του 1992 (Ν. 79(Ι)/92) και οι περί Λαχείου Πρόνοιας Κανονισμοί του 1994 (Κ.Δ.Π. 179/94)

(Αρμοδιότητα Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων)

Σκοπός του Νόμου είναι η παροχή μέσω του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων:

(α) υλικής ή άλλης βοήθειας στους ανάπηρους και δεινοπαθούντες.

(β) οικονομικής βοήθειας σε Οργανώσεις αναπήρων με στόχο την εκπαίδευση, επαγγελματική αποκατάσταση και ανέλιξη, κοινωνική ένταξη, οικονομική ενίσχυση, αξιοπρεπή διαβίωση και γενικά τη βελτίωση του

επιπέδου διαβίωσης των ατόμων με αναπηρία και την προώθηση των θεμάτων τους.

Τα κριτήρια παροχής υλικής βοήθειας σε άτομα με αναπηρία και δεινοπαθούντες σε Υπουργεία, Διοικητικά Όργανα, Οργανώσεις και Ιδρύματα καθορίζονται στους περί Λαχείων Πρόνοιας Κανονισμούς¹³.

Ορισμοί

«**ανάπηρος**» σημαίνει άτομο, το οποίο πάσχει εκ γενετής ή λόγω μεταγενέστερου γεγονότος από μερική ή πλήρη **σωματική ή διανοητική αναπηρία**, η δε αναπηρία του προέρχεται από **σοβαρή** παραμόρφωση ή **σοβαρό** ακρωτηριασμό των άνω ή κάτω άκρων ή από μυοπάθεια, παραπληγία, τετραπληγία ή **σοβαρή** απώλεια της όρασης και στους δύο οφθαλμούς ή **σοβαρή** απώλεια της ακοής και στα δύο αυτιά, ή από **σοβαρή** διανοητική καθυστέρηση, ή από άλλη **σοβαρή** αιτία, οι οποίες προκαλούν ουσιώδη μείωση της σωματικής ή διανοητικής ικανότητας και επιτρέπουν σ' αυτό να ασκεί μόνο περιορισμένο κύκλο βιοποριστικών επαγγελματιών.

«**δεινοπαθών**» σημαίνει άτομο, το οποίο λόγω έκτακτων κοινωνικών περιστατικών ή άλλων εξαιρετικών συμβάντων, έχει **άμεση ανάγκη ειδικής μέριμνας ή οικονομικής ή άλλης βοήθειας**, οι οποίες δεν παρέχονται ή δεν παρέχονται ικανοποιητικά από άλλο ισχύοντα νόμο.

Όργανα

Συμβουλευτική πενταμελής Επιτροπή της οποίας ο Πρόεδρος και τα μέλη είναι **ανάπηροι**, που διορίζονται για τριετή θητεία¹⁴ από το Υπουργικό Συμβούλιο από άτομα που προτείνονται από Οργανώσεις Αναπήρων.

¹³ Άναφορικά με την παροχή υλικής ή άλλης βοήθειας σε ανάπηρους και δεινοπαθούντες θα λαμβάνονται υπόψη κατά την εξέταση των αιτήσεων και κατά τη λήψη της τελικής απόφασης, τα ακόλουθα κριτήρια:
 (α) ο βαθμός της σοβαρότητας της ικανοποιούμενης ανάγκης
 (β) η κοινωνική και οικονομική κατάσταση του αιτητή
 (γ) το ύψος της αιτούμενης βοήθειας και η δυνατότητα εξασφάλισης βοήθειας για κάλυψη της συγκεκριμένης ανάγκης από κρατική χορηγία ή ιδιωτική πηγή (δ) το αναμενόμενο όφελος και ειδικότερα η συμβολή της βοήθειας στη βελτίωση του επιπέδου διαβίωσης και της ανεξαρτητοποίησης του αιτητή.

¹⁴ Η θητεία της Επιτροπής λήγει στις 10/4/05 (Εναρξη 11.4.2002)

Ταμείο Λαχείου Πρόνοιας:

Πόροι: Σύμφωνα με το Νόμο προέρχονται:

- (α) Από καθαρά έσοδα από την πώληση λαχείων πρόνοιας για τους αναπήρους και δεινοπαθούντες, τα οποία διατίθενται ως λαχεία ειδικού τύπου σύμφωνα με τις διατάξεις του περί Λαχείων Νόμου (Κεφ. 74 και Νόμος 24 του 1974) και τους περί Κυβερνητικών Λαχείων Κανονισμούς.
- (β) από χρήματα τα οποία συλλέγονται με δραστηριότητες που διενεργούνται για το σκοπό αυτό με την έγκριση του Υπουργού, ύστερα από σύσταση της Επιτροπής, σύμφωνα με το άρθρο 8 του παρόντος Νόμου
- (γ) από δωρεές, κληροδοτήματα ή εισφορές προς το Ταμείο
- (δ) από οποιουσδήποτε τόκους ή έσοδα από καταθέσεις ή επενδύσεις των πλεονασμάτων του Ταμείου
- (ε) από οποιοδήποτε άλλο ποσό, το οποίο δυνατό να διατεθεί υπέρ του Ταμείου ή να εισπραχθεί από αυτό.

Στην πράξη οι πόροι του Ταμείου προέρχονται από ετήσια κρατική χορηγία ύψους £80.000. Η έκδοση λαχείου πρόνοιας τερματίστηκε το 1997.

Ύψος του αποθεματικού του Ταμείου την 31/12/2003: £2.507.

Ανώτατο υψος χρηματικής βοήθειας: μέχρι £5.000 ή οποιοδήποτε άλλο ποσό το οποίο καθορίζεται από τον Υπουργό από καιρό σε καιρό, ύστερα από σύσταση της Επιτροπής.

Βοήθεια που δόθηκε το 2003: (α) σε 31 άτομα: £77.050

(β) σε μία οργάνωση: £ 1.600

Σύνολο: £78.650

5. Ο περί Ρυθμίσεως Οδών και Οικοδομών Νόμος, Κεφ. 96 και Νόμοι του 1959 έως 1999 και οι περί Οδών και Οικοδομών Κανονισμοί του 1954 έως 1999 (τελευταία τροποποίηση Κ.Δ.Π. 86/99) που εκδόθηκαν με βάση αυτούς (Αρμοδιότητα Υπουργείου Εσωτερικών)

Με τον περί Οδών και Οικοδομών (Τροποποιητικό) Νόμο του 1992 η αρμοδία αρχή μπορεί να απαιτήσει:

- πριν τη χορήγηση άδειας την προσαγωγή σχεδίων/ σχεδιαγραμμάτων ή την μετατροπή τους για σκοπούς διασφάλισης της διακίνησης ανάπηρων προσώπων [βλέπε άρθρο (8) (1) (ε)]
- κατά τη χορήγηση άδειας να επιβάλει όρους για την εξασφάλιση άνετης και ασφαλούς διακίνησης ανάπηρων προσώπων
Άρθρο 9(α) xii, όσον αφορά την διάνοιξη ή κατασκευή οδού, 9 (β) xv, όσον αφορά την ανέγερση νέας οικοδομής ή προσθήκης, μετατροπής ή επισκευής σε οποιαδήποτε υφιστάμενη οικοδομή, και 9 (γ) xiii, όσον αφορά τη διάνοιξη ή διαίρεση οποιασδήποτε γης για οικοδομικούς σκοπούς.

Πρόσθετα ο ίδιος τροποποιητικός Νόμος έδωσε εξουσία στο Υπουργικό Συμβούλιο να εκδίδει Κανονισμούς για τη ρύθμιση της άνετης και ασφαλούς διακίνησης ατόμων με αναπηρία.

Με βάση το άρθρο 19 εκδόθηκαν από το Υπουργικό Συμβούλιο **οι περί Οδών και Οικοδομών (Τροποποιητικοί) Κανονισμοί του 1999** οι οποίοι ρυθμίζουν τη χρήση οικοδομών από άτομα με αναπηρία.

Οι Κανονισμοί αυτοί καλύπτουν ορισμένες οικοδομές¹⁵ που καθορίζονται ρητά στους Κανονισμούς και θέτουν ορισμένους όρους που πρέπει να

¹⁵ Καλύπτουν:

- δημόσιες οικοδομές που επιτρέπεται η είσοδος του κοινού
- εμπορικά κέντρα
- οικοδομές που περιλαμβάνουν καταστήματα ή/και γραφεία πολυκατοικίες
- εκπαιδευτικά ιδρύματα
- κλινικές, ιατρεία
- βιομηχανικές οικοδομές με έκταση μεγαλύτερη των 600μ².

πληρούν οι οικοδομές αυτές ώστε να είναι προσβάσιμες σε άτομα με αναπηρία.

Ανάπηρος σημαίνει «άτομο το οποίο λόγω σωματικής αδυναμίας ή ανεπάρκειας αντιμετωπίζει μόνιμη ή προσωρινή δυσκολία στην πρόσβαση σε οικοδομή ή δρόμο».

Επισημαίνεται ότι η νομοθεσία αυτή δεν καλύπτει τις οικοδομές που έχουν ανεγερθεί με άδεια οικοδομής **πριν** την εφαρμογή των πιο πάνω Κανονισμών.

- 6. Ο περί Αγωγής και Εκπαίδευσης Παιδιών με Ειδικές Ανάγκες Νόμος του 1999 (Ν. 113(I)/99) και οι Κανονισμοί που εκδόθηκαν με βάση το Νόμο αυτό περί Μηχανισμού Έγκαιρης Εντόπισης Παιδιών με Ειδικές Ανάγκες Κανονισμοί του 2001 [ΚΔΠ 185(1) του 2001] και περί Αγωγής και Εκπαίδευσης Παιδιών με Ειδικές Ανάγκες Κανονισμοί του 2001 [ΚΔΠ 186(1) του 2001].**

(Αρμοδιότητα Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού)

Η νομοθεσία αυτή διασφαλίζει την παροχή στα **παιδιά με ειδικές ανάγκες** όλων των ευκαιριών για ισότιμη εκπαίδευση, καθοδήγηση και αποκατάσταση προκειμένου να αναπτύξουν τις ικανότητες τους στον ανώτατο δυνατό βαθμό.

Προβλέπει διαδικασίες και μηχανισμούς αξιολόγησης των παιδιών με ειδικές ανάγκες (υπηρεσίες έγκαιρης παρέμβασης) συντονισμό και επίβλεψη της παροχής ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης, ανάπτυξη, έλεγχο και αξιολόγηση προγραμμάτων, καθορισμό συνδετικών λειτουργιών στα σχολεία για συντονισμό και παρακολούθηση της παροχής της ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης και παροχή διευκολύνσεων και υπηρεσιών στα σχολεία και στα παιδιά με ειδικές ανάγκες.

Με βάση το Νόμο το Υπουργικό Συμβούλιο μεριμνά όπως στους χώρους που παρέχεται η ειδική αγωγή και εκπαίδευση υπάρχουν όλες οι απαραίτητες διευκολύνσεις για απρόσκοπτη διακίνηση, δραστηριοποίηση, εξάσκηση ή ψυχαγωγία, καθώς και τα απαραίτητα σύγχρονα εκπαιδευτικά ή/και άλλα μέσα και εξοπλισμός, γενικός ή ατομικός, για να καλυφθούν οι ειδικές ανάγκες κάθε παιδιού.

«ειδική αγωγή και εκπαίδευση» σημαίνει «την παροχή της αναγκαίας βοήθειας στο παιδί με ειδικές ανάγκες για τη συνολική ανάπτυξη του σε όλους τους τομείς, ιδιαίτερα στον ψυχολογικό, στον κοινωνικό, στον εκπαιδευτικό, συμπεριλαμβανομένων όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης (προδημοτικής, δημοτικής, μέσης, ανώτερης και ανώτατης) και στην προεπαγγελματική και επαγγελματική κατάρτιση στα σχολεία, όπου αυτό είναι δυνατό και περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων τη διδασκαλία καθημερινών δεξιοτήτων αυτομέριμνας, ατομικής υγιεινής, διακίνησης, γλωσσικής ανάπτυξης και επικοινωνίας, τη συναισθηματική καλλιέργεια και γενικά την εξασφάλιση όλων των μέσων, εφοδίων και του ανθρώπινου δυναμικού, με σκοπό τη σχολική και κοινωνική ένταξη του και ανεξάρτητη ζωή».

«παιδί» σημαίνει άτομο από την ηλικία των τριών ετών μέχρι τη συμπλήρωση όλου του φάσματος του κύκλου σπουδών, όπως αναφέρεται στην ερμηνεία του όρου «ειδική αγωγή και εκπαίδευση» και

«παιδί με ειδικές ανάγκες» σημαίνει παιδί που έχει σοβαρή μαθησιακή ή ειδική μαθησιακή, λειτουργική ή προσαρμοστική δυσκολία, που οφείλεται σε σωματικές (συμπεριλαμβανομένων των αισθητηριακών), διανοητικές ή άλλες γνωστικές ή ψυχικές ανεπάρκειες και που παρίσταται ανάγκη να του παρασχεθεί ειδική αγωγή και εκπαίδευση. Παιδί έχει μαθησιακή, ειδική μαθησιακή, λειτουργική ή προσαρμοστική δυσκολία, αν-

- (i) έχει σημαντικά μεγαλύτερη δυσκολία μάθησης ή προσαρμογής σε σύγκριση με την πλειονότητα των παιδιών της ηλικίας του ή
- (ii) έχει ανικανότητα που του αποκλείει τη δυνατότητα ή το παρεμποδίζει να χρησιμοποιεί τις εκπαιδευτικές διευκολύνσεις του είδους που γενικά διαθέτουν τα σχολεία για παιδιά της ηλικίας του.

«προδημοτική ειδική αγωγή» σημαίνει την αγωγή που παρέχεται από το κράτος προς τα παιδιά με ειδικές ανάγκες από τη συμπλήρωση των τριών ετών μέχρι την ένταξη τους στο εκπαιδευτικό σύστημα, ώστε να μπορούν να αναπτυχθούν κατά τρόπο που να ενταχθούν σ' αυτό, και περιλαμβάνει εκπαίδευση προς τους γονείς παιδιών με ειδικές ανάγκες.

Θεσμικά Όργανα

Επαρχιακές Επιτροπές Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης: λειτουργούν τέσσερις Επαρχιακές Επιτροπές, μία σε κάθε επαρχία και αποτελούνται από έναν πρώτο λειτουργό εκπαίδευσης, ως Πρόεδρο, ένα εκπρόσωπο της κάθε βαθμίδας εκπαίδευσης του Υπουργείου, ανάλογα με την περίπτωση, έναν εκπαιδευτικό ειδικής εκπαίδευσης, έναν εκπαιδευτικό ψυχολόγο, έναν κλινικό ψυχολόγο, έναν κοινωνικό λειτουργό και ένα λογοπαθολόγο.

Οι Επιτροπές αξιολογούν τα παιδιά που παραπέμπονται κοντά τους ότι πιθανόν να είναι παιδιά με ειδικές ανάγκες και σε περίπτωση που εμπίπτουν στον πιο πάνω όρο παρέχουν κάθε αναγκαία βοήθεια και στήριξη σ'αυτά και συνεχώς παρακολουθούν πάνω σε συνεχή βάση την εκπαίδευση και γενική ανάπτυξη τους.

Κεντρική Επιτροπή Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης: αποτελείται από το Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού ή εκπρόσωπο του, ως πρόεδρο, τους διευθυντές όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης του Υπουργείου, τον Προϊστάμενο της Υπηρεσίας Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας του Υπουργείου, τον Επιθεωρητή Ειδικής Εκπαίδευσης, το Διευθυντή Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας του Υπουργείου Υγείας ή εκπρόσωπο του και το Διευθυντή των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας ή εκπρόσωπο του .

Η Επιτροπή εποπτεύει τη λειτουργία των Επαρχιακών Επιτροπών, αποφασίζει επί αναφορών των Επαρχιακών Επιτροπών και εξετάζει ενστάσεις που υποβάλλονται κατά των αποφάσεων των Επαρχιακών Επιτροπών.

Συμβούλιο Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης: αποτελείται από το Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, ως πρόεδρο, τους διευθυντές όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης του Υπουργείου, τον Πρώτο Ιατρικό Λειτουργό του Υπουργείου Υγείας, το Διευθυντή των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας, ανά έναν εκπρόσωπο των επαγγελματικών συνδέσμων των γιατρών, των ψυχολόγων, των λογοθεραπευτών, τέσσερις εκπροσώπους των οργανωμένων γονέων και ανά έναν εκπρόσωπο των εκπαιδευτικών οργανώσεων.

Παρακολουθεί την εφαρμογή του Νόμου και διατυπώνει εισηγήσεις στον Υπουργό για γενικά θέματα ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης, για σχέδια ανάπτυξης της ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης ή για διεξαγωγή επιστημονικών ερευνών.

Υπηρεσιακή Επιτροπή Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης: αποτελείται από λειτουργούς τμημάτων και υπηρεσιών του Υπουργείου και συντονίζει την παροχή της ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης, ελέγχει και αξιολογεί τα προγράμματα των σχολείων ειδικής εκπαίδευσης, διεξάγει επιστημονικές έρευνες και υποβάλλει εισηγήσεις στον Υπουργό.

Προϋπολογισμός 2004:

£600.000 για εξοπλισμό των ειδικών αιθουσών, δημοτικής και μέσης εκπαίδευσης, με' ηλεκτρονικούς υπολογιστές, εκτυπωτές, λογισμικά προγράμματα και για την παραχώρηση ατομικού εξοπλισμού σε παιδιά με ειδικές ανάγκες, όπως ειδικοί ηλεκτρονικοί υπολογιστές (πληκτρολόγια, ειδικές οθόνες κ.λ.π.) καθώς και ειδικά αναπηρικά καθίσματα και ειδικά θρανία.

Στον προϋπολογισμό περιλαμβάνονται, επίσης, κονδύλια ύψους £288.000 για τη Δημοτική και £125.000 για τη Μέση για ανέγερση ή διαμόρφωση ειδικών αιθουσών, ειδικών αποχωρητηρίων και ράμπων.

7. Οι περί Ατόμων με Αναπηρία Νόμοι του 2000¹⁶ έως 2004 (Ν. 127(1)72000 και τροποποιητικός Νόμος Αρ. 57(Ι)/2004) (Αρμοδιότητα Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων)

«**αναπηρία**» σημαίνει «οποιασδήποτε μορφής ανεπάρκεια ή μειονεξία η οποία προκαλεί μόνιμο ή απροσδιόριστης διάρκειας **σωματικό, διανοητικό ή ψυχικό περιορισμό** στο άτομο που λαμβάνοντας υπόψη το ιστορικό και άλλα προσωπικά στοιχεία του εν λόγω ατόμου μειώνει ουσιωδώς ή αποκλείει τη δυνατότητα εκτέλεσης μιας ή περισσότερων δραστηριοτήτων ή λειτουργιών που θεωρούνται φυσιολογικές και ουσιώδεις για την ποιότητα ζωής κάθε ατόμου της ίδιας ηλικίας που δεν έχει τέτοια ανεπάρκεια ή μειονεξία».

Ο Νόμος αυτός αναγνωρίζει το βασικό δικαίωμα κάθε ατόμου με αναπηρία για ανεξάρτητη διαβίωση και πλήρη ένταξη στην κοινότητα και για ισότητα συμμετοχής στην οικονομική και κοινωνική ζωή του τόπου και αναφέρει ρητά μια σειρά από άλλα δικαιώματα που έχει το άτομα αυτό, τα οποία αφορούν σχεδόν όλες τις κρατικές υπηρεσίες.

Επίσης κατοχυρώνει την αρχή της ίσης μεταχείρισης **στον τομέα της απασχόλησης** όσον αφορά τη διαδικασία αίτησης για εργασία, πρόσληψη, προαγωγή, απόλυση, αποζημίωση, κατάρτιση και άλλους όρους και προνόμια καθώς και **στην παροχή αγαθών, υπηρεσιών και διευκολύνσεων.**

Σ' ότι αφορά την **ίση μεταχείριση στην απασχόληση** ο Νόμος (άρθρο 5) προβλέπει:

- (α) Τη δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης με-
 - (i) την εισαγωγή σχεδίων απασχόλησης ατόμων με αναπηρία με την παροχή κινήτρων προς τους εργοδότες, τα οποία θα ορίζονται με

¹⁶ Ο Νόμος Αρ. 127(1)/2000 τέθηκε σε ισχύ από την ημερομηνία δημοσίευσής του, δηλαδή στις -21/7/2000 με εξαίρεση τα άρθρα 5 (αφορά την ίση μεταχείριση στον τομέα της απασχόλησης) και 14 μέχρι 24 (αφορούν το Ταμείο Ειδικών Αναγκών) που τέθηκαν σε ισχύ από 1/12/02.

κανονισμούς, ανάλογα με τον αριθμό απασχολουμένων ή τον κύκλο εργασιών συγκεκριμένης επιχείρησης

- (ii) τη δημιουργία θέσεων στον κρατικό, ημικρατικό και ευρύτερο δημόσιο τομέα για πλήρωση τους αποκλειστικά από άτομα με αναπηρία
- (β) την κατά το δυνατό επαγγελματική αποκατάσταση των ατόμων με αναπηρία μέσα στην επιχείρηση στην οποία υπέστησαν την αναπηρία τους κατά τη διάρκεια απασχόλησής τους σ' αυτή
- (γ) την ειδική προστασία κατά τις απολύσεις
- (δ) την υποχρέωση για παροχή εύλογης προσβασιμότητας και διευκολύνσεων στο χώρο εργασίας, περιλαμβανομένων-
 - (i) των αναγκαίων μετατροπών ή ρυθμίσεων της προσβασιμότητας σε υφιστάμενες διευκολύνσεις για να καταστούν προσβατές σε άτομα με αναπηρία
 - (ii) της αναδιαμόρφωσης εργασίας με τη δημιουργία ωραρίων μερικής ή διαφοροποιημένης απασχόλησης, με την απόκτηση νέου ή με τη διαφοροποίηση του υφιστάμενου εξοπλισμού, του μηχανισμού, των συσκευών, των οργάνων, των μέσων και οποιωνδήποτε διευκολύνσεων και υπηρεσιών
- (ε) τη λειτουργία ειδικών σχεδίων απασχόλησης στον κρατικό και ιδιωτικό τομέα, μέσω παροχής οικονομικών κινήτρων.

Σ' ότι αφορά τη **διακίνηση και μεταφορά** των ατόμων με αναπηρία ο Νόμος προνοεί ότι τα δημόσια μέσα μεταφοράς επιβατών ή ορισμένος αριθμός από αυτά πρέπει να διασκευάζονται κατάλληλα για την είσοδο και ασφαλή μεταφορά των ατόμων που χρησιμοποιούν τροχοκάθισμα και προβλέπει την έκδοση Κανονισμών¹⁷ για το θέμα αυτό¹⁷¹⁸.

¹⁷ Οι Κανονισμοί αυτοί δεν έχουν ακόμα εκδοθεί.

¹⁸ Οι εταιρείες λεωφορείων έχουν συμφωνήσει να ανανεώνουν το στόλο τους κατά 10% το χρόνο, με στόχο σε 10 χρόνια όλα τα λεωφορεία να μπορούν να μεταφέρουν ανάπηρους. Το μέτρο προωθείται σε συσχετισμό με την ετήσια επιδότηση των εταιρειών λεωφορείων.

Σ' ότι αφορά τις **τηλεπικοινωνίες και πληροφόρηση** ο Νόμος προβλέπει ότι:

- οι αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες, σε σύντομο χρονικά διάστημα, πρέπει να προχωρήσουν στην εγκατάσταση κατάλληλου συστήματος τηλεφωνικών υπηρεσιών το οποίο βοηθά άτομα με ακουστική μειονεξία ή με οποιαδήποτε άλλη αισθητηριακή ή άλλη αναπηρία λόγου να επικοινωνούν μέσα από το τηλεφωνικό σύστημα με τρόπο ανάλογο με εκείνο των ατόμων που δεν έχουν τέτοιες μειονεξίες.
- πρέπει να υπάρχουν δημόσια μέσα τηλεπικοινωνιών προσβάσιμα στα άτομα με αναπηρία, περιλαμβανομένων των ατόμων που χρησιμοποιούν τροχοκάθισμα.
- οι τηλεοπτικοί σταθμοί πρέπει να προβούν σε διευθετήσεις, ώστε για ορισμένες ώρες τα δελτία ειδήσεων να είναι καταληπτά από κωφούς¹⁹.

Ο Νόμος προβλέπει ότι όλα τα πιο πάνω εφαρμόζονται με τη λήψη εύλογων μέτρων και στην έκταση που οι τοπικές οικονομικές και άλλες συνθήκες το επιτρέπουν.

Θεσμικά Όργανα

Παγκύπριο Συμβούλιο για Άτομα με Αναπηρίες²⁰: διορίζεται από τον Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, ο οποίος είναι και ο Πρόεδρος του Συμβουλίου και απαρτίζεται από τους Γενικούς Διευθυντές ή εκπροσώπους των συναρμόδιων Υπουργείων, εκπροσώπους εργοδοτικών (2) και εργατικών οργανώσεων (3), εκπροσώπους οργανώσεων των ατόμων με αναπηρία (4) και ανεξάρτητα πρόσωπα (2).

Κύριες αρμοδιότητες του Συμβουλίου:

- (α) Συμβουλεύει αναφορικά με τον καθορισμό ή την αναθεώρηση της **εθνικής πολιτικής** και όλα τα θέματα που αφορούν τις αναπηρίες και τα άτομα με αναπηρία

¹⁹ Σήμερα οι τηλεοπτικοί σταθμοί ANTI, ΡΙΚ και ΣΙΓΜΑ έχουν προβεί σε κάποιες διευθετήσεις στα απογευματινά δελτία ειδήσεων για χρήση της νοηματικής γλώσσας σε μικρή οθόνη.

²⁰ Η θητεία του Συμβουλίου είναι τριετής και λήγει στις 30/06/07

- (β) συμβουλεύει ή διατυπώνει συστάσεις αναφορικά με την **εισαγωγή ή αναθεώρηση** σχετικής νομοθεσίας
- (γ) συντονίζει και καθοδηγεί τις μη κρατικές δραστηριότητες για θέματα που αφορούν τα άτομα με αναπηρία
- (δ) παρακολουθεί τις ενέργειες και τα μέτρα που λαμβάνει η αρμόδια υπηρεσία (Υπηρεσία Μέριμνας Αναπήρων) του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων για την υλοποίηση και εφαρμογή διακηρυχθέντων προγραμμάτων και μέτρων,
- (ε) εισηγείται την εισαγωγή μέτρων και την εφαρμογή προγραμμάτων για άτομα με αναπηρία.

Διαχειριστική Επιτροπή: Απαρτίζεται από τον Πρόεδρο του Συμβουλίου και τέσσερα μέλη ένα από τα οποία είναι εκπρόσωπος των ατόμων με αναπηρία με όρους εντολής τη διαχείριση του Ταμείου Ειδικών Αναγκών.

Ταμείο Ειδικών Αναγκών²¹

Οι **σκοποί** του Ταμείου είναι αγαθοεργοί, με κύριο στόχο την εξίσωση ευκαιριών για τα άτομα με αναπηρία και την παροχή κάθε μορφής βοήθειας, που δεν παρέχεται ικανοποιητικά με βάση άλλους νόμους ή σχέδια σε άτομα με αναπηρία.

Πόροι του Ταμείου:

Προέρχονται από:

- εισφορές, δωρεές, κληροδοτήματα ή χορηγίες
- περιοδικές συνδρομές
- χρηματικές ποινές ή αποζημιώσεις
- καθαρά έσοδα προερχόμενα **από το Λαχείο Προνοίας**
- χρήματα ή μέρος χρημάτων, τα οποία συλλέγονται με δραστηριότητες διενεργούμενες για το σκοπό αυτό με άδεια του Υπουργείου Οικονομικών

²¹ Δεν έχει ιδρυθεί. Η ίδρυση με βάση το Νόμο πρέπει να γίνει με Κανονισμούς

- τόκους ή έσοδα από καταθέσεις ή επενδύσεις των πλεονασμάτων του Ταμείου
- οποιοδήποτε άλλο ποσό, το οποίο είναι δυνατό να διατεθεί υπέρ του Ταμείου ή να εισπραχθεί από αυτό.

Έκδοση Κωδικών πρακτικής

Προβλέπεται η έκδοση Κωδικών πρακτικής για:

- (α) Εξοπλισμό-κατασκευή και μετατροπή οχημάτων δημόσιας χρήσης
- (β) εξοπλισμό-κατασκευές και μετατροπή σε ιδιωτικούς χώρους για καλύτερη εξυπηρέτηση των ατόμων με αναπηρία
- (γ) διαμόρφωση και εξοπλισμό σε χώρους όπου απασχολούνται άτομα με αναπηρία
- (δ) δικαιώματα ατόμων με αναπηρία και υποχρέωση εργοδοτών στους χώρους εργασίας
- (ε) δικαιώματα ατόμων με αναπηρία στον τομέα της εκπαίδευσης, υγείας και διακίνησης περιλαμβανομένων προνομίων στάθμευσης
- (στ) για οποιοδήποτε άλλο θέμα το οποίο το Συμβούλιο κρίνει σκόπιμο να ρυθμίσει με κώδικα.

Ο μόνος Κώδικας που έχει εκδοθεί είναι σε σχέση με τη **στάθμευση**.

Έκδοση Κανονισμών²²

Προβλέπεται η έκδοση Κανονισμών για την καλύτερη εφαρμογή του Νόμου. Μεταξύ άλλων μπορεί να εκδοθούν Κανονισμοί για:

- την καλύτερη και ευχερέστερη λειτουργία του Ταμείου Ειδικών Αναγκών
- τη διαχείριση ειδικών συνεισφορών
- τον καθορισμό του απαιτούμενου ποσοστού αναπηρίας για σκοπούς εφαρμογής του Νόμου ή ορισμένων διατάξεων αυτού στις κατηγορίες ατόμων με αναπηρίες

²² Δεν έχουν εκδοθεί. Σε σχέση με την επιβολή ποινών αναφέρεται ότι ποινές προβλέπονται στο περί Ατόμων με Αναπηρίες, (Τροποποιητικό) Νόμο αρ. Ν. 57(Ι)/2004 που ψηφίστηκε πρόσφατα για σκοπούς εναρμόνισης με την Οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2000/78/ΕΚ.

- οποιοδήποτε θέμα ρυθμιζόμενο με κώδικα
- την επιβολή ποινών

Ετοιμάστηκε προσχέδιο Κανονισμών με βάση τον Νόμο περί Ατόμων με Αναπηρίες για την παροχή κινήτρων για αύξηση των ευκαιριών απασχόλησης των ατόμων με αναπηρία στον ιδιωτικό τομέα. Συγκεκριμένα σε περίπτωση πρόσληψης ατόμων με σοβαρή αναπηρία παρέχεται χορηγία προς εργοδότες

(i) για επιχορήγηση μισθολογίου ή

(ii) για δημιουργία προσβασιμότητας σε χώρους εργασίας

και σε περίπτωση πρόσληψης ατόμων με οποιαδήποτε μορφή αναπηρίας σύμφωνα με το βασικό νόμο, που δεν είναι κατ' ανάγκη σοβαρή, παρέχεται χορηγία προς εργοδότες και εργοδοτούμενους για επιχορήγηση εισφορών στο Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

Για την περίοδο 2004-2006 προβλέπεται για τα 3 Σχέδια δαπάνη £1,2 εκ. από το οποίο £0,6 εκ. από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο.

Τροποποιητικός Νόμος αρ. 57(1) του 2004

Με το Νόμο αυτό που ψηφίστηκε πρόσφατα για σκοπούς εναρμόνισης με την Οδηγία 2000/78/EK ενισχύθηκε η προστασία των ατόμων με αναπηρία. Συγκεκριμένα ο Νόμος αυτός:

- Απαγορεύει οποιαδήποτε άμεση ή έμμεση διάκριση σε βάρος προσώπων με αναπηρία αναφορικά με τους όρους πρόσβασης στην απασχόληση, την πρόσβαση σε όλα τα είδη και όλα τα επίπεδα επαγγελματικού προσανατολισμού, τις εργασιακές συνθήκες και τους όρους απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένων των απολύσεων και των αμοιβών, την ιδιότητα του μέλους και τη συμμετοχή σε οργάνωση εργαζομένων ή εργοδοτών ή σε οποιαδήποτε οργάνωση τα μέλη της οποίας ασκούν ένα συγκεκριμένο επάγγελμα.
- Επιτρέπει τη λήψη θετικών δράσεων σχετικά με την πρόληψη και την αντιστάθμιση μειονεκτημάτων για λόγους αναπηρίας.

- Επιβάλλει πρόστιμο (μέχρι 4000ΛΚ) και ποινή φυλάκισης για περιπτώσεις όπου πρόσωπο προβαίνει σε πράξεις, ενέργειες, ή παραλείψεις που ισοδυναμούν με δυσμενή διάκριση έναντι αναπήρου. Νομικό πρόσωπο ή οργανισμός θα τιμωρείται μόνο με πρόστιμο μέχρι £7.000.
- Παρέχει το δικαίωμα σε κάθε πρόσωπο να προσφεύγει στον Επίτροπο Διοίκησης ο οποίος έχει την αρμοδιότητα εξέτασης των σχετικών παραπόνων.
- Παρέχει την εξουσία στον Υπουργό Εργασίας να διορίζει αρμόδιους επιθεωρητές για την καλύτερη εφαρμογή του νόμου.

8. Ο περί του Ειδικού Ταμείου του Κέντρου Επαγγελματικής Αποκατάστασης Ατόμων με Αναπηρία Νόμος 103(1) του 2000.

(Αρμοδιότητα Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων)

Με το Νόμο ιδρύεται **Ειδικό Ταμείο του Κέντρου για την Επαγγελματική Αποκατάσταση Ατόμων με Αναπηρία**²³ με στόχο την προαγωγή της επαγγελματικής κατάρτισης και απασχόλησης των ατόμων με αναπηρία με την οργάνωση και λειτουργία συγκεκριμένων προγραμμάτων και άλλων δραστηριοτήτων πάντοτε εντός των πλαισίων της γενικότερης πολιτικής του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

Οι **πόροι** του Ταμείου προέρχονται από τη διάθεση αγαθών και την προσφορά υπηρεσιών από τις δραστηριότητες που επιτελούνται για την προώθηση των σκοπών του Ειδικού Ταμείου, από δωρεές και εισφορές, από τόκους ή έσοδα από καταθέσεις ή επενδύσεις του Ειδικού Ταμείου, από κρατικές χορηγίες κ.α.

Αποθεματικό του Ταμείου στο τέλος του 2003: £350.000

²³ Το Ταμείο προϋπήρχε του Νόμου. Λειτουργούσε από την ίδρυση του Κέντρου το 1969 με βάση διοικητικές διευθετήσεις.

Μεταξύ των σκοπών του Ταμείου είναι²⁴:

- (α) Η χρηματοδότηση ή ίδρυση και/ή λειτουργία εργαστηρίων παραγωγής για άτομα με αναπηρία μέσα και έξω από το χώρο του Κέντρου
- (β) η χρηματοδότηση και/ή λειτουργία προγραμμάτων απασχόλησης στην ανοικτή αγορά εργασίας
- (γ) η παροχή οικονομικών και άλλων μέσων για τη δημιουργία και λειτουργία μικρών μονάδων για σκοπούς αυτοεργοδότησης ατόμων με αναπηρία
- (δ) η παροχή βοήθειας, τεχνικής ή άλλης για τη λειτουργία μικρών επιχειρήσεων από άτομα ή ομάδες ατόμων με αναπηρία, καθώς και για τη διάθεση των παραγόμενων προϊόντων.
- (ε) η παροχή στήριξης περιλαμβανομένων παροχών ή βοήθειας για την ευημερία, καθώς και για δραστηριότητες αναψυχής, άσκησης κλπ στα άτομα με αναπηρία που καταρτίζονται ή απασχολούνται στα προγράμματα του Ειδικού Ταμείου μέσα και έξω από το Κέντρο
- (στ) η λήψη οποιωνδήποτε άλλων μέτρων τα οποία κατά την κρίση της Διαχειριστικής Επιτροπής προάγουν την επαγγελματική αποκατάσταση και ευημερία των ατόμων με αναπηρία που καταρτίζονται ή απασχολούνται στα προγράμματα του Ειδικού Ταμείου μέσα και έξω από το Κέντρο.

Θεσμικά Όργανα

Διαχειριστική Επιτροπή του Ειδικού Ταμείου. Αποτελείται από το Διευθυντή του Τμήματος Εργασίας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων ως Πρόεδρο, τον Προϊστάμενο της Αρμόδιας Υπηρεσίας του Τμήματος Εργασίας, έναν εκπρόσωπο του Γενικού Λογιστή και δύο εκπροσώπους των οργανώσεων των ατόμων με αναπηρία, που συμμετέχουν στο Διοικητικό Συμβούλιο του Κέντρου Επαγγελματικής Αποκατάστασης Αναπήρων ως μέλη και τα οποία ορίζονται από τον Υπουργό.

²⁴ Σήμερα από τους σκοπούς του Ταμείου προωθούνται οι (α) και (ε). Επίσης έγινε πρόνοια στον Προϋπολογισμό του 2004 για υλοποίηση του σκοπού (γ).

Κανονισμοί

Προβλέπεται η έκδοση Κανονισμών για την καλύτερη εφαρμογή των διατάξεων του Νόμου²⁵.

- **Γενικοί Νόμοι/Κανονισμοί**

1. Οι περί Ιατρικών Κυβερνητικών Ιδρυμάτων και Υπηρεσιών Γενικοί Κανονισμοί (ΚΔΠ 225/2000 και 660/2002) οι οποίοι εκδόθηκαν με βάση τους Περί Ιατρικών Ιδρυμάτων και Υπηρεσιών (Ρύθμιση και Τέλη) Νόμους του 1978 έως 2000. (Αρμοδιότητα Υπουργείου Υγείας)

Η νομοθεσία αυτή ρυθμίζει γενικά την παροχή ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης από τις Δημόσιες Υπηρεσίες Υγείας και καθορίζει τους δικαιούχους δωρεάν ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης καθώς και τα τέλη που καταβάλλονται για τις υπηρεσίες που προσφέρονται.

Ανάμεσα σε άλλες ομάδες που δικαιούνται δωρεάν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη περιλαμβάνονται και ομάδες ατόμων με αναπηρία (π.χ. ανάπηροι αγώνων μαθητές της Σχολής Κωφών, της Σχολής Τυφλών και μαθητευόμενοι του ΚΕΑΑ).

2. Οι περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμοι του 1980 έως 2002

(Αρμοδιότητα Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων)

Η νομοθεσία αυτή προβλέπει για την καταβολή συντάξεων ανικανότητας και αναπηρίας από το Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων με βάση τον ασφαλιστικό λογαριασμό των ασφαλισμένων.

Σύνταξη ανικανότητας καταβάλλεται σε ασφαλισμένους που χάνουν τα 2/3 της ικανότητας τους για εργασία και ικανοποιούν τις καθορισμένες από τη Νομοθεσία προϋποθέσεις εισφοράς. Όταν η ανικανότητα είναι ολική τότε καταβάλλεται πλήρης σύνταξη ανικανότητας. Όταν το ποσοστό ανικανότητας

²⁵ Μέχρι σήμερα δεν έχουν εκδοθεί οποιοδήποτε Κανονισμοί.

είναι μικρότερο του 100%, τότε καταβάλλεται μερική σύνταξη ανικανότητας σε ποσοστό 60%, 75% και 85%.

Το τέλος του 2003 (τελευταία διαθέσιμα στοιχεία) έπαιρναν σύνταξη ανικανότητας 5.995 άτομα,¹ έναντι συνολικής δαπάνης £19.449.077. Σύνταξη αναπηρίας καταβάλλεται σε ασφαλισμένους μισθωτούς που έχουν υποστεί **εργατικό ατύχημα** και έχουν βαθμό αναπηρίας 20% μέχρι 100%. Για βαθμό αναπηρίας 10% μέχρι 19% πληρώνεται βοήθημα αναπηρίας (εφάπαξ ποσό). Το 2003 έπαιρναν σύνταξη αναπηρίας 1.082 άτομα, έναντι συνολικής δαπάνης £2.000.000.

Τόσο οι συντάξεις αναπηρίας όσο και ανικανότητας καταβάλλονται δικαιωματικά σε όσους συνεισφέρουν στο Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων και ικανοποιούν τις απαιτούμενες από τη νομοθεσία προϋποθέσεις.

3. Οι περί Ανακουφίσεως Παθόντων Νόμοι του 1988 έως 2001.

(Αρμοδιότητα Επιτροπής Ανακουφίσεως Παθόντων)

Οι πιο πάνω Νόμοι διέπουν τα θέματα που αφορούν τους παθόντες.

Σύμφωνα με τους νόμους αυτούς παθόντες θεωρούνται οι εξαρτώμενοι από πεσόντες / εξαφανισθέντες και οι **ανάπηροι** του αγώνα της ΕΟΚΑ 1955 -1959, των διακοινοτικών ταραχών του 1963, της παράνομης δράσης της ΕΟΚΑ Β', του πραξικοπήματος και της Τουρκικής εισβολής του 1974. Επίσης οι εξαρτώμενοι από εθνοφρουρούς που σκοτώνονται και εθνοφρουροί που τραυματίζονται κατά τη διάρκεια της θητείας τους στην Εθνική Φρουρά.

Στο Νόμο υπάρχουν ορισμοί των όρων: «πλήρως ανάπηρος», «μερικώς ανάπηρος», «αποβιώσας ανάπηρος» και «πεσών».

Με βάση τους πιο πάνω νόμους παρέχονται:

- **ειδική μηνιαία σύνταξη²⁵ αναπηρίας** (£7,55 σεντ για κάθε ποσοστό αναπηρίας και επιπρόσθετο ποσό για τις οικογενειακές υποχρεώσεις από £20,31 σεντ μέχρι £143,81 σεντ, ανάλογα με το ποσοστό της αναπηρίας και τον αριθμό των μελών της οικογένειας του αναπήρου).

Σημερινός αριθμός αναπήρων: 853

Δαπάνη για το 2003: £2.703.000 περίπου

- **μηνιαίο χορήγημα βαριάς αναπηρίας²⁶** (παρέχεται επιπρόσθετα από την ειδική μηνιαία σύνταξη σε βαριά αναπήρους με ποσοστό αναπηρίας πέραν των 39% υπό ορισμένες προϋποθέσεις (£2,98 σεντ για κάθε ποσοστό αναπηρίας)

Σημερινός αριθμός δικαιούχων αναπήρων: 54

Δαπάνη για το 2003: £140.000

- **μηνιαίο χορήγημα διακίνησης²²** (παρέχεται σε αναπήρους με ποσοστό αναπηρίας πέραν των 39% εφ' όσον η διακίνηση τους είναι προβληματική, για σκοπούς εργασίας/ παρακολούθησης μαθημάτων για επαγγελματική αποκατάσταση ποσόν μέχρι £40 μηνιαίως.

Σημερινός αριθμός δικαιούχων αναπήρων: 23

Δαπάνη για το 2003: £6.000

- **διάφορα έκτακτα επιδόματα:**

έκτακτο επίδομα προικοδότησης (παρέχεται σε ανάπηρες ποσόν £800 μέχρι £1.000 ανάλογα με το ποσοστό αναπηρίας, και σε θυγατέρες αναπήρων £600 μέχρι £1.000 ανάλογα με το ποσοστό αναπηρίας των αναπήρων. Το 2003 παραχωρήθηκε σε 9 θυγατέρες αναπήρων. Δαπάνη: £5.900)

επίδομα για αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών (μέχρι £650 ετήσια. Το 2003 παραχωρήθηκε σε 64 ανάπηρους. Δαπάνη: £34.380)

²⁶ Τα ποσά της ειδικής σύνταξης και μηνιαίων χορηγημάτων δεν λαμβάνονται υπόψη ως εισοδήματα για σκοπούς παροχής δημοσίου βοηθήματος και δεν υπόκεινται σε φορολογία. Πρόσθετα η Επιτροπή στην απόφασή της για την παροχή οποιουδήποτε χρηματικού ωφελήματος δεν λαμβάνει υπόψη, οποιοδήποτε ποσό που παρέχεται με βάση τους Νόμους περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων ή Δημοσίων Βοηθημάτων και Υπηρεσιών.

έκτακτο Χριστουγεννιάτικο/ Πασχαλινό επίδομα (παραχωρείται σ' όλους τους αναπήρους το ήμισυ του ποσού της ειδικής μηνιαίας τους σύνταξης για το Πάσχα και το ήμισυ του ποσού της μηνιαίας τους σύνταξης για τα Χριστούγεννα. Δαπάνη για το 2003: £225.250 περίπου).

έκτακτο επίδομα ιατροφαρμακευτικής περίθαλι^α (στην Κύπρο ή στο εξωτερικό υπό ορισμένες προϋποθέσεις και περιλαμβάνει αγορά, τοποθέτηση συσκευών, τροχοκαθισμάτων, αναπηρικών οργάνων κλπ.) Το 2003 παραχωρήθηκε σε 24 ανάπηρους. Δαπάνη για το 2003: £50.000 περίπου.

Θεσμικά Όργανα

Επιτροπή Ανακουφίσεως Παθόντων. Διορίζεται από το Υπουργικό Συμβούλιο και απαρτίζεται από τον Επίτροπο Προεδρίας για Ανθρωπιστικά θέματα η εκπρόσωπο του (Πρόεδρο), τους Γενικούς Διευθυντές των Υπουργείων Οικονομικών Άμυνας, τον Γενικό Λογιστή ή εκπρόσωπο του και τον Διευθυντή του Τμήματος Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας ή εκπρόσωπο του.

Αρμοδιότητες της Επιτροπής Ανακουφίσεως Παθόντων

Η Επιτροπή αφού λάβει υπόψη τις περιστάσεις κάτω από τις οποίες φονεύθηκε, εξαφανίσθηκε ή τραυματίσθηκε ένα πρόσωπο αποφασίζει:

- (α) κατά πόσον είναι πεσόν/εξαφανισθέν/αποβιώσας ανάπηρος,
- (β) κατά πόσον είναι πλήρως/μερικώς ανάπηρος αφού λάβει υπόψη γνωμοδότηση του Ιατροσυμβουλίου που διορίζεται δυνάμει της σχετικής Νομοθεσίας,
- (γ) αν οποιοδήποτε πρόσωπο είναι εξαρτώμενο (πλήρως ή κυρίως ή μοναδικό πλήρως εξαρτώμενο).
- (δ) αν ο ανάπηρος έχει ή μη οικογενειακές υποχρεώσεις, και
- (ε) το ποσόν που θα καταβληθεί από το Ταμείο σύμφωνα με τους σχετικούς Κανονισμούς.

Ταμείο

Πόροι του Ταμείου: Αποκλειστικά από Κυβερνητική Χορηγία

Προϋπολογισμός 2003: Περίπου £10 εκ. σύνολο, όμως μόνο το ποσό των £3,16 εκ. αφορούσε άτομα με αναπηρία.

4. Οι περί Δημόσιας Υπηρεσίας Νόμοι του 1990 έως 2003

(Αρμοδιότητα Υπουργείου Οικονομικών)

Περιέχει ειδική διάταξη για κατά προτίμηση διορισμό αναπήρου υποψηφίου στις περιπτώσεις που αυτός δεν υστερεί στα υπόλοιπα κριτήρια επιλογής (αξία και προσόντα).

«**ανάπηρος**» σημαίνει άτομο που πάσχει εκ γενετής ή λόγω μεταγενέστερου συμβάντος από μερική ή πλήρη σωματική αναπηρία και η αναπηρία του προέρχεται από σοβαρή παραμόρφωση ή σοβαρό ακρωτηριασμό των άνω ή κάτω άκρων ή από μυοπάθεια, παραπληγία, τετραπληγία ή από απώλεια της όρασης και στα δύο μάτια ή από απώλεια της ακοής και στα δύο αυτιά ή από άλλη σοβαρή αιτία που προκαλεί ουσιώδη μείωση της σωματικής ικανότητας και επιτρέπει σ' αυτό να ασκεί μόνο περιορισμένο κύκλο βιοποριστικών επαγγελμάτων.

5. Οι περί Δημοσίων Βοηθημάτων και Υπηρεσιών Νόμοι 1991 έως 2003.

(Αρμοδιότητα Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων)

Οι πιο πάνω Νόμοι προβλέπουν ότι σε κάθε πρόσωπο που διαμένει νόμιμα στη Δημοκρατία και του οποίου το εισόδημα και οι άλλοι οικονομικοί πόροι δεν επαρκούν για τις βασικές ή και ειδικές του ανάγκες, παρέχεται, ύστερα από αίτηση του στο Διευθυντή Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας, δημόσιο βοήθημα σύμφωνα με τις διατάξεις των Νόμων αυτών.

Με βάση το Άρθρο 8(ζ) των εν λόγω Νόμων στην περίπτωση **ανάπηρου**²⁷ προσώπου παρέχεται επιπρόσθετα από οποιοδήποτε ποσό που χορηγείται για ειδικές ανάγκες, και **ειδικό επίδομα** για προσωπικές ανάγκες, ίσο με το μισό του επιδόματος²⁸ που χορηγείται στο εν λόγω ανάπηρο πρόσωπο για βασικές ανάγκες.

Επιπρόσθετα, ο Νόμος περιλαμβάνει τις ακόλουθες ευεργετικές πρόνοιες για τους ανάπηρους:

(α) στον υπολογισμό του δημόσιου βοηθήματος δεν λαμβάνονται υπόψη:

- (i) οποιαδήποτε ωφέλημα παρέχεται με βάση τον περί Ανακουφίσεως Παθόντων Νόμο, από την αρμόδια Επιτροπή, (βλέπε αστερίσκο 21 πιο πάνω)
- (ii) το επίδομα βαριάς κινητικής αναπηρίας που παρέχεται από την Υπηρεσία Μέριμνας Αναπήρων.
- (iii) καθολικές χορηγίες όπως το επίδομα τέκνου, μάνας και άλλα.
- (iv) ειδική χορηγία για τυφλά άτομα.

(β) ενώ στους αιτητές που απασχολούνται πλήρως σε προσοδοφόρα εργασία δεν παρέχεται δημόσιο βοήθημα, σε ανάπηρα άτομα εγκρίνεται η παροχή του ως συμπλήρωμα στο εισόδημα

(γ) όταν ο αιτητής είναι ανάπηρος, καθαρό εισόδημα δικό του ή της συζύγου του μέχρι £120 τον μήνα δεν λαμβάνεται υπόψη στον υπολογισμό του δημόσιου βοηθήματος ενώ για τους άλλους αιτητές, το αντίστοιχο ποσό είναι £20.

²⁷ «ανάπηρος» σύμφωνα με τον περί Δημόσιων Βοηθημάτων και Υπηρεσιών Νόμο σημαίνει άτομο το οποίο εκ γενετής ή λόγω γεγονότος που συνέβηκε πριν συμπληρώσει το 65^ο έτος της ηλικίας του παρουσιάζει οποιασδήποτε μορφής ανεπάρκεια ή μειονεξία, η οποία προκαλεί μόνιμο ή απροσδιόριστης διάρκειας σωματικό, διανοητικό ή ψυχικό περιορισμό σ' αυτό και η οποία, λαμβάνοντας υπόψη το ιστορικό και άλλα προσωπικά στοιχεία του εν λόγω ατόμου, μειώνει ουσιωδώς ή αποκλείει τη δυνατότητα εκτέλεσης μιας ή περισσότερων δραστηριοτήτων ή λειτουργιών που θεωρούνται φυσιολογικές και ουσιώδεις για την ποιότητα ζωής κάθε ατόμου της ίδιας ηλικίας που δεν έχει τέτοια ανεπάρκεια ή μειονεξία.

²⁸ Το επίδομα αυτό είναι σήμερα £91.00 το μήνα (1/2 των £182.00 που είναι το επίδομα για βασικές ανάγκες

Κατά το μήνα Δεκέμβριο 2003 εβοηθούντο 5.232 άτομα με αναπηρία (3.487 άνω των 18 ετών και 1.745 κάτω των 17 ετών) έναντι δαπάνης £5,5εκ .

6. Οι περί Στεγών για Ηλικιωμένους και Ανάπηρους Νόμοι του 1991 και 1994 και οι Κανονισμοί που εκδόθηκαν με βάση αυτούς.

(Αρμοδιότητα Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων)

Τα νομοθετήματα αυτά ρυθμίζουν την εγγραφή και λειτουργία των μη κρατικών Στεγών για ηλικιωμένους και **ανάπηρους** και καθορίζουν κατώτατα επίπεδα λειτουργίας τους με στόχο την αξιοπρεπή διαβίωση των ενοίκων.

7. Οι περί Ξενοδοχείων και Τουριστικών Καταλυμάτων Νόμοι του 1969 έως 1993 και οι περί Ξενοδοχείων και Τουριστικών Καταλυμάτων (Γενικοί) (Τροποποιητικοί) Κανονισμοί του 1993 (Κ.Δ.Π. 205/93) που εκδόθηκαν με βάση αυτό.

(Αρμοδιότητα Υπουργείου Εμπορίου και Βιομηχανίας)

Οι Κανονισμοί αυτοί προνοούν, μεταξύ άλλων, για την άνετη και ασφαλή διακίνηση, διαμονή και εξυπηρέτηση **ανάπηρων προσώπων** στα Ξενοδοχεία και Τουριστικά Καταλύματα.

8. Οι περί Παροχής Ειδικών Χορηγιών Νόμοι του 1996 έως 2002.

(Αρμοδιότητα Υπουργείου Οικονομικών)

Οι πιο πάνω Νόμοι, μεταξύ άλλων, προνοούν την παραχώρηση **ετήσιας** χορηγίας ύψους **£1.800** το χρόνο σε **τυφλούς** ανεξάρτητα από ηλικία, λόγω της σοβαρής αναπηρίας που αντιμετωπίζουν.

«τυφλός» σημαίνει Κύπριο πολίτη μόνιμο κάτοικο της Δημοκρατίας του οποίου αποδεδειγμένα η οξύτητα της όρασης και των δύο οφθαλμών είναι τέτοια ώστε αυτή στον καλύτερο οφθαλμό να μην υπερβαίνει, έστω και με διορθωτικούς φακούς τα 6/60. Επίσης θεωρούνται τυφλοί και τα πρόσωπα που έχουν φοιτήσει

στη Σχολή Τυφλών (στην Κύπρο) μέχρι και το 1990 και παρά το γεγονός ότι η οξύτητα στον καλύτερο οφθαλμό είναι μεγαλύτερη από 6/60.

Ο ορισμός αυτός είναι ευρύτερος από εκείνο στο Νόμο για την πρόσληψη τυφλών (βλέπε Μέρος II Α σελ. 4-5).

Το 2003 παραχωρήθηκε χορηγία σε 1.000 άτομα συνολικής δαπάνης £1,8εκ.

9. Ο περί Φόρου Προστιθέμενης Αξίας Νόμος 2000
(Αρμοδιότητα Υπουργείου Οικονομικών)

Προβλέπει ότι ο εξοπλισμός ἴσου χρησιμοποιείται για την εξυπηρέτηση των αναπήρων υπόκειται σε μειωμένο συντελεστή ΦΠΑ ύψους 5%, από την 1^η Μαΐου 2004, ενώ προηγουμένως δεν υπόκειτο σε φορολογία.

**Β. ΣΧΕΔΙΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ/ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ/ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ
ΓΙΑ ΤΑ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ**

Πέρα από τα ωφελήματα/υπηρεσίες που παρέχονται με βάση τους οκτώ ειδικούς νόμους και τους εννέα γενικούς νόμους, που αναφέρονται στο Α πιο πάνω λειτουργούν προς όφελος των ατόμων με αναπηρία μια σειρά από Σχέδια/Υπηρεσίες που συμβάλλουν στην επαγγελματική αποκατάσταση και κοινωνική ενσωμάτωση των ατόμων αυτών και τα οποία σε αδρές γραμμές μπορούν να ταξινομηθούν σε τέσσερις κατηγορίες ως εξής:

- Σχέδια Επαγγελματικής Αποκατάστασης
- Σχέδια Παροχής Οικονομικής Βοήθειας
- Υπηρεσίες προς τα Άτομα με Αναπηρία
- Σχέδια για Στέγαση Ατόμων με Αναπηρία

Όλα τα πιο πάνω Σχέδια/Υπηρεσίες παρουσιάζονται πιο κάτω στο βαθμό που χρειάζεται για σκοπούς της μελέτης αυτής. Συγκεκριμένα για το καθένα αναφέρεται το Υπουργείο/Υπηρεσία που το εφαρμόζει, ο σκοπός του, το ύψος της παρεχόμενης βοήθειας και της συνολικής δαπάνης για το 2003.

Στο Συνημμένο 2 φαίνεται κατάλογος των Σχεδίων/Υπηρεσιών κατά Υπουργείο/Υπηρεσία και σύνοψη τους. Επίσης αναφέρεται για το κάθε ένα κατά πόσο λαμβάνονται υπόψη εισοδηματικά κριτήρια ή όχι (βλ. σελ. 83-87).

• **Σχέδια Επαγγελματικής Αποκατάστασης Ατόμων με Αναπηρία**

1. Σχέδιο Αυτοεργοδότησης Ατόμων με Αναπηρία

(Αρμοδιότητα Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων - Υπηρεσία Μέριμνας Αναπήρων)

Παρέχεται ποσό μέχρι **£2.000** υπό **μορφή χορηγίας** και επιδότησης **τόκων** ύψους **£300** το χρόνο μέχρι πέντε χρόνια, με σκοπό την αυτοεργοδότηση ατόμων με αναπηρία.

- Αριθμός ατόμων που έχουν ωφεληθεί το 2003: 4
- Ποσό που δαπανήθηκε το 2003: £8.000
- Από το 1993 μέχρι 31.12.03 έχουν ωφεληθεί 72 άτομα

2. Σχέδιο Κατάρτισης εκτός του Κέντρου Επαγγελματικής Αποκατάστασης Αναπήρων Ατόμων με Αναπηρία

(Αρμοδιότητα Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων - Υπηρεσία Μέριμνας Αναπήρων)

Παρέχεται επιδότηση **διδάκτρων** μέχρι £1.000 με σκοπό την παρακολούθηση κάποιου προγράμματος κατάρτισης το οποίο διευκολύνει την εργοδότηση ή την ανέλιξη των ατόμων με αναπηρία στο χώρο εργασίας.

- Αριθμός ατόμων που έχουν ωφεληθεί το 2003: 22
- Ποσό που δαπανήθηκε το 2003: £7.844
- Από το 1993 μέχρι 31.12.03 έχουν ωφεληθεί 137 άτομα

3. Σχέδιο για Διαμόρφωση Χώρων ή/και Τροποποίηση Μηχανημάτων για Πρόσληψη Ατόμων με Αναπηρία

(Αρμοδιότητα Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων - Υπηρεσία Μέριμνας Αναπήρων)

Παρέχεται χορηγία ύψους μέχρι £500 σε **εργοδότες** για δημιουργία **εργονομικών διευκολύνσεων** στους χώρους εργασίας με σκοπό τη διευκόλυνση της πρόσληψης ατόμων με αναπηρία.

- Αριθμός εργοδοτών που έχουν ωφεληθεί το 2003: -
- Από το 1993 μέχρι 31.12.03 έχουν ωφεληθεί 2 εργοδότες

4. **Απασχόληση με Στήριξη Ατόμων με Σοβαρή Αναπηρία**

(Αρμοδιότητα Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων - Υπηρεσία Μέριμνας Αναπήρων)

Πρωθείται η εργοδότηση ατόμων με σοβαρές αναπηρίες στην ανοικτή αγορά εργασίας με την παροχή προσωπικής κυρίως **στήριξης**. Παρέχεται **χορηγία** ύψους **£6.000** το χρόνο **σε οργανώσεις** που προτίθενται να εφαρμόσουν σχετικά προγράμματα, για κάλυψη των εξόδων των υπηρεσιών στήριξης εκπαιδευμένου καθοδηγητή.

- Αριθμός ατόμων που έχουν ωφεληθεί το 2003: 167
- Ποσό που δαπανήθηκε μέσα στο 2003: £92.500
- Αριθμός προγραμμάτων που λειτουργούσαν στις 31.12.03.: 16
- Ποσό που δαπανήθηκε από το 1996: £454.300

5. **Κατάρτιση στο Κέντρο Επαγγελματικής Αποκατάστασης Αναπήρων (ΚΕΑΑ)**

Το ΚΕΑΑ λειτουργεί κάτω από την Υπηρεσία Μέριμνας Αναπήρων και προσφέρει **επαγγελματική κατάρτιση** σε άτομα με αναπηρία σε διάφορες ειδικεύσεις. Διαθέτει έξι εργαστήρια στα οποία παρέχεται κατάρτιση στις πιο κάτω ειδικότητες: υποδηματοποιίας, επιπλοποιίας, ξυλουργικής, λευκοσιδηρουργίας, μεταλλουργίας, συγκολλήσεις, κατασκευής σαρώθρων, κοπτικής/ραπτικής και πλεκτικής. Παράλληλα με την επαγγελματική κατάρτιση το Κέντρο προσφέρει και απασχόληση στα πιο πάνω εργαστήρια αυτά.

- Αριθμός ατόμων που εκπαιδεύονταν μέχρι τις 31.12.03: 41 (11 διέμεναν στο οικοτροφείο για 5 ημέρες την εβδομάδα)
- Αριθμός ατόμων που είχαν εκπαιδευτεί από το 1969 μέχρι 31.12.2003: 458

6. **Σχέδιο Αυτοεργοδότησης Ηλικιωμένων (>63 χρόνων).**

(Αρμοδιότητα Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων - Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας)

Παρέχεται επιχορήγηση σε άτομα άνω των 63 ετών περιλαμβανομένων **και ατόμων με αναπηρία** που το εισόδημα τους δε ξεπερνά τις £250 μηνιαίως. Σε περίπτωση ζεύγους το εισόδημα τους δεν θα πρέπει να ξεπερνά τις £350 μηνιαίως. Το ύψος της επιχορήγησης ανέρχεται σε £800 για ένα άτομο και £1.200 για ζεύγος, για την εξασφάλιση **εξοπλισμού ή / και υλικών** για να

ασκήσουν κάποια τέχνη, βιοτεχνία κ.α. με στόχο την αυτοεργοδότηση τους για να παραμείνουν υγιείς και ενεργοί.

- Αριθμός των ατόμων που ωφελήθηκαν μέχρι 31.12.2003: 11 άτομα
- Ποσό που δαπανήθηκε μέσα στο 2003: £6.800

Αριθμός των ατόμων που ωφελήθηκαν περιλαμβανομένων και αναπήρων από το 2002 που λειτούργησε το Σχέδιο για πρώτη φορά μέχρι 31/12/03: 19 άτομα με δαπάνη £11.131.

• Σχέδια Παροχής Οικονομικής Βοήθειας σε Άτομα με Αναπηρία

1. Επίδομα Βαριάς Κινητικής Αναπηρίας

(Αρμοδιότητα Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων - Υπηρεσία Μέριμνας Αναπήρων)

Παρέχεται σε άτομα που χρησιμοποιούν τροχοκάθισμα **επίδομα** το οποίο είναι συνδεδεμένο με τον τιμάρημο. Το ύψος του επιδόματος είναι σήμερα **£160 το μήνα**.

- Αριθμός ατόμων που ωφελήθηκαν το 2003: 962
- Ποσό που δαπανήθηκε μέσα στο 2003: £1.780.000

2. Οικονομική βοήθεια για Αγορά Τροχοκαθισμάτων από Άτομα με Βαριά Κινητική Αναπηρία.

(Αρμοδιότητα Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων - Υπηρεσία Μέριμνας Αναπήρων)

Παρέχεται οικονομική βοήθεια ύψους £300, £650 ή £2.800 (ανάλογα με το είδος του τροχοκαθίσματος δηλαδή συνηθισμένου τύπου, ελαφριού ή ηλεκτροκίνητου) για **αγορά τροχοκαθίσματος** σε άτομα με μόνιμη κινητική αναπηρία των κάτω άκρων, τα οποία δεν μπορούν να περπατήσουν ή μπορούν να περπατήσουν σε μικρές μόνο αποστάσεις σε ομαλό έδαφος, είτε με τη χρήση βοηθητικών μέσων ή οργάνων είτε χωρίς αυτά.

- Αριθμός ατόμων που έχουν ωφεληθεί κατά το 2003: 215
- Ποσό που δαπανήθηκε κατά το 2003: £150.000
- Αριθμός των ατόμων που έχουν ωφεληθεί από το 1998 μέχρι 31.12.03: 786

3. Οικονομική Βοήθεια για Αγορά Οργάνων ή Βοηθημάτων.

(Αρμοδιότητα Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων - Υπηρεσία Μέριμνας Αναπήρων)

Παρέχεται οικονομική βοήθεια **για αγορά οργάνων²⁹ ή βοηθημάτων** σε άτομα με αναπηρία για διευκόλυνση της **επαγγελματικής αποκατάστασης ή βελτίωση** της κατάστασης της **υγείας** τους με σκοπό την οικονομική ή κοινωνική τους ένταξη.

- Αριθμός ατόμων που έχουν ωφεληθεί κατά το 2003: 792
- Ποσό που δαπανήθηκε κατά το 2003: £426.000
- Αριθμός των ατόμων που έχουν ωφεληθεί από το 1993 (το σχέδιο εισήχθη το 1988) μέχρι 31.12.03: 2.335

4. Οικονομική βοήθεια σε οργανώσεις ατόμων με αναπηρία.

(Αρμοδιότητα Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων - Υπηρεσία Μέριμνας Αναπήρων)

Παρέχεται οικονομική βοήθεια **σε οργανώσεις** ατόμων με αναπηρία για κάλυψη μέρους των λειτουργικών τους εξόδων.

- Αριθμός οργανώσεων που έχουν ωφεληθεί το 2003: 13
- Ποσό που δαπανήθηκε μέσα στο 2003: £20.000
- Αριθμός Οργανώσεων που έχουν ωφεληθεί μέχρι 31/12/03:

5. Επιχορήγηση διακοπών για τα άτομα με αναπηρία.

(Αρμοδιότητα Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων - Υπηρεσία Μέριμνας Αναπήρων)

Παρέχεται επιχορήγηση της **διαμονής και διατροφής** των ατόμων με αναπηρία και των εξαρτωμένων και συνοδών τους σε ξενοδοχεία των ορεινών θέρετρων και των παραθαλάσσιων περιοχών κατά τη διάρκεια του **καλοκαιριού**. Η επιχορήγηση γίνεται με **βάση εισοδηματικά κριτήρια**.

- Ποσό επιχορήγησης 2003: £22 το άτομο την ημέρα X 7 μέρες
- Αριθμός ατόμων που έχουν ωφεληθεί κατά το 2003: 455
- Ποσό που δαπανήθηκε το 2003: £64.000
- Αριθμός ατόμων που έχουν ωφεληθεί από το 1998 31.12.03: 1.869

²⁹ η πρακτική είναι να δίδεται βοήθεια μέχρι £5.000 κατ' αίτηση.

6. Επιχορήγηση διακοπών για ηλικιωμένους και άτομα με αναπηρία λήπτες δημοσίου βοηθήματος.

(Αρμοδιότητα Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων – Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας)

Παρέχεται επιχορήγηση της διαμονής και διατροφής ηλικιωμένων (63+) και ανάπηρων **ληπτών δημοσίου βοηθήματος** σε ξενοδοχεία ή άλλους χώρους εντός της Κύπρου για διακοπές διάρκειας 6 ημερών συνεχόμενης η μη σ' όλη τη **διάρκεια του χρόνου**.

Ποσό επιχορήγησης: Καθορίζεται ανώτατο ποσό ανάλογα με την περίοδο διακοπών που θα επιλέξει ο δικαιούχος. Το ανώτατο ποσό επιχορήγησης είναι £150.

Κατά το 2003 επιχορηγήθηκαν 150 περίπου περιπτώσεις με δαπάνη £20.000.

7. Χορηγία έναντι Δασμών και Φόρων Κατανάλωσης για Απόκτηση Αυτοκινήτου από Άτομα με Αναπηρία.

(Αρμοδιότητα Υπουργείου Οικονομικών)

Παρέχεται χορηγία ύψους μέχρι **£9.000** έναντι των δασμών και φόρων κατανάλωσης για την απόκτηση **αυτοκινήτου** σε άτομα με αναπηρία ηλικίας από 18 μέχρι 65 ετών με ποσοστό αναπηρίας πέραν του 39%. Στις περιπτώσεις αναπήρων με παραπληγία / τετραπληγία ή άλλων αναπηριών που καθιστούν τη χρησιμοποίηση τροχοκάθισματος απαραίτητη για τη διακίνηση τους, το ανώτατο ύψος της χορηγίας είναι μέχρι **£11.000**. Δαπάνη: κατά το 2003 £1.531.000. Άτομα που ωφελήθηκαν το 2003: 170

8. Επιχορήγηση για Αγορά Ακουστικών Βαρηκοίας.

(Αρμοδιότητα Υπουργείου Υγείας)

Παρέχεται επιχορήγηση για αγορά ακουστικών βαρηκοίας στους εκ γενετής κωφούς και στα άτομα που παρουσιάζουν κώφωση στην τρίτη ηλικία.

- Ύψος επιχορήγησης: Για εκ γενετής κωφά παιδιά κάτω των 12 ετών μέχρι £400 ανά άτομο και για παιδιά άνω των 12 ετών μέχρι £1.600
- Αριθμός ατόμων που ωφελήθηκαν κατά το 2003: 400
- Ποσό το οποίο δαπανήθηκε για το 2003: £140.000

• **Παροχή Υπηρεσιών στα Άτομα με Αναπηρία**

1. Σχέδιο Διαχείρισης και Δανεισμού τροχοκαθισμάτων.

(Αρμοδιότητα Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων - Υπηρεσία Μέρимνας Αναπήρων)

Παρέχονται από το 2003 **υπηρεσίες δανεισμού** τροχοκαθίσματος σε περιπτώσεις που χρειάζεται επείγοντως το τροχοκάθισμα όχι για μόνιμη χρήση. Επίσης, διορθώνονται τα τροχοκαθίσματα που επιστρέφονται και δανείζονται.

- Ποσό που δαπανήθηκε μέσα στο 2003: £1.000 για αγορά 8 καινούργιων τροχοκαθισμάτων για δανεισμό
- εξυπηρετήθηκαν συνολικά 35 άτομα.

2. Κατ' οίκον Φροντίδα, Δημερεύουσα Φροντίδα και Κέντρα Ενηλίκων.

(Αρμοδιότητα Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων - Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας)

Για εξυπηρέτηση των ηλικιωμένων και αναπήρων με σκοπό να βοηθηθούν να παραμείνουν στο περιβάλλον τους όσο γίνεται περισσότερο, λειτουργεί από το 1988 **πρόγραμμα κατ' οίκον φροντίδας**, το οποίο προσφέρει υπηρεσίες σε ηλικιωμένους και **αναπήρους** που δε μπορούν να εξασφαλίσουν τέτοια φροντίδα με δικούς τους πόρους.

Το τέλος του 2003, 135 κρατικές φροντίστριες παρείχαν υπηρεσίες κατ' οίκον φροντίδας σε 608 περιπτώσεις. Στα πλαίσια του ίδιου προγράμματος, παράλληλα με τις κρατικές φροντίστριες, επιδοτούνται από τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας και ιδιωτικές φροντίστριες που εξυπηρετούν άλλα 4.438 άτομα στα οποία παρέχονται διάφορες υπηρεσίες όπως γενική καθαριότητα σπιτιού, ατομική καθαριότητα, αγορά τροφίμων και ετοιμασία φαγητού, συνοδεία στο γιατρό, κ.α.

Παράλληλα λειτουργούν **Κέντρα Ενηλίκων** τα οποία επιχορηγούνται από το Σχέδιο Κρατικών Χορηγιών και παρέχουν φροντίδα, απασχόληση, φαγητό, ευκαιρίες για επικοινωνία, συναναστροφή, ψυχαγωγία και άλλες υπηρεσίες κατά τη διάρκεια της ημέρας. Στα Κέντρα αυτά εξυπηρετούνται **και άτομα με αναπηρία**.

3. Σχέδιο Κρατικών Χορηγιών.

(Αρμοδιότητα Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων - Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας)

Παρέχεται χορηγία σε Εθελοντικές Οργανώσεις Κοινωνικής Πρόνοιας, οι οποίες λειτουργούν μεταξύ άλλων, προγράμματα / υπηρεσίες για Ατομα με Ειδικές Ανάγκες.

- Αριθμός Προγραμμάτων που έχουν επιχορηγηθεί μέσα στο 2003 για άτομα με νοητική, ψυχική ή σωματική αναπηρία: 48
- Ποσό που δαπανήθηκε για το 2003: £1.056.500

Κατάλογος οργανώσεων στις οποίες παρέχεται χορηγία για την λειτουργία προγράμματος προς όφελος ατόμων με αναπηρία επισυνάπτεται ως Συνημμένο 3.

4. Έγκαιρη παρέμβαση για Άτομα με Νοητική Υστέρηση μέχρι 6 χρόνων.

(Αρμοδιότητα Επιτροπής Προστασίας Νοητικά Καθυστερημένων Ατόμων)

Παρέχονται υπηρεσίες έγκαιρης παρέμβασης σε παιδιά με νοητική υστέρηση ηλικίας μέχρι 6 χρόνων. Για την έγκαιρη παρέμβαση εργοδοτήθηκαν τέσσερις λειτουργοί έγκαιρης παρέμβασης μέσα στο 2003. Το κόστος εργοδότησης για το 2003 ανήλθε σε £17.000. Η δαπάνη ήταν μειωμένη επειδή το Σχέδιο άρχισε να λειτουργεί από τον Αύγουστο του 2003. Για το 2004 η προβλεπόμενη δαπάνη ανέρχεται σε £30.000.

5. Προσθετικά και Ορθοτικά Μέλη

(Αρμοδιότητα Υπουργείου Υγείας)

Παρέχονται δωρεάν σε δικαιούχους από το Κέντρο Προσθετικών και Ορθοτικών Μελών προσθετικά και ορθοτικά μέλη.

6. Παροχή Δωρεάν Ιατροφαρμακευτικής Περίθαλψης.

(Αρμοδιότητα Υπουργείου Υγείας)

Παρέχεται εξειδικευμένη ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, φυσιοθεραπεία, συμβουλευτική αποκατάσταση και ψυχολογική στήριξη μέσω του Κέντρου Παραπληγικών .

7. Διακίνηση (διευκολύνσεις).

(Αρμοδιότητα Υπουργείου Συγκοινωνιών και Έργων)

Δημιουργία διευκολύνσεων πρόσβασης στα δημόσια κυβερνητικά κτίρια των ατόμων με προβλήματα στη διακίνηση τους μέσω του Τμήματος Δημοσίων Έργων. Στο Υπουργείο Συγκοινωνιών και Έργων λειτουργεί επίσης Γραφείο Σχεδιασμού για τα άτομα με αναπηρία.

- Προϋπολογισμός για το 2003: £40.000

• Στέγαση Ατόμων με Αναπηρίες

1. Σχέδιο Βελτίωσης Συνθηκών Στέγασης.

(Αρμοδιότητα Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων - Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας)

Παρέχεται οικονομική βοήθεια σε άτομα, περιλαμβανομένων **και αναπήρων** για την εκτέλεση κτιριακών εργασιών, προσθηκών ή μετατροπών με στόχο τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και διακίνησης στους χώρους της κατοικίας τους.

Ύψος χρηματικής βοήθειας: μέχρι £7.000

Συνολικό ποσό που διατέθηκε το 2003: £300.000

Αριθμός περιπτώσεων που βοηθήθηκαν: 55 από τις οποίες οι 5 αντιπροσώπευαν ανάπηρα άτομα στα οποία δόθηκε συνολικά ποσό £25.893.

2. Σχέδιο Ενίσχυσης Οικογενειών για τη Φροντίδα Ηλικιωμένων ή/και αναπήρων μελών τους.

(Αρμοδιότητα Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων – Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας)

Παρέχεται επιχορήγηση σε άτομα και οικογένειες έτσι ώστε να προσφέρουν στέγη και φροντίδα σε ηλικιωμένα και ανάπηρα άτομα, μέλη της οικογένειας τους ή σε συγγενικά ή φιλικά τους πρόσωπα με στόχο την αποφυγή της τοποθέτησης τους σε Ιδρύματα.

Ύψος επιχορήγησης: μέχρι £6.000

Το 2003 δαπανήθηκε ποσό £110.000 και βοηθήθηκαν συνολικά 31 οικογένειες ηλικιωμένων και ανάπηρων.

3. Σχέδια Στέγασης.

(Αρμοδιότητα εφαρμογής οικείοι Έπαρχοι, Οργανισμός Χρηματοδότησεως Στέγης και Κυπριακός Οργανισμός Αναπτύξεως Γης)

Εφαρμόζεται μια σειρά από Κυβερνητικά Στεγαστικά Σχέδια για όλους τους πολίτες του Κράτους³⁰. Από τα Σχέδια αυτά είναι δυνατό να επωφεληθούν **και άτομα με αναπηρία** που πληρούν τους όρους/ κριτήρια του στεγαστικού Σχεδίου, όμως δεν περιλαμβάνουν ειδικές πρόνοιες για άτομα με αναπηρία πλην του στεγαστικού Σχεδίου Χαμηλά Αμειβομένων (ΣΧΑ) που εφαρμόζει ο Κυπριακός Οργανισμός Αναπτύξεως Γης (ΚΟΑΓ). Μέσω του ΣΧΑ παρέχονται ετοιμοπαράδοτες οικιστικές μονάδες σε δικαιούχους αιτητές.

Συγκεκριμένα το ΣΧΑ περιλαμβάνει τις ακόλουθες ειδικές πρόνοιες για άτομα με ειδικές ανάγκες, στα οποία περιλαμβάνονται και τα άτομα με αναπηρία.

- Εισοδηματικό κριτήριο για μονήρες άτομο με ειδικές ανάγκες - μέχρι £9.000, σε σύγκριση με το εισοδηματικό κριτήριο για μονήρη άτομο όπου έχει καθοριστεί μέχρι £6.000.
- Εισοδηματικό κριτήριο για οικογένειες με άτομο/ άτομα με ειδικές ανάγκες - μέχρι £16.000, σε σύγκριση με το εισοδηματικό κριτήριο για οικογένεια χωρίς ή μέχρι 3 παιδιά όπου έχει καθοριστεί μέχρι £12.000. Σημειώνεται ότι το ποσό £16.000 ισοδυναμεί με το εισοδηματικό κριτήριο για οικογένειες με περισσότερα από 6 παιδιά.
- Οικογένειες με ειδικές ανάγκες δικαιούνται πρόσθετη χορηγία μέχρι £2.000 ανάλογα με τις ιδιαίτερες στεγαστικές τους ανάγκες. Συναφώς αναφέρεται ότι η επιχορήγηση και οι όροι του δανείου που τυγχάνει κάθε αιτητής μέσω του ΣΧΑ διαφοροποιείται ανάλογα με τα εισοδήματα και την σύνθεση της οικογένειας.

³⁰ Αριθμός απόμων με αναπηρία έτυχαν βοήθειας είτε μέσω των Κυβερνητικών Στεγαστικών Σχεδίων, περιλαμβανομένου του Σχεδίου Χαμηλά Αμειβομένων, είτε μέσω των κανονικών στεγαστικών Σχεδίων του ΚΟΑΓ. Δεν υπάρχουν ακριβή στοιχεία. Σύμφωνα με το Υπουργείο Εσωτερικών φαίνεται ότι το 2003 ωφελήθηκαν παγκύπρια πέραν των 20 ατόμων με αναπηρία από τα διάφορα στεγαστικά Σχέδια που εφαρμόζει ο ΚΟΑΓ.

Γ. ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΚΑΙ ΚΟΣΤΟΣ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΟΥ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΝΤΑΙ ΜΕ ΘΕΜΑΤΑ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ

Πιο κάτω παρέχονται στοιχεία για το προσωπικό που απασχολείται στην κάθε Υπηρεσία με στόχο να δοθεί μια όσο το δυνατό πλήρης εικόνα για τον αριθμό των λειτουργών που ασχολούνται με τα θέματα των ατόμων με αναπηρία και το σχετικό κόστος.

Υπηρεσία	Αριθμός Ατόμων			Κόστος €
	Λειτουργοί Κλ.Α7+2 και άνω	Γραφείς/Συνοδοί Κλ. κάτω από Α7	Σύνολο	
Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού	142	409	551	8.470.726
Υπηρεσία Μέριμνας Αναπήρων	5	3	8	115.606
Κέντρο Επαγγελματικής Αποκατάστασης Αναπήρων	7	10	17	227.150
Επιτροπή Προστασίας Νοητικά Καθυστερημένων Ατόμων	7	3	10	89.525
Επιτροπή Ανακούφισης Παθόντων	4	-	4	μ.δ.
Υπουργείο Οικονομικών	1,25	1	2,25	μ.δ.
Υπουργείο Συγκοινωνιών και Έργων	1		1	19.000
Υπουργείο Εσωτερικών	μ.δ.			μ.δ.
Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας	μ.δ.			μ.δ.

μ.δ. = μη διαθέσιμο

Περισσότερες λεπτομέρειες δίνονται στο **Συνημμένο 4** (βλ. σελ. 96-98).

Δ. ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟ 2003

Οι δημόσιες δαπάνες για τα άτομα με αναπηρία κατά το 2003 με βάση τα Σχέδια, νομοθετικά και διοικητικά, που περιγράφονται στο Α και Β πιο πάνω ανέρχονται σε £37.853.401 όπως προκύπτει από τον πιο κάτω πίνακα .

Δημόσιες Δαπάνες μέσω Σχεδίων για
Άτομα με Αναπηρία κατά το 2003

		Αριθμός Ατόμων ⁽²⁾	Αριθμός Οργανώσεων	Ποσό £Κ
1.	Επίδομα Διακίνησης (Νόμος) (Υπουργείο Οικονομικών)	284		88.500
2.	Ειδική Χορηγία σε Τυφλούς (Νόμος) (Υπουργείο Οικονομικών)	1.000		1.800.000
3.	Παροχές μέσω Λαχείου Προνοίας (Νόμος) <small>Προς άτομα Προς Οργανώσεις</small> Προς Οργανώσεις (Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων)	31	1	78.650 (77.050) (1.600)
4.	Δημόσιο Βοήθημα (Νόμος) (Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας)	5.232		5.500.000
5.	Παροχές μέσω Επιτροπής Ανακούφισης Συγγενών Πεσόντων και Παθόντων (Νόμος) (Η Επιτροπή βοηθά συνολικά 2.000 άτομα με ποσό £10,0 εκ. περίπου, συμπεριλαμβανομένων και παθόντων και συγγενών πεσόντων)	1.027		3.164.530
	(α) Ειδική Σύνταξη Αναπηρίας (και Έκτακτη Χριστουγεννιάτικη και Πασχαλινή Χορηγία (£225.250))	(853)		(2.928.250)
	(β) Επίδομα Βαρίας Κινητικής Αναπηρίας	(54)		(140.000 [^])
	(γ) Επίδομα Διακίνησης	(23)		(6.000)
	(δ) Έκτακτο Επίδομα Προϊκας	(9)		(5.900)
	(ε) Επίδομα Έκτακτων Αναγκών	(64)		(34.380)
	(ε) Έκτακτο Επίδομα Ιατροφαρμακευτικής Περίθαλψης	(24)		(50.000)
6.	Σχέδιο Αυτοεργοδότησης Ατόμων με Αναπηρία (Τμήμα Εργασίας - ΥΜΑ)	4		8.000
7.	Σχέδιο Κατάρτισης Εκτός ΚΕΑΑ (Τμήμα Εργασίας - ΥΜΑ)	22		7.844
8.	Επιδότηση Εργοδοτών για Διαμόρφωση Χώρων/Μηχανισμών για Εργοδότηση Αναπήρων (Δεν υπήρξε ζήτηση το 2003) (Τμήμα Εργασίας - ΥΜΑ)	0		0
9.	Απασχόληση με Στήριξη (Τμήμα Εργασίας - ΥΜΑ)	167		92.500
10.	Κατάρτιση στο ΚΕΑΑ (Λειτουργικά Έξοδα £159.000)	41		316.000

		Αριθμός Ατόμων ⁽²⁾	Αριθμός Οργανώσεων	Ποσό €Κ
	και Έξοδα Ταμείου ΚΕΑΑ £157.000. Οι μισθοί ύψους £227.000 περιλήφθηκαν στην αντίστοιχη παράγραφο) (Τμήμα Εργασίας)			
11.	Επίδομα Βαριάς Κινητικής Αναπηρίας (Τμήμα Εργασίας - ΥΜΑ)	962		1.780.000
12.	Οικονομική Βοήθεια για Αγορά Τροχοκαθίσματος (Τμήμα Εργασίας -ΥΜΑ)	215		150.000
13.	Οικονομική Βοήθεια για Αγορά Οργάνων/Βοηθημάτων (Τμήμα Εργασίας -ΥΜΑ)	792		426.000
14.	Οικονομική Βοήθεια σε Οργανώσεις Ατόμων με αναπηρία (Τμήμα Εργασίας -ΥΜΑ)		12	20.000
15.	Επιχορήγηση Διακοπών. Αναπήρων (Τμήμα Εργασίας -ΥΜΑ)	455		64.000
16.	Σχέδιο Διαχείρισης και δανεισμού τροχοκαθισμάτων (Το ποσό αφορά στην αγορά 8 καινούργιων τροχοκαθισμάτων το 2003) (Τμήμα Εργασίας -ΥΜΑ)	35		1.000
17.	Σχέδιο Αυτοεργοδότησης Ηλικιωμένων και Αναπήρων (Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας)	11		6.800
18.	Επιχορήγηση Διακοπών Ηλικιωμένων και Αναπήρων Ληπτών Δημόσιου Βοηθήματος (Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας)	150		20.000
19.	Κατ' οίκον Φροντίδα, Δημερεύουσα Φροντίδα και Κέντρα Ενηλίκων και Αναπήρων (Μεγάλο ποσοστό αφορά ανάπηρους) (Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας)	5.046		μ.δ.
20.	Σχέδιο Κρατικών Χορηγιών (Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας)		48	1.056.500
21.	Βοήθεια για Βελτίωση των Συνθηκών Στέγασης (Από το Σχέδιο βοηθήθηκαν συνολικά 55 οικογένειες με συνολικό ποσό £300.000 όμως μόνο 5 ήταν ανάπηροι) (Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας)	5		26.000
22.	Ενίσχυση Οικογένειας για Φροντίδα στο Σπίτι Ηλικιωμένων και Αναπήρων μελών της (Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας)	31		110.000
23.	Εγκαιρη Παρέμβαση για Άτομα με Νοητική Υστέρηση (Λειτουργήσε Αύγουστο 2003) (Επιτροπή Προστασίας Νοητικά Καθυστερημένων Ατόμων)	70		17.000
24.	Επιδότηση αγοράς αυτοκινήτου (αδασμολόγητου) (Υπουργείο Οικονομικών)	170		1.531.000

		Αριθμός Ατόμων ^{2>}	Αριθμός Οργανώσεων	Ποσό €K
25.	Επιχορήγηση για αγορά ακουστικών (Υπουργείο Υγείας)	400		140.000
26.	Συντάξεις Αναπηρίας (κατά το 2002) (Τμήμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων)	1.082		2.000.000
27.	Συντάξεις Ανικανότητας (κατά το 2002) (Τμήμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων)	5.995		19.449.077
	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	23.227	61	37.853.401

^{<1)} Ο κατάλογος δεν είναι εξαντλητικός. Δεν περιλήφθηκε η ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, η βοήθεια για προσθετικά και ορθοτικά μέλη, οι δαπάνες για την ειδική εκπαίδευση, την προσβασιμότητα, τη στέγαση, τη λειτουργία της Στέγης «Νέα Ελεούσα» και τον 5 Σπιτιών στην Κοινότητα, την Επιτροπή Νοητικά Καθυστερημένων Ατόμων, το Ίδρυμα Χρίστου Στέλιου Ιωάννου, καθολικές παροχές όπως το επίδομα τέκνου, μητρότητας κ.ά.

⁽²⁾ Αναφέρεται σε αριθμό ατόμων που βοηθούνται από κάθε σχέδιο, σημειώνεται όμως ότι, τα ίδια άτομα μπορεί να βοηθούνται από διάφορα σχέδια.

μ.δ. = μη διαθέσιμο

Ε. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ

Σύμφωνα με την έρευνα Εργατικού Δυναμικού της Στατιστικής Υπηρεσίας, στην Κύπρο το 2002 υπήρχαν 53.369 άτομα με αναπηρία (δηλαδή άτομα με χρόνια προβλήματα υγείας - ΧΠΥ), που αποτελούσαν το 12,2% του πληθυσμού στις ηλικίες 16-64 ετών, δηλαδή τις ηλικίες που παραδοσιακά και διεθνώς θεωρούνται ως οι πιο σημαντικές για σκοπούς εργατικού δυναμικού.

Ο πίνακας που ακολουθεί δίνει μια εικόνα των ατόμων αυτών, σε σχέση με τον υπόλοιπο πληθυσμό σε ηλικίες 16-64.

Άτομα ηλικίας 16-64 ετών με Χρόνια Προβλήματα Υγείας (ΧΠΥ), 2002

	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΣΥΝΟΛΟ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΦΟΡΜΟΥΛΑ ΠΟΣΟΣΤΟΥ
1.	Πληθυσμός 16-64 (όλοι)	436832		
2.	Πληθυσμός 16-64 με ΧΠΥ	53369	12,2%	(2)+(1)
3.	Εργαζόμενοι 16-64 (όλοι)	306458		
4.	Εργαζόμενοι 16-64 με ΧΠΥ	25513	8,3%	(4M3)
5.	Ερναζόμενοι 16-64 με σοβαρή αναπηρία	255	0,1%	\ / \ /
				(5H3)
6.	Μη εργαζόμενοι 16-64 (όλοι)	130374		
7.	Μη εργαζόμενοι 16-64 με ΧΠΥ	27856	21,4%	(7H(6)
8.	Μη εργαζόμενοι 16-64 με σοβαρή αναπηρία	5848	4,5%	(8H6)

Πηγή: Συνδυασμός διαφόρων προκαταρκτικών πινάκων που ετοίμασε η Στατιστική Υπηρεσία, στο πλαίσιο της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού 2002

Περισσότερα στατιστικά στοιχεία για τα Άτομα με Αναπηρία ηλικίας 16-64 χρονών κατά είδος αναπηρίας φαίνονται στο **Συνημμένο 5 (βλ. σελ. 99)**.

Θα πρέπει να αναφερθεί ότι δεν υπάρχουν ακριβή στοιχεία για το σύνολο των ατόμων με αναπηρία όλων των ηλικιών. Για το λόγο αυτό χρειάζεται να γίνει ειδική απογραφή, με βάση την οποία να ετοιμαστεί ειδικό μητρώο ατόμων με αναπηρία όπως προβλέπει και ο Γενικός Νόμος περί Νοητικά Καθυστερημένων Ατόμων Νόμος του 1989 (Ν. 117/89). Το μητρώο να περιλαμβάνει επίσης τη μορφή της αναπηρίας καθώς και στοιχεία για τις ανάγκες και δυνατότητες κάθε ανάπηρου, για να διευκολύνεται τόσο η απασχόληση του όσο και η ικανοποίηση των αναγκών του.

ΣΤ. ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ

Υπάρχουν πολλές Οργανώσεις που ασχολούνται με θέματα που αφορούν άτομα με αναπηρία. Η Κυπριακή Συνομοσπονδία Οργανώσεων Αναπήρων ΚΥΣΟΑ αποτελεί την ομπρέλλα των Αναπηρικών Οργανώσεων. Συστάθηκε για να υπάρχει μια ενιαία εκπροσώπηση των ατόμων με αναπηρία στα διάφορα κέντρα λήψης αποφάσεων τόσο στην Κύπρο όσο και στο εξωτερικό.

Στην ΚΥ.Σ.Ο.Α. μετέχουν οι αντιπροσωπευτικότερες Αναπηρικές Οργανώσεις και συγκεκριμένα:

η Παγκύπρια Οργάνωση Αποκατάστασης Αναπήρων (ΠΟΑΑ) (Πρόεδρος: Χρυσής Μιχαηλίδης)

η Παγκύπρια Οργάνωση Τυφλών (ΠΟΤ) (Πρόεδρος: Μίκης Φλωρέντζος)

η Παγκύπρια Οργάνωση Κωφών (Πρόεδρος: Γιάννης Γιαννακκίδης)

η Οργάνωση Παραπληγικών Κύπρου (ΟΠΑΚ) (Πρόεδρος: Άντρος Προκοπίου)

ο Σύνδεσμος Ατόμων με Κατά Πλάκα Σκλήρυνση (Πρόεδρος: Μαριάννα Παπαδοπούλου)

ο Παγκύπριος Σύνδεσμος Γονέων Καθυστερημένων Ατόμων (ΠΑΣΥΓΟΚΑ) (Πρόεδρος: Σωτήρης Ξιούρος)

ο Σύνδεσμος Μαθητευομένων και Αποφοίτων ΚΕΑΑ (Πρόεδρος: Παντελής Νικολάου)

Τα άτομα με αναπηρία εκπροσωπούνται στα πιο κάτω τέσσερα Σώματα που έχουν ιδρυθεί με βάση Νόμο:

**(α) Το Παγκύπριο Συμβούλιο για Άτομα με Αναπηρίες (ΠΣΑΑ).
(Βλ. Μέρος II Α σελ. 19-20)**

Ο Νόμος περί Ατόμων με Αναπηρίες του 2000 (Ν. 127(0)/2002) προβλέπει ότι στο Συμβούλιο, πέραν των κυβερνητικών εκπροσώπων, των εκπροσώπων των κοινωνικών εταίρων, κ.λ.π μετέχουν και 4 εκπρόσωποι οργανώσεων των ατόμων με αναπηρία:

Στο Συμβούλιο μετέχουν : - ένας εκπρόσωπος από την ΠΟΤ
- ένας εκπρόσωπος από την ΠΟΑΑ
- ένας εκπρόσωπος από τη
Παγκύπρια
Οργάνωση Κωφών και
- ένας εκπρόσωπος από το ΠΑΣΥΓΟΚΑ.

Όλοι υποδείχθηκαν από την ΚΥΣΟΑ.

Η θητεία του ΠΣΑΑ είναι τριετής και λήγει στις 30/6/2007.

**(β) την Επιτροπή Προστασίας Νοητικά Καθυστερημένων
Ατόμων (βλ. Μέρος II Α σελ. 7-8)**

Ο Νόμος περί Νοητικά Καθυστερημένων Ατόμων του 1989 προβλέπει ότι έξι (6) μέλη της Επιτροπής από τον ιδιωτικό τομέα προέρχονται από γονείς και αδέρφια αναπήρων που υποδεικνύονται από τον Παγκύπριο Σύνδεσμο Γονέων Καθυστερημένων Ατόμων (ΠΑΣΥΓΟΚΑ).

Η θητεία της Επιτροπής λήγει στις 2/10/2005.

(γ) τη Συμβουλευτική Επιτροπή του Ταμείου του Λαχείου Πρόνοιας (βλ. Μέρος II Α σελ. 10).

Ο περί Ταμείου του Λαχείου Πρόνοιας Νόμος Ν. 79(Ι)/92 προβλέπει ότι στην Επιτροπή αυτή ο Πρόεδρος και τα τέσσερα μέλη της είναι ανάπηροι που προτείνονται από τις οργανώσεις αναπήρων.

Στο Συμβούλιο μετέχουν :

- ένας εκπρόσωπος από την ΟΠΑΚ,
- ένας εκπρόσωπος από την ΠΟΤ
- ένας εκπρόσωπος από το ΠΑΣΥΓΟΚΑ
- ένας εκπρόσωπος από την Παγκύπρια Οργάνωση Κωφών
- ένας εκπρόσωπος από την ΠΟΑΑ

Όλοι έχουν υποδειχθεί και εκπροσωπούν την ΚΥΣΟΑ

Η θητεία της Συμβουλευτικής Επιτροπής λήγει στις 10/4/2005.

(δ) Διαχειριστική Επιτροπή του Ειδικού Ταμείου του Κ.Ε.Α.Α. (βλ. Μέρος II Α σελ. 24)

Ο περί Ειδικού Ταμείου του Κ.Ε.Α.Α Νόμος 103(!)/2000 προβλέπει ότι στη Διαχειριστική Επιτροπή μετέχουν, μεταξύ άλλων, δύο εκπρόσωποι των Οργανώσεων των ατόμων με αναπηρία.

Η θητεία της Διαχειριστικής Επιτροπής του Ειδικού Ταμείου του Κ.Ε.Α.Α. που είναι διετής λήγει στις 30/6/2006.

Οι Οργανώσεις των Ατόμων με Αναπηρία εκπροσωπούνται και σε άλλα Σώματα και Επιτροπές του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων τα οποία ρυθμίζονται με διοικητικές διευθετήσεις.

III. ΚΡΙΤΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

Όπως προκύπτει από το Μέρος II τα θέματα που αφορούν τα άτομα με αναπηρία, είναι διασκορπισμένα σε διάφορες Υπηρεσίες οι οποίες τα χειρίζονται **χωρίς τον απαιτούμενο συντονισμό μεταξύ τους.**

Κάποια θέματα που εμπíπτουν στην αρμοδιότητα εξειδικευμένων Υπουργείων όπως του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, του Υπουργείου Υγείας και του Υπουργείου Εσωτερικών είναι δύσκολο να υπαχθούν κάτω από ένα κεντρικό φορέα, υπάρχουν όμως άλλα θέματα, περιλαμβανομένου και του ΚΕΑΑ που θα μπορούσαν να συγκεντρωθούν/υπαχθούν σ' ένα **Κεντρικό Φορέα**, ο οποίος να έχει τόσο εκτελεστικές όσο και συμβουλευτικές/συντονιστικές αρμοδιότητες και ο οποίος να στελεχωθεί με το απαραίτητο προσωπικό τόσο ποιοτικά όσο και αριθμητικά.

Ο Φορέας αυτός θα μπορούσε να είναι η Υπηρεσία Μέριμνας Αναπήρων του Τμήματος Εργασίας, η οποία να ενισχυθεί και αναβαθμιστεί ώστε να αναλάβει τον ρόλο ενός ενδιάμεσου φορέα ο οποίος θα εξυπηρετεί τα άτομα με αναπηρία στην **πρόσβαση** στα διάφορα ωφελήματα/παροχές/υπηρεσίες και ταυτόχρονα θα είναι αρμόδιος για την εφαρμογή των ειδικών προγραμμάτων που δεν υπάγονται σε άλλες υπηρεσίες.

Πιο κάτω γίνεται κριτική εξέταση του υφιστάμενου νομοθετικού πλαισίου, περιλαμβανομένων των Ταμείων που λειτουργούν μέσα σ' αυτό, και των υφιστάμενων Σχεδίων/Υπηρεσιών προς τα άτομα με αναπηρία και γίνονται συγκεκριμένες εισηγήσεις σ' ότι αφορά τα μέτρα που ενδείκνυνται να ληφθούν με στόχο την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των θεμάτων των ατόμων με αναπηρία.

A. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Γενικά μπορεί να λεχθεί ότι οι διάφοροι Νόμοι προσφέρουν **ένα ισχυρό νομικό πλαίσιο** προστασίας των ατόμων με αναπηρία το οποίο ανταποκρίνεται στα επίπεδα που καθορίζουν το κοινοτικό κεκτημένο και οι σχετικές Συμβάσεις της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας και του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Επισημαίνεται ότι **δεν υπάρχει ομοιόμορφος ορισμός** του όρου «ανάπηρος» στους διάφορους Νόμους. Κάθε Νόμος δίδει το δικό του ορισμό ανάλογα με το σκοπό που εξυπηρετεί. Αυτό όμως κρίνεται θεμιτό γι' αυτό και δεν γίνεται εισήγηση για υιοθέτηση ενός ομοιόμορφου ορισμού για όλους τους Νόμους.

Περαιτέρω τα άτομα με αναπηρία **εκπροσωπούνται επαρκώς** στα Σώματα που προβλέπονται στους Νόμους, έχοντας έτσι λόγο στον καθορισμό της πολιτικής και τη λήψη αποφάσεων για θέματα που τα αφορούν. Έχουν όμως εντοπιστεί ορισμένες **επικαλύψεις** μεταξύ Νόμων. Επίσης έχει διαφανεί ότι λειτουργούν διάφορα Ταμεία κάτω από διαφορετικούς Νόμους χωρίς να υπάρχει πραγματική ανάγκη.

Πιο κάτω επεξηγούνται οι επικαλύψεις αυτές και η λειτουργία των διαφόρων Ταμείων και γίνονται συγκεκριμένες εισηγήσεις για **ενοποίηση ορισμένων Νόμων** και **κατάργηση άλλων** και δημιουργία **ενός και μόνο Ταμείου** για όλους τους σκοπούς κάτω από το γενικό Νόμο περί Ατόμων με Αναπηρίες.

Επικαλύψεις μεταξύ Νόμων

Παρόλο που ο κάθε Νόμος έχει το δικό του σκοπό, υπάρχουν ορισμένες επικαλύψεις που αναλύονται πιο κάτω:

Μια βασική επικάλυψη εντοπίζεται **μεταξύ του Νόμου Περί Νοητικά Καθυστερημένων Ατόμων του 1989** που αφορά αποκλειστικά τα νοητικά καθυστερημένα άτομα, και του **μεταγενέστερου Νόμου Περί Ατόμων με Αναπηρίες**, του 2000 που είναι **γενικότερος** και καλύπτει όλα τα άτομα με αναπηρία ανεξαρτήτως της πηγής προέλευσης της αναπηρίας, καθώς και του Νόμου Περί Αγωγής και Εκπαίδευσης Παιδιών με Ειδικές Ανάγκες του 1999.

Ο Νόμος περί Νοητικά Καθυστερημένων Ατόμων περιορίζεται στο να κατοχυρώσει τα δικαιώματα των νοητικά καθυστερημένων ατόμων και προβλέπει ότι είναι υποχρέωση της πολιτείας να τους προσφέρει ειδική εκπαίδευση, φροντίδα, διαμονή σε ιδρύματα, ευκαιρίες απασχόλησης και βοήθεια για κοινωνική ένταξη. Τα ίδια δικαιώματα κατοχυρώνονται από το γενικό Νόμο του 2000 για όλα τα άτομα με αναπηρία και ενδυναμώνεται η κατοχύρωση με την τροποποίηση του Νόμου αυτού που έγινε το 2004 για σκοπούς εναρμόνισης με σχετική Οδηγία³¹ της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και με το Νόμο περί Αγωγής και Εκπαίδευσης Παιδιών με Ειδικές Ανάγκες, ο οποίος υλοποιεί την πρόνοια του Νόμου περί Νοητικά Καθυστερημένων Ατόμων του 1989 για προσφορά ειδικής εκπαίδευσης σε όλα τα άτομα με αναπηρία, όχι μόνο σε αυτά με νοητική αναπηρία .

Εισήγηση: Θα μπορούσε να ενσωματωθεί ο ειδικός νόμος στο γενικό, με μεταφορά διατάξεων του πρώτου οι οποίες παρέχουν στα νοητικά καθυστερημένα άτομα προστασία που δεν εξασφαλίζεται από το γενικότερο Νόμο, όπως για παράδειγμα οι διατάξεις για διορισμό διαχειριστών της περιουσίας των νοητικά καθυστερημένων ατόμων.

Υιοθέτηση της πιο πάνω εισήγησης συνεπάγεται:

(i) Κατάργηση της Επιτροπής Νοητικά Καθυστερημένων Ατόμων

Η ενοποίηση των δύο Νόμων θα συνεπάγεται **κατάργηση της Επιτροπής Προστασίας Νοητικά Καθυστερημένων Ατόμων** η οποία προβλέπεται στον πρώτο Νόμο. Υπενθυμίζεται ότι η Επιτροπή αυτή απαρτίζεται από 6-12 άτομα διοριζόμενα από τον Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων από τα οποία τα μισά είναι κρατικοί λειτουργοί (Υπουργείο Οικονομικών, Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Υγείας, Παιδείας και Πολιτισμού) και οι υπόλοιποι ιδιώτες που είναι γονείς και αδέρφια αναπήρων υποδεικνυόμενα από τον Παγκύπριο Σύνδεσμο Γονέων Καθυστερημένων Ατόμων.

Εκτιμάται ότι η προτεινόμενη διευθέτηση, χωρίς να επηρεάζει καθ' οιονδήποτε τρόπο δυσμενώς την προστασία που παρέχεται στα άτομα με νοητική υστέρηση, θα προσφέρει το σημαντικό πλεονέκτημα της

³¹ Οδηγία 2000/78/ΕΚ για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία.

αντιμετώπισης των θεμάτων των ατόμων με νοητική υστέρηση στο ίδιο πλαίσιο στο οποίο αντιμετωπίζονται και τα προβλήματα των άλλων κατηγοριών δηλαδή στο γενικότερο πλαίσιο του Νόμου Περί Ατόμων με Αναπηρία.

(ii) Μεταφορά του Προσωπικού της Επιτροπής στο Συντονιστικό Φορέα Το προσωπικό που απασχολείται στην Επιτροπή Νοητικά Καθυστερημένων Ατόμων³² ή μέρος του, θα μπορεί να μεταφερθεί στον Κεντρικό Φορέα, ο οποίος θα έχει ένα ευρύτερο και ουσιαστικότερο ρόλο απ' ότι σήμερα.

Η Επιτροπή Νοητικά Καθυστερημένων Ατόμων σήμερα λειτουργεί απομονωμένα και όχι και τόσο αποτελεσματικά. Όπως αναφέρθηκε ήδη, ο Προϋπολογισμός της Επιτροπής απορροφάται κυρίως από τις δαπάνες προσωπικού και λειτουργικά έξοδα. Μόλις τον Αύγουστο του 2003 άρχισε να λειτουργεί ένα πρόγραμμα, αυτό της έγκαιρης παρέμβασης για παιδιά μέχρι έξι χρόνων, το οποίο όμως, σε μεγάλο βαθμό **έχει επικάλυψη με το έργο που επιτελεί το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού** για λειτουργία μηχανισμών αξιολόγησης των παιδιών με ειδικές ανάγκες (από 3-18χρόνων) και για προσφορά υπηρεσιών για τη σφαιρική ανάπτυξη τους, (εκπαίδευση, κατάρτιση, καθημερινές δεξιότητες αυτομέριμνας,) καθώς και για την εκπαίδευση των γονιών των παιδιών. Το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, θα μπορούσε να αναλάβει το πρόγραμμα αυτό καλύπτοντας και τα παιδιά κάτω των τριών χρόνων.

Σημειώνεται συναφώς ότι ο Παγκύπριος Σύνδεσμος Γονέων Καθυστερημένων Ατόμων εκπροσωπείται στο Παγκύπριο Συμβούλιο για Άτομα με Αναπηρία που προβλέπεται στο Νόμο Περί Ατόμων με Αναπηρία του 2000 και επομένως θα συμμετέχει στον καθορισμό της εθνικής πολιτικής για θέματα αναπήρων και την εισαγωγή/εφαρμογή μέτρων και προγραμμάτων προς όφελος των ατόμων με αναπηρία.

³² 10 άτομα: ένας Προϊστάμενος Υπηρεσιών Α11, δύο Λειτουργοί Α8-Α10, ένας Γραφέας Α2, δύο Έκτακτοι Γραφείς και τέσσερις Λειτουργοί Έγκαιρης Παρέμβασης. Οι τέσσερις τελευταίοι υπηρετούν με συμβόλαιο στη βάση «Αγοράς Υπηρεσιών» για το συγκεκριμένο πρόγραμμα.

Άλλοι Νόμοι που αξίζει να εξεταστούν είναι **οι Νόμοι περί Δημόσιας Υπηρεσίας του 1990 έως 2003** και οι ειδικοί Νόμοι για την πρόσληψη τυφλών.

Ο πρώτος Νόμος περιέχει διάταξη για κατά προτίμηση διορισμό ατόμου με αναπηρία στις περιπτώσεις που αυτός δεν υστερεί στα υπόλοιπα κριτήρια (αξία και προσόντα), ενώ ο δεύτερος διασφαλίζει την κατά αποκλειστικότητα εργοδότηση τυφλών στη δημόσια και εκπαιδευτική υπηρεσία και τους Ημικρατικούς Οργανισμούς. Ο δεύτερος Νόμος πιθανόν να είναι πλεονασματικός αλλά και αντισυνταγματικός, αφού πρόνοια του περί Δημόσιας Εκπαιδευτικής Υπηρεσίας Νόμου που πρόβλεπε για την πρόσληψη ποσοστού 3% αναπήρων στον ευρύτερο δημόσιο τομέα κρίθηκε αντισυνταγματική. Ρνόψει τούτων ίσως θα μπορούσε να εξεταστεί η δυνατότητα κατάργησης του νόμου για τους τυφλούς.

Ταμεία προς όφελος των Ατόμων με Αναπηρία

Προβλέπεται η λειτουργία **πέντε Ταμείων** για άτομα με αναπηρία με βάση πέντε διαφορετικούς Νόμους.

Στην ανάλυση που ακολουθεί, αφού εξηγείται η λειτουργία του κάθε Ταμείου, **γίνεται γενική εισήγηση** να λειτουργεί **ένα μόνο Ταμείο**, αυτό που προβλέπεται από τον γενικό νόμο δηλαδή τον περί Ατόμων με Αναπηρία Νόμο (Αρ. 127(1)72000) το οποίο να καλύπτει όλους τους σκοπούς.

Τα υφιστάμενα Ταμεία λειτουργούν με βάση τους ακόλουθους Νόμους:

1. Τους Περί Παροχής Επιδόματος Διακινήσεως εις Αναπήρους Νόμους 1980-2004 .

Τα έσοδα του Ταμείου προέρχονται αποκλειστικά από κυβερνητικές χορηγίες και ισούνται με το απαιτούμενο ποσό για να παραχωρηθεί το επίδομα διακίνησης ύψους μέχρι £40 τον μήνα σε περίπου 284 δικαιούχους. Η απαιτούμενη χορηγία κυμαίνεται γύρω στις £90.000 το χρόνο. (βλ. σελ. 3-4 στο Μέρος II Α)

Θα μπορούσε το επίδομα να μην παρέχεται από το Υπουργείο Οικονομικών αλλά από την Υπηρεσία που θα αναλάβει ως Κεντρικός Φορέας Αναπήρων και το **Ταμείο να καταργηθεί** και να μετατραπεί σε άρθρο του Προϋπολογισμού κάτω από την Υπηρεσία που θα αναλάβει να παρέχει το επίδομα· κατ' επέκταση να καταργηθούν και οι σχετικοί Νόμοι. Αναφορά στο επίδομα αυτό μπορεί να γίνει στο γενικό Νόμο περί Ατόμων με Αναπηρίες.

Σημειώνεται ότι το Υπουργείο Οικονομικών συμφωνεί με την παραχώρηση της διαχείρισης του ωφελήματος σε άλλη Υπηρεσία που θα έχει συντονιστικό ρόλο.

2. Τον Περί Νοητικά Καθυστερημένων Ατόμων Νόμο (117/89)

Τα έσοδα του Ταμείου προβλέπεται να προέρχονται από εισφορές, δωρεές, κληροδοτήματα και να χρησιμοποιούνται για την επιχορήγηση προγραμμάτων αποϊδρυματοποίησης απασχόλησης-στήριξης καθώς και την επιχορήγηση για διαφώτιση, (βλ. σελ. 8-9 στο Μέρος II Α πιο πάνω)

Όμως δεν υπάρχουν έσοδα ούτε και αναμένονται σύμφωνα με τον Προϋπολογισμό της Επιτροπής για το 2004, γι' αυτό στο Ταμείο υπάρχουν τώρα μόνο £1.778.

Οι δραστηριότητες της Επιτροπής αναφορικά με την απασχόληση με στήριξη, την ενημέρωση και την έγκαιρη παρέμβαση στην πράξη καλύπτονται από την Κυβέρνηση μέσω του Προϋπολογισμού της Επιτροπής.

Θα μπορούσε **να καταργηθεί το Ταμείο** και οι οποιοσδήποτε δωρεές, εισφορές να κατατίθενται σε ένα κεντρικό Ταμείο που θα ήταν σωστό να είναι αυτό που προβλέπει ο γενικός Νόμος Περί Ατόμων με Αναπηρίες (N 127(1)72/2000).

3. Τον Περί Λαχείου Προνοίας Νόμο (N.79(1)/92) και τους σχετικούς Κανονισμούς.

Τα έσοδα του Ταμείου προέρχονται κυρίως, από την πώληση ειδικής έκδοσης λαχείων, από δωρεές, εισφορές, ειδικές δραστηριότητες κλπ. Στην πράξη έπαυσε από το 1997 να εκδίδεται λαχείο και η Κυβέρνηση παραχωρεί κάθε χρόνο

στο Ταμείο το σταθερό ποσό των £80.000 που διατίθεται για παροχή υλικής ή άλλης βοήθειας τόσο σε άτομα με αναπηρία όσο και σε δεινοπαθούντες καθώς και σε αναπηρικές οργανώσεις, (βλ. σελ. 10-11 στο Μέρος II Α πιο πάνω)

Αφού η διάθεση των εσόδων από το Λαχείο Πρόνοιας προβλέπεται και στο Ταμείο του Νόμου Περί Ατόμων με Αναπηρία (Ν 127(1)72000), θα μπορούσε **να καταργηθεί ο Νόμος Περί Λαχείου Πρόνοιας και να ενσωματωθεί στο γενικό Νόμο**. Οι πρόνοιες για δεινοπαθούντες του τελευταίου αυτού Νόμου να καλυφθούν από το σχετικό κονδύλι των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας. Επίσης οι Αναπηρικές Οργανώσεις να χρηματοδοτούνται από την Υπηρεσία Μέριμνας Αναπήρων μόνο. Σημειώνεται ότι τώρα παίρνουν περίπου £20.000 από την Υπηρεσία Μέριμνας Αναπήρων.

4. Τον Περί Ειδικού Ταμείου του Κ.Ε.Α.Α. Νόμο (Ν.103(1)72000)

Τα έσοδα του Ταμείου προέρχονται από τη διάθεση αγαθών που παράγονται στο Κέντρο, από εισφορές, δωρεές κλπ. Στην πράξη προέρχονται από τη διάθεση αγαθών και το αποθεματικό του Ταμείου ανέρχεται σήμερα σε £350.000 (βλ. σελ. 23-24 στο Μέρος II Α πιο πάνω).

Στόχος του Ταμείου είναι η προαγωγή της επαγγελματικής κατάρτισης και απασχόλησης όλων των ατόμων με αναπηρία (αυτών μέσα αλλά και αυτών έξω από το Κέντρο) με την οργάνωση και λειτουργία ειδικών προγραμμάτων.

Για το 2004 προβλέπεται ότι το Ταμείο θα έχει:

έσοδα: £157.325 που θα προέρχονται κυρίως από την πώληση προϊόντων (£137.525 ή 87%) και τους τόκους του αποθεματικού (£18.000 ή 12%).

έξοδα: £202.099 που θα δαπανηθούν κυρίως για την αγορά πρώτων υλών (£97.000, 63%) για φιλοδωρήματα προς τους αναπήρους που εργάζονται εκεί (£21.000, 13,6%), αγορά εξοπλισμού (£13.000, 8%) αγορά υπηρεσιών ψυχολόγου και φυσιοθεραπευτή (£10.000, 6,5%).

Το κέρδος περίπου £3.000 θα κατατεθεί στο Ταμείο και σιγά σιγά συσσωρεύεται κάποιο ποσό. Σημειώνεται ότι το πλεόνασμα παρουσιάζεται λόγω του ότι η Κυβέρνηση επιχορηγεί το κόστος παραγωγής, ιδιαίτερα ως κόστος ηλεκτρισμού χρεώνεται μόνο το 20% της πραγματικής δαπάνης δηλαδή £1.500 από τις £7.500. Αν πληρωνόταν ολόκληρο το ποσό το κέρδος που παρουσιάζεται θα μετατρεπόταν σε ζημιά. Επίσης δεν χρεώνονται μισθοί του προσωπικού, ούτε ακόμα και των καθοδηγητών ή του βοηθητικού γραφειακού προσωπικού (Λογιστή, Αποθηκάριου κλπ.) που έχουν άμεση σχέση με την παραγωγή. Επίσης το κόστος για τα κτίρια και μέρος του εξοπλισμού καλύπτονται από τον Κρατικό Προϋπολογισμό. Άρα το αποθεματικό δημιουργήθηκε λόγω της κρατικής επιχορήγησης του Κέντρου. Ο Νόμος προβλέπει ότι πρέπει να χρησιμοποιηθεί για τη λειτουργία ειδικών σχεδίων για την κατάρτιση και απασχόληση των ατόμων με αναπηρία³³.

Τέτοια σχέδια αποφασίστηκε να λειτουργήσουν με αυξημένο ποσό και με συγχρηματοδότηση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου και του Κρατικού Προϋπολογισμού. Συγκεκριμένα προβλέπεται να δοθούν συνολικά £1.200.000 για την τριετία 2004-2006, ή £400.000 το χρόνο, από το οποίο 50% θα προέρχεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Επίσης θα συνεχίσουν να λειτουργούν με αυξημένο ποσό τα υφιστάμενα σχέδια της Υπηρεσίας Μέριμνας Αναπήρων με £165,000 το χρόνο αντί £110,000 που δινόταν μέχρι τώρα.

Εφόσον ήδη καλύπτονται οι σκοποί του Ταμείου με τα προγράμματα που θα χρηματοδοτηθούν από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο θα μπορούσε να καταργηθεί ο Νόμος αυτός και το αποθεματικό του οικείου Ταμείου να απορροφηθεί από το Ταμείο του γενικού Νόμου Αρ. 127(1)72000 και να διατεθεί για τους σκοπούς που προβλέπει αυτός ο Νόμος, που είναι οι ίδιοι με εκείνους του Ταμείου του ΚΕΑΑ. Το Κέντρο να λειτουργεί ως μέρος Κυβερνητικού Τμήματος, δηλαδή οι δαπάνες να καλύπτονται από τον Προϋπολογισμό και τα έσοδα να κατατίθεται στο Πάγιο Ταμείο.

³³ Στον Προϋπολογισμό του 2004 το Υπουργικό Συμβούλιο έχει εγκρίνει την διάθεση από το Ταμείο ποσού £ 50.000 για εισαγωγή σχεδίου για δημιουργία και λειτουργία μικρών μονάδων για σκοπούς αυτοεργοδότησης ατόμων με αναπηρία

Σημειώνεται ότι θα γίνει ειδική Μελέτη για τη λειτουργία του ΚΕΑΑ για να καταστεί πιο αποτελεσματικό.

5. Τον Περί Ατόμων με Αναπηρίες Νόμο (Ν.127(1)72/2000).

Ο γενικός αυτός Νόμος που αναγνωρίζει τα δικαιώματα των αναπήρων και κατοχυρώνει την αρχή της ισότητας στην απασχόληση και στην παροχή αγαθών, υπηρεσιών και διευκολύνσεων, προβλέπει παράλληλα τη λειτουργία Ταμείου με στόχο την εξίσωση ευκαιριών για τους ανάπηρους και την παροχή κάθε μορφής βοήθεια που δεν παρέχεται ικανοποιητικά με βάση άλλους νόμους ή σχέδια. Τα έσοδα του Ταμείου προέρχονται από εισφορές, δωρεές, χρηματικές ποινές καθώς και από τα καθαρά έσοδα του Λαχείου Πρόνοιας (βλ. σελ. 20 στο Μέρος II Α πιο πάνω).

Τονίζεται ότι, το Ταμείο αυτό **δεν συστάθηκε ακόμα** παρόλο ότι προβλέπεται από το Νόμο.

Ενόψει όλων των πιο πάνω υποβάλλεται γενική εισήγηση να δημιουργηθεί το Ταμείο αυτό και να είναι το μοναδικό δηλαδή να καλύπτει όλους τους σκοπούς και των άλλων Ταμείων.

Με βάση τα όσα αναφέρονται πιο πάνω για τις επικαλύψεις και τα πέντε Ταμεία που προβλέπονται σε πέντε διαφορετικού Νόμους οι εισηγήσεις που γίνονται συνοψίζονται ως εξής:

(α) Οι Περί Παροχής Επιδόματος Διακινήσεως εις Αναπήρους Νόμους του 1980 έως 2004 Νόμοι

Να καταργηθούν οι πιο πάνω Νόμοι και το επίδομα διακίνησης να παρέχεται από τον Κεντρικό Φορέα. Αναφορά στην παροχή του επιδόματος αυτού μπορεί να γίνει στο γενικό Νόμο Περί Ατόμων με Αναπηρίες.

Με την κατάργηση των Νόμων θα καταργηθεί και το Ειδικό Ταμείο που προβλέπεται στους Νόμους αυτούς.

(β) Ο Νόμος Περί Νοητικά Καθυστερημένων Ατόμων του 1989 (Ν.117/89)

Να καταργηθεί ο Νόμος αφού ενσωματωθούν οι διατάξεις του στο Γενικό Νόμο Περί Ατόμων με Αναπηρίες στο βαθμό που δεν υπάρχει επικάλυψη. Οποιοσδήποτε δωρεές, εισφορές στο Ταμείο που προβλέπεται από το Νόμο περί Νοητικά Καθυστερημένων Ατόμων να γίνονται στο Ταμείο που προβλέπεται στο Νόμο Περί Ατόμων με Αναπηρία.

Να καταργηθεί η Επιτροπή Νοητικά Καθυστερημένων Ατόμων και το μόνιμο προσωπικό να μεταφερθεί στην Κεντρική Υπηρεσία. Το Ταμείο Νοητικά Καθυστερημένων Ατόμων, να ενσωματωθεί στο Ταμείο του βασικού Νόμου.

(γ) Ο Περί Λαχείου Πρόνοιας Νόμος του 1992 (Ν.79(Ι)/92) και οι Περί Λαχείου Πρόνοιας Κανονισμοί του 1994 (ΚΔΠ. 179/94)

Να ενσωματωθεί στο Νόμο Περί Ατόμων με Αναπηρίες, ενώ οι πρόνοιες του για δεινοπαθούντες να καλυφθούν από το σχετικό κονδύλι των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας.

(δ) Ο Περί Ειδικού Ταμείου του ΚΕΑΑ Νόμος (Ν.103(Ι)/2000)

Να καταργηθεί και το αποθεματικό του Ταμείου αυτού να απορροφηθεί από το Ταμείο που προβλέπεται στο γενικό Νόμο περί Ατόμων με Αναπηρίες το οποίο να είναι και το μοναδικό που θα λειτουργεί για θέματα ατόμων με αναπηρία.

(ε) Ο Περί Ατόμων με Αναπηρίες Νόμος (Ν.127(1)/2000)

Να δημιουργηθεί το Ταμείο που προβλέπεται από τον πιο πάνω Νόμο. Θα είναι το μοναδικό Ταμείο και θα καλύπτει όλους τους σκοπούς και των άλλων Ταμείων που αφορούν θέματα ατόμων με αναπηρία.

B. ΣΧΕΔΙΑ /ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΡΟΣ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ

Επικαλύψεις μεταξύ Σχεδίων/Υπηρεσιών και νομοθετικών διατάξεων

Οι κυριότερες **επικαλύψεις** αφορούν τις παροχές της **Επιτροπής Ανακουφίσεως Παθόντων** που παραχωρούνται χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οποιεσδήποτε παροχές από άλλο δημόσιο ταμείο. Συγκεκριμένα, οι παροχές της Επιτροπής δίνονται ανεξάρτητα αν οι λήπτες παίρνουν επιπρόσθετα δημόσιο βοήθημα ή σύνταξη από το Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Υπάρχουν όμως και επικαλύψεις σε σχέδια αγοράς τροχοκαθισμάτων ή και αγοράς οργάνων και σε δύο σχέδια επιχορήγησης διακοπών. Οι επικαλύψεις αναλύονται πιο κάτω:

1. Συντάξεις Αναπηρίας

Συντάξεις αναπηρίας παρέχουν:

- (α) Η Επιτροπή Ανακουφίσεως Παθόντων σε 853 ανάπηρους που μπορεί να ανέλθουν σε £755 τον μήνα για 100% αναπηρία και πρόσθετο ποσό μέχρι £144 τον μήνα για οικογενειακές υποχρεώσεις.
- (β) Το Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων σε 1.083 ανάπηρους με ανώτατο όριο £889/μήνα για άτομο με δύο εξαρτώμενα. Η σύνταξη καταβάλλεται δικαιωματικά σε άτομα που συνεισφέρουν στο Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων και έχουν υποστεί εργατικό ατύχημα ή πάθηση λόγω εχθροπραξιών.

Πρόσθετα το Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων παρέχει σύνταξη ανικανότητας, σε ασφαλισμένους που έχουν χάσει την ικανότητα τους για εργασία από άλλο λόγο, π.χ. μία πάθηση (κατά πλάκα σκλήρυνση, κλπ.). Σύνταξη ανικανότητας παίρνουν 5.995 άτομα και ανέρχεται σε £866/μήνα για άτομα με ένα εξαρτώμενο.

Στην πράξη διαφοροποιείται η αναπηρία με βάση την αιτία πρόκλησης της και προσφέρονται συντάξεις που δημιουργούν επικαλύψεις, αφού η Επιτροπή Ανακουφίσεως Παθόντων παρέχει τις συντάξεις ανεξάρτητα από το αν οι ανάπηροι παίρνουν σύνταξη αναπηρίας/ανικανότητας και από το Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

2. Συντάξεις/ Επιδόματα Βαριάς Αναπηρίας

Προσφέρονται τέτοιες συντάξεις/επιδόματα από τρεις υπηρεσίες:

(α) Η Επιτροπή Ανακουφίσεως Παθόντων προσφέρει σύνταξη βαριάς κινητικής αναπηρίας επιπρόσθετα από τη σύνταξη αναπηρίας ύψους £2,98 σεντ κατά ποσοστό αναπηρίας, δηλαδή μέχρι £298/μήνα για άτομα με 100% αναπηρία.

Οι δικαιούχοι είναι σήμερα 54 άτομα

(β) Η Υπηρεσία Μέριμνας Αναπήρων του Τμήματος Εργασίας προσφέρει επίδομα βαριάς κινητικής αναπηρίας σε 962 άτομα ύψους £160.53 τον μήνα

(γ) Το Υπουργείο Οικονομικών προσφέρει ειδική χορηγία σε τυφλούς ύψους £1.800/χρόνο (ή £150/μήνα) σε 1.000 τυφλούς

Οι τρεις πιο πάνω παροχές παραχωρούνται **ανεξαρτήτως οικονομικών κριτηρίων** και μπορεί ένα άτομο με αναπηρία να λαμβάνει ταυτόχρονα τις δύο ή και τις τρεις αυτές παροχές αν έχει πρόβλημα βαριάς κινητικής αναπηρίας και παράλληλα είναι και τυφλός.

3. Επίδομα Διακίνησης

Προσφέρεται από τρεις Υπηρεσίες:

(α) Η Επιτροπή Ανακουφίσεως Παθόντων προσφέρει επίδομα διακίνησης μέχρι £40/μήνα σε 23 άτομα που διακινούνται για σκοπούς εργασίας ή κατάρτισης,

(β) Το Υπουργείο Οικονομικών παρέχει για τον ίδιο σκοπό επίδομα διακίνησης ύψους μέχρι £20/μήνα σε 284 ανάπηρους που διακινούνται για σκοπούς **απασχόλησης ή και κατάρτισης**. Αν η αναπηρία οφείλεται σε τετραπληγία ή περιορισμένη όραση το ποσό αυξάνεται μέχρι £40/μήνα.

(γ) Οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας (ΥΚΕ) παρέχουν επίδομα διακίνησης σε λήπτες δημόσιου βοηθήματος (που μπορεί να είναι και ανάπηροι) και χρειάζονται να διακινούνται για ιατρικούς ή άλλους προσωπικούς λόγους. Το επίδομα καθορίζεται σε εξατομικευμένη βάση.

Τα επιδόματα διακίνησης δίνονται από τις διάφορες υπηρεσίες ανεξάρτητα και παράλληλα και μπορεί να υπάρχουν άτομα που επιχορηγούνται και από τις τρεις Υπηρεσίες.

4. Δημόσιο Βοήθημα (Δ.Β.)

Το Δημόσιο Βοήθημα καλύπτει βασικές και ειδικές ανάγκες, όπως δίαιτας, φροντίδας παιδιών, κάλυψης τόκων ενυπόθηκου δανείου για ιδιοκατοίκηση θέρμανσης, επίδομα ενοικίου καθώς και έκτακτες προσωπικές περιπτώσεις. Με βάση τη σχετική Νομοθεσία βοηθούνται 5.232 ανάπηροι έναντι συνολικής δαπάνης £5,5 εκ./χρόνο. (Το μηνιαίο επίδομα για κάθε ανάπηρο είναι ανάλογο με τη σύνθεση της οικογένειας του και τις ειδικές του ανάγκες).

Όπως αναφέρθηκε ήδη, με βάση τη Νομοθεσία δεν λογίζονται στο εισόδημα του ανάπηρου οι οποιοσδήποτε παροχές που λαμβάνει από την Επιτροπή Ανακουφίσεως Παθόντων, ή το επίδομα βαριάς κινητικής αναπηρίας της Υπηρεσίας Μέριμνας Αναπήρων, ενώ λογίζονται οι παροχές του Ταμείου Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Αυτό σημαίνει ότι πιθανό το άτομο με αναπηρία να παίρνει Δημόσιο Βοήθημα ως άπορο παρόλον που τα πραγματικά εισοδήματα του ξεπερνούν το όριο εισοδήματος που θέτει ο νόμος για να θεωρείται κάποιος άπορος (είναι πιθανό να αγνοούνται εισοδήματα που ξεπερνούν τις £1.000/μήνα). Επιπρόσθετα, παραχωρείται αποκλειστικά στους ανάπηρους επιπλέον επίδομα για προσωπικές ανάγκες που ισούται με το μισό του επιδόματος που τους παραχωρείται για βασικές ανάγκες. Επίσης υπάρχουν ευεργετικές πρόνοιες ειδικής μεταχείρισης των ατόμων με αναπηρία έναντι των άλλων ληπτών σε σχέση με την παραχώρηση βοήθειας έστω και αν εργοδοτούνται πλήρως καθώς και με το εξαιρετέο εισόδημα για σκοπούς υπολογισμού του Δημοσίου Βοηθήματος. Στα τετραπληγικά άτομα παραχωρείται επιπρόσθετα, και ανεξαρτήτως εισοδημάτων, επίδομα φροντίδας, δηλαδή το κόστος εργοδότησης μόνιμης φροντίστριας. Το επίδομα αυτό, το οποίο καταβάλλεται τώρα από τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας αποφασίστηκε να δίνεται από την Υπηρεσία Μέριμνας Αναπήρων, αφού εγκριθεί ανάλογο σχέδιο από το Υπουργικό Συμβούλιο.

5. Οικονομική Βοήθεια για Αγορά Τροχοκαθίσματος

Κατά κύριο λόγο, η βοήθεια αυτή παρέχεται από την Υπηρεσία Μέριμνας Αναπήρων (βλ.σελ. 35) αλλά μπορεί να δώσουν τροχοκάθισμα άλλες τρεις Υπηρεσίες. Η Υπηρεσία Μέριμνας Αναπήρων το 2003 πρόσφερε βοήθεια σε 215 ανάπηρους για αγορά τροχοκαθίσματος, έναντι συνολικής δαπάνης £150.000. Για τον ίδιο σκοπό όμως μπορεί να προσφέρουν βοήθεια και οι Υπηρεσίες Κοινωνικής

Ευημερίας αν λήπτες Δ.Β. χρειάζονται τροχοκάθισμα, καθώς και το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού αν ο ανάπηρος μαθητής χρειάζεται τροχοκάθισμα κατάλληλο για τη φοίτηση του στο σχολείο, αλλά και η Επιτροπή Ανακουφίσεως Παθόντων. Οι τέσσερις αυτές υπηρεσίες, δεν αλληλοενημερώνονται με αποτέλεσμα κάποιος ανάπηρος να μπορεί να πάρει τροχοκάθισμα από περισσότερες της μίας Υπηρεσίες.

6. Οικονομική Βοήθεια για την Αγορά Οργάνων

Και σ'αυτή την περίπτωση η βοήθεια παρέχεται κατά κύριο λόγο από την Υπηρεσία Μέριμνας Αναπήρων (βλ. σελ. 36) που το 2003 βοήθησε 792 άτομα έναντι δαπάνης £426.000. Όμως, βοήθεια παρέχεται και από το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού αν κάποιο όργανο βοηθά την εκπαίδευση, τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας για λήπτες Δημοσίου Βοηθήματος και ειδικά για ακουστικά και το Υπουργείο Υγείας, το οποίο το 2003 έδωσε ακουστικά σε 400 άτομα έναντι δαπάνης £140.000 περίπου.

Οι Υπηρεσίες αυτές δεν συντονίζονται και προκαλούνται επικαλύψεις.

7. Επιχορήγηση Διακοπών

Επιχορήγηση προσφέρεται από τρεις Υπηρεσίες:

- (α) Την Υπηρεσία Μέριμνας Αναπήρων που λειτουργεί τέτοιο Σχέδιο για καλοκαιρινές διακοπές και εκτός του ότι καλύπτει όλο το κόστος, κάνει και τις διευθετήσεις κράτησης των ξενοδοχείων/καταλυμάτων. Το 2003 επωφελήθηκαν 455 άτομα έναντι δαπάνης £64.000.
- (β) Τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας που προσφέρουν ένα συγκεκριμένο ποσό για διακοπές 6 ημερών και οι διακοπές μπορεί να είναι οποιαδήποτε περίοδο του χρόνου. Το Σχέδιο αυτό καλύπτει όχι μόνο ανάπηρους αλλά και ηλικιωμένους λήπτες Δημοσίου Βοηθήματος. Το 2003 επωφελήθηκαν 150 άτομα έναντι ποσού 20.000.
- (γ) Το Κεντρικό Ταμείο Αδειών που καλύπτει άτομα που εισφέρουν στο Ταμείο, περιλαμβανομένων και ατόμων με αναπηρία που εργάζονται και καταβάλλουν εισφορές. (Ο αριθμός σ' αυτή την περίπτωση δεν είναι γνωστός).

Οι τρεις Υπηρεσίες δεν συνεννοούνται μεταξύ τους με αποτέλεσμα να παρουσιάζονται επικαλύψεις.

8. Επιχορήγηση Ενοικίου

Επιχορήγηση ενοικίου παραχωρείται από 3 υπηρεσίες: (α) Τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας σε άτομα με αναπηρία, λήπτες Δημοσίου

Βοηθήματος (β) Το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως σε άτομα με αναπηρία εκτοπισθέντες.

Δεν υπάρχουν στοιχεία για τους δικαιούχους.

Συμπέρασμα/ Εισηγήσεις:

Από την πιο πάνω ανάλυση προκύπτει ότι υπάρχει σοβαρό πρόβλημα επικαλύψεων και κατά τη διάρκεια της μελέτης αυτής διαφάνηκε ότι σε κάποιες περιπτώσεις οι αντίστοιχες υπηρεσίες ούτε καν γνώριζαν για το θέμα, όπως π.χ. τη χρηματοδότηση οργάνων.

Σε άλλες περιπτώσεις, όπως τις επικαλύψεις με τις παροχές της Επιτροπής Ανακουφίσεως Παθόντων, παρόλον ότι η Υπηρεσία Μέριμνας Αναπήρων και οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας γνωρίζουν για την παραχώρηση τους, δεν μπορούν να τις συμψηφίσουν λόγω ρητής νομικής διάταξης. Ως αποτέλεσμα, σε ορισμένες περιπτώσεις, τα άτομα με αναπηρία παίρνουν χρηματική βοήθεια πέραν από τις ανάγκες τους.

Για να εκτιμηθεί καλύτερα η έκταση του προβλήματος και να υποβληθούν συγκεκριμένες εισηγήσεις αλλά και για να υποβοηθηθεί ο συντονισμός μεταξύ των υπηρεσιών χρειάζεται να δημιουργηθεί **μια τράπεζα δεδομένων** μέσω ενός κεντρικού ηλεκτρονικού σχεδίου.

Στο μεταξύ και μέχρι να γίνει τούτο, γίνεται εισηγήση να εξεταστεί η δυνατότητα τροποποίησης της Νομοθεσίας των περί Δημοσίων Βοηθημάτων έτσι που να λαμβάνονται υπόψη και οι παροχές της Επιτροπής Ανακουφίσεως Παθόντων και το επίδομα Βαριάς Κινητικής Αναπηρίας της Υπηρεσίας Μέριμνας

Αναπήρων καθώς και της ειδικής χορηγίας για τυφλούς του Υπουργείου Οικονομικών.

Γ. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ

Υποβάλλεται εισήγηση για τη δημιουργία **Κεντρικού Ηλεκτρονικού Δικτύου** με στόχο να συντονίσει τις δημόσιες υπηρεσίες μεταξύ τους, με τους εθελοντικούς οργανισμούς και τις οργανώσεις ατόμων με αναπηρία με σκοπό να υπάρχει σφαιρική αντιμετώπιση και διευκόλυνση της εξυπηρέτησής τους.

Ιδιαίτερα το δίκτυο θα:

- α. συγκεντρώνει πληροφορίες για τα άτομα με αναπηρία, με αναδρομική κάλυψη δέκα χρόνων όπου οι Υπηρεσίες διατηρούν τέτοια στοιχεία για να υποβοηθείται η χάραξη πολιτικής και ακριβή στοιχεία
- β. αναπτύξει ενιαία βάση δεδομένων για τα άτομα με αναπηρία της Κύπρου με δυνατότητα παραγωγής
 - συγκεντρωτικών καταστάσεων συνολικής δαπάνης για ανάπηρους,
 - παροχές κατά κατηγορία αναπηρίας (τυφλοί, κωφοί, με νοητική υστέρηση κλπ) αλλά και
 - σε ατομικό επίπεδο (με βάση την ταυτότητα για παράδειγμα του ατόμου να μαζεύονται όλες οι χορηγίες που παίρνει από όλες τις Υπηρεσίες. Να υπάρχει επίσης η δυνατότητα ενσωμάτωσης στο δίκτυο και παροχών που πιθανό να προσφέρουν Μη Κυβερνητικοί Οργανισμοί (ΜΚΟ)
- γ. μοιράζεται τις πληροφορίες που συγκεντρώνονται από ένα κυβερνητικό μέλος του δικτύου με όλα τα άλλα κυβερνητικά μέλη.
- δ. Βοηθά:
 - στην υποβολή αιτήσεων εκ μέρους των αναπήρων μέσω Ιπίθιτιβί για μείωση της ανάγκης φυσικής διακίνησης τους
 - στην ανάπτυξη πολιτικών απασχόλησης και ένταξης επανένταξης των αναπήρων στην κοινωνία, αλλά και
 - στον καθορισμό γενικότερης πολιτικής και μέτρων από τα αρμόδια υπουργεία για όσο το δυνατό μεγαλύτερη κοινωνική ενσωμάτωση και απεξάρτηση των αναπήρων από το κράτος.

Συντελεστές του Δικτύου

Στο δίκτυο προτείνεται να μετέχουν κατ' αρχήν οι ακόλουθες δημόσιες Υπηρεσίες:

- Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων:
 - Τμήμα Εργασίας - Υπηρεσία Μέριμνας Αναπήρων
 - Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας
 - Τμήμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων
 - Επιτροπή Προστασίας Νοητικά Καθυστερημένων Ατόμων (υπό την ευθύνη του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων)
- Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού - Ειδική Εκπαίδευση στις διάφορες βαθμίδες της εκπαίδευσης
- Υπουργείο Οικονομικών
- Υπουργείο Υγείας
- Υπουργείο Συγκοινωνιών και Έργων - Γραφείο Σχεδιασμού
- Υπουργείο Εσωτερικών - Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως (και για θέμα Στέγασης)
- Επιτροπή Ανακουφίσεως Παθόντων.
- Τοπικές Επιτροπές αναπήρων θα μπορούσαν να περιληφθούν στο Δίκτυο για
 - **να παρέχουν** στοιχεία αναφορικά με τα μέλη τους
 - **να βοηθούν** τα μέλη στην υποβολή αιτήσεων και γενικότερης εξυπηρέτησης. (αλλά όχι να έχουν γενική πρόσβαση λόγω των περιορισμών που επιβάλλει ο Νόμος Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων).

Παράγωγα του Δικτύου

Το δίκτυο θα αναπτύξει λογισμικό/βάση δεδομένων που θα καταχωρούνται όλα τα δεδομένα των αναπήρων που θα αποφασιστούν. Θα πρέπει να οριστούν συναντήσεις με τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες για να καθοριστούν τα στοιχεία που θα τηρούνται και οι αναφορές (στατιστικές, κατάλογοι κλπ) που χρειάζονται. Τουλάχιστον όμως θα πρέπει να παρέχει:

- Μητρώο Ατόμων με Αναπηρία
- Συγκεντρωτικές καταστάσεις συνολικής δαπάνης για άτομα με αναπηρία, κατά έτος, κατά επαρχία
- παροχές κατά κατηγορία αναπηρίας (τυφλοί, κωφοί, με νοητική υστέρηση κλπ) αλλά και
- σε ατομικό επίπεδο (με βάση την ταυτότητα για παράδειγμα του ατόμου να μαζεύονται όλες οι χορηγίες που παίρνει από όλες τις Υπηρεσίες

- να υπάρχει επίσης η δυνατότητα ενσωμάτωσης στο δίκτυο και παροχών που πιθανό να προσφέρουν Μη Κυβερνητικοί Οργανισμοί (ΜΚΟ).

Δ. ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ

Σήμερα λειτουργούν εξειδικευμένες οργανώσεις (Αποκατάστασης Αναπήρων, Κωφών, Τυφλών, Νοητικά Καθυστερημένων κτλ, οι οποίες στεγάζονται κάτω από μια Συνομοσπονδία την ΚΥΣΟΑ) (βλ. σελ. 48)

Οι διευθετήσεις που υπάρχουν κρίνονται ικανοποιητικές.

Η νομοθετική ρύθμιση της λειτουργίας της ΚΥΣΟΑ που αποτελεί και αίτημα της Συνομοσπονδίας κρίνεται χρήσιμη και συνιστάται. Η ετοιμασία νομοθεσίας θα εξεταστεί από το Παγκύπριο Συμβούλιο Ατόμων με Αναπηρίες.

Ε. ΔΙΑΚΙΝΗΣΗ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ

Οι Κανονισμοί του 1954 έως 1999 (Κ.Δ.Π. 86/99) του Περί Οδών και Οικοδομών Νόμου, ρυθμίζουν θέματα πρόσβασης ατόμων με αναπηρία στα νέα κτίρια ή σε κτίρια για τα οποία ζητείται άδεια για επέκταση. Δεν υπάρχει Νομοθετική ρύθμιση για την πρόσβαση των ΑμεΑ σε υφιστάμενα δημόσια κτίρια - κρατικά ή ιδιωτικά ή και ιδιωτικά τα οποία στεγάζουν Υπηρεσίες του Δημοσίου³⁴.

Επείγει η μελέτη και ψήφιση Νομοθεσίας που θα επιβάλει, σταδιακά και βάσει χρονοδιαγράμματος, στους ιδιοκτήτες χώρων συνάθροισης κοινού να μεριμνήσουν για την αποκατάσταση της πρόσβασης στα υποστατικά αυτά (κτιρίων που στεγάζουν υπηρεσίες του Δημοσίου, ευρύτερου δημόσιου τομέα, οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης, κοινωφελείς οργανισμούς, τράπεζες και ανταλλακτήρια τραπεζών, καθώς και κτίρια με χρήση κοινού).

³⁴ Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Συγκοινωνιών και Έργων με επιστολή του προς όλους τους Γενικούς Διευθυντές απέστειλε ειδικό ερωτηματολόγιο με απώτερο στόχο να γίνει σωστή καταγραφή /εκτίμηση των προβλημάτων σ' ότι αφορά την προσβασιμότητα των ατόμων με αναπηρία **στα κτίρια ή υποστατικά που στεγάζουν κρατικές υπηρεσίες**. Η προθεσμία που είχε θέσει το Υπουργείο Συγκοινωνιών και Έργων ήταν τέλος Ιουνίου 2004. Η συμπλήρωση των ερωτηματολογίων έχει ολοκληρωθεί και τα στοιχεία που έχουν συλλεχθεί τυγχάνουν επεξεργασίας από το Υπουργείο Συγκοινωνιών και Έργων.

Το Τμήμα Δημοσίων Έργων προχωρεί στην αποκατάσταση της προσπελασιμότητας κτιρίων που ιδιοκτήτης είναι το κράτος. Για τα κτίρια που μισθώνονται για να στεγάσουν κρατικές Υπηρεσίες, υπάρχει οδηγία ώστε αυτά να είναι ή να μετατρέπονται σε προσπελάσιμα. Υπάρχουν όμως κτίρια που ενοικιάστηκαν παλαιότερα και τα οποία δεν τηρούν καμία προδιαγραφή (Υπουργείο Υγείας, Υπουργείο Συγκοινωνιών και Έργων κ.α.). ΓΓ αυτά πρέπει να εξευρεθεί τρόπος αποκατάστασης της πρόσβασης (είτε να αναλάβει το κράτος εξ ημισείας με τον ιδιώτη - ιδιοκτήτη, είτε αλλάζοντας κτίριο).

Πρέπει το κράτος σε συνεργασία με την **Τοπική Αυτοδιοίκηση** να μεριμνήσει ώστε να συμπληρωθεί **το δίκτυο των πεζοδρομίων** στις πόλεις. Δεν μπορεί να υπάρχει ασφαλής διακίνηση των εμποδιζόμενων ατόμων αν δεν κατασκευαστούν/αναβαθμιστούν τα πεζοδρόμια.

Να μελετηθεί η ετοιμασία προγράμματος τεχνικής υποστήριξης και παροχής συμβουλών σε ιδιοκτήτες υφιστάμενων οικοδομών δημόσιας χρήσης για την εκτέλεση εργασιών διασφάλισης της προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρία. Πρόσθετα να εξεταστεί η δυνατότητα εφαρμογής προγράμματος συμβολικής επιχορήγησης του κόστους των εργασιών που θα εκτελούνται σύμφωνα με την πιο πάνω πολιτική και θα καλύπτουν βασικά την πρόσβαση στις οικοδομές και τη διαμόρφωση χώρων υγιεινής. Απαιτείται ειδική πρόνοια στους προϋπολογισμούς. Η πολιτική αυτή θα αφορά υφιστάμενες οικοδομές δημόσιας χρήσης που έχουν ανεγερθεί με άδεια οικοδομής πριν την εφαρμογή της τελευταίας τροποποίησης των περί Οδών και Οικοδομών Κανονισμών του 1999 (Κ.Δ.Π. 86/99).

Πρέπει να επισπευσθεί η ψήφιση νομοθεσίας που αφορά στους χώρους στάθμευσης για αυτοκίνητα ατόμων με αναπηρία ώστε να μπορεί το κράτος να επιβάλει αυστηρές ποινές στους παραβάτες. Ο έλεγχος πρέπει να μπορεί να επεκταθεί και σε «ιδιωτικούς» χώρους στάθμευσης κτιρίων με χρήση κοινού.

IV. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΓΙΑ ΜΙΑ ΣΦΑΙΡΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ

1° Συμπέρασμα:

Δεν μπορούν να αναληφθούν όλα τα Σχέδια από μια Κεντρική Υπηρεσία:

Όπως αναφέρθηκε ήδη, φαίνεται ότι δεν είναι δυνατό ούτε και σκόπιμο να ανατεθεί η διαχείριση όλων των νόμων και σχεδίων σε μία μόνο υπηρεσία, παρόλο ότι επιβάλλεται κάποιος να έχει μια ολοκληρωμένη εικόνα, γι' αυτό **πρέπει όλες οι υπηρεσίες να συντονίζονται μεταξύ τους.**

Τα θέματα των ατόμων με αναπηρία που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, του Υπουργείου Υγείας και ίσως και του Υπουργείου Εσωτερικών δεν θα ήταν ορθό να μεταφερθούν σε μία Κεντρική Υπηρεσία, αφού προωθούνται στα πλαίσια των ευρύτερων αρμοδιοτήτων τους. Δεν είναι ορθό π.χ. να λειτουργήσουν ειδικά σχολεία για άτομα με αναπηρία ή ειδικές υπηρεσίες υγείας έξω από το γενικότερο σύστημα υγείας.

Με το ίδιο σκεπτικό, η Επιτροπή Ανακουφίσεως Παθόντων θα πρέπει να συνεχίσει να λειτουργεί αφού εξυπηρετεί όχι μόνο άτομα με αναπηρία αλλά και παθόντες και πεσόντες, συνολικά 2.000 άτομα έναντι δαπάνης £10,0 εκ. και από αυτά μόνο £3,2 εκ. αφορούν άτομα με αναπηρία. Για πιο σφαιρική όμως αντιμετώπιση του θέματος θα πρέπει να μελετηθεί το **ενδεχόμενο συμψηφισμού των παροχών, η συμψηφισμού σ' ένα λογικό βαθμό.**

Ούτε οι παροχές από το Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων μπορούν να μεταφερθούν σε μια Υπηρεσία αφού το Ταμείο λειτουργεί με βάση ειδική νομοθεσία και οι αρμοδιότητες του είναι πολύ ευρύτερες από τις δύο συντάξεις που αφορούν και άτομα με αναπηρία. Εξάλλου οι συντάξεις αυτές παρέχονται με βάση τον προσωπικό ασφαλιστικό λογαριασμό των δικαιούχων.

Επίσης οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας ασχολούνται με άπορα άτομα που δεν έχουν ικανοποιητικά εισοδήματα, συνολικά 23.986 (12/2003) και από αυτά μόνο περίπου 5.200 είναι άτομα με αναπηρία. Το έργο των Υπηρεσιών αυτών είναι ευρύτερο, αφού εκτός από χρηματική βοήθεια προσφέρουν και στήριξη, άρα δεν

μπορεί να τους αφαιρεθεί ο ρόλος. Όμως γίνεται εισήγηση **όπως εξεταστεί η δυνατότητα τροποποίησης της νομοθεσίας περί Δημοσίων Βοηθημάτων** έτσι που να λαμβάνονται υπόψη όλες οι παροχές προς τα άτομα με αναπηρία έτσι που αν παίρνει άλλες χορηγίες που ήδη καλύπτουν τις ανάγκες του να μην παίρνει Δημόσιο Βοήθημα.

2° Συμπέρασμα

Κάποια Σχέδια μπορούν να μεταφερθούν σε μια Κεντρική Υπηρεσία:

Τα Σχέδια που θα μπορούσαν να μεταφερθούν σε μια κεντρική υπηρεσία είναι αυτά που τώρα λειτουργεί το Υπουργείο Οικονομικών, δηλ.:

(α) Το επίδομα διακίνησης, (β) Η ειδική χορηγία σε τυφλούς, (γ) Η χορηγία για αδασμολόγητο αυτοκίνητο.

(δ) Το σχέδιο έγκαιρης παρέμβασης της Επιτροπής Νοητικά Καθυστερημένων Ατόμων, αν αποφασιστεί κατάργηση του σχετικού Νόμου.

Το Υπουργείο Οικονομικών δηλώνει πρόθυμο να παραχωρήσει τη λειτουργία των σχεδίων σε άλλη Υπηρεσία. Κατάλληλη Υπηρεσία κρίνεται η Υπηρεσία Μέριμνας Αναπήρων που καθορίζεται ως Συντονιστικός Φορέας και στον περί Ατόμων με Αναπηρίες Νόμο του 2000, αφού φυσικά ενισχυθεί και με το απαραίτητο προσωπικό.

3° Συμπέρασμα:

Κάποιοι Νόμοι μπορούν να καταργηθούν:

Από την ανάλυση στις σελ. 52-61 προκύπτει ότι θα μπορούσαν να καταργηθούν οι πιο κάτω Νόμοι:

- i) Οι περί Παροχής Επιδόματος Διακινήσεως εις Αναπήρους Νόμοι 1980-2004
- ii) Ο περί Νοητικά Καθυστερημένων Ατόμων Νόμος (Ν. 119/89)
- iii) Ο περί Λαχείου Προνοίας Νόμος (Ν. 79(I)/92)
- iv) Ο περί Ειδικού Ταμείου του ΚΕΑΑ Νόμος (Ν. 103(I)/2000)

και ίσως ο περί Προσλήψεως Εκπαιδευμένων Τυφλών Τηλεφωνητών στη θέση Τηλεφωνητή στη Δημόσια και Εκπαιδευτική Υπηρεσία και στα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (Ειδικά Διατάξεις) Νόμος (Ν. 17/1988)

4° Συμπέρασμα:

Υπάρχουν επικαλύψεις στις παροχές με αποτέλεσμα να δίνονται:

- Από 2 υπηρεσίες συντάξεις αναπηρίας (βλ. σελ. 62)
- Από 3 υπηρεσίες συντάξεις βαριάς αναπηρίας (βλ. σελ. 63)
- Από 3 υπηρεσίες επίδομα διακίνησης (βλ. σελ. 63)
- Από 3 υπηρεσίες βοήθεια για τροχόκαθισμα (βλ. σελ. 64-65)
- Από 2 υπηρεσίες επιχορήγηση για διακοπές (βλ. σελ. 65-66)

Από την ανάλυση φάνηκε ότι σε κάποιες περιπτώσεις οι Υπηρεσίες δεν γνώριζαν ότι δίνονται αντίστοιχες παροχές και από αλλού, ιδιαίτερα για όργανα (ακουστικά, τροχόκαθίσματα κλπ). Σε άλλες περιπτώσεις, έστω και αν γνώριζαν, η νομοθεσία τους υποχρεώνει να συνεχίσουν να παραχωρούν διπλά επιδόματα, γι αυτό έγινε η εισήγηση να τροποποιηθεί η Νομοθεσία περί των Δημοσίων Βοηθημάτων και να αλληλοενημερώνονται οι Υπηρεσίες μέσω του ηλεκτρονικού δικτύου για να καταγράφεται η σφαιρική εικόνα.

Προϋποθέσεις για Σφαιρική Αντιμετώπιση

Τονίζεται ότι η εμπλοκή περισσότερων της μιας υπηρεσίας στα θέματα αναπήρων, δεν επενεργεί αρνητικά, νοουμένου ότι:

- (i) η Κυβέρνηση ακολουθεί μια σφαιρική πολιτική,
- (ii) οι εμπλεκόμενες υπηρεσίες αλληλοενημερώνονται και συναποφασίζουν στο βαθμό που μια νέα απόφαση τους αφορά,
- (iii) υπάρχει ένα ενιαίο σύστημα πληροφόρησης που να υποστηρίζει τη χάραξη πολιτικής και την αλληλοενημέρωση,
- (iv) οι ανάπηροι διευκολύνονται στις συναλλαγές τους με τις κυβερνητικές υπηρεσίες μέσω **μιας κεντρικής υπηρεσίας** που θα παρακολουθεί την εξέλιξη των υποθέσεων τους από τις υπόλοιπες.

Διασφάλιση των Προϋποθέσεων**(i) Χάραξη Σφαιρικής Κυβερνητικής Πολιτικής**

Με την υιοθέτηση του γενικού Νόμου περί Ατόμων με Αναπηρίες του 2000 και την τροποποίηση του το 2004 για να ενσωματωθούν οι πρόνοιες της Οδηγίας 2000/78/EK για μη διάκριση στην απασχόληση και την προσφορά υπηρεσιών για τους ανάπηρους έχει τεθεί η βάση για την κυβερνητική πολιτική σε σχέση με τους ανάπηρους. Η νομοθεσία καλύπτει τώρα όλες τις εκφάνσεις της ζωής των αναπήρων και κατοχυρώνει τα δικαιώματά τους σύμφωνα με τα διεθνή και ειδικότερα τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Παράλληλα, προβλέπει για τη λειτουργία του Παγκυπρίου Συμβουλίου Ατόμων με Αναπηρίες στο οποίο συμμετέχουν όλες οι αρμόδιες υπηρεσίες και εκπρόσωποι των ατόμων με αναπηρία και συμβουλεύουν τον Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων στη χάραξη πολιτικής.

(ii) Αλληλοενημέρωση των εμπλεκόμενων υπηρεσιών και λήψη από κοινού αποφάσεων που τους αφορούν

Αυτή η προϋπόθεση μπορεί να υλοποιηθεί με τη σύσταση **Διύπηρεσιακής Επιτροπής** στην οποία να συμμετέχουν όλες οι κυβερνητικές υπηρεσίες που χειρίζονται αναπηρικά θέματα. Πληροφοριακά αναφέρεται ότι και στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή λειτουργεί αντίστοιχος μηχανισμός, όπως αναφέρεται στην Παρ. 4.5 του ανακοινωθέντος ΟΟΜ(2000)284 «Για μια Ευρώπη χωρίς φραγμούς για άτομα με ειδικές ανάγκες». Αναφέρεται σχετικά: «Ο κύριος μηχανισμός μέχρι σήμερα για το συντονισμό της πολιτικής για τα άτομα με ειδικές ανάγκες σε όλους τους σχετικούς τομείς των αρμοδιοτήτων της Επιτροπής ήταν η Διύπηρεσιακή Ομάδα για τα άτομα με ειδικές ανάγκες. Όλες οι συναφείς γενικές διευθύνσεις συμμετείχαν ήδη ενεργά στην ομάδα η οποία απέδειξε ότι είναι ένα αποτελεσματικό εργαλείο για την αύξηση της ενημέρωσης σχετικά με τα θέματα αναπηρίας και για την ενθάρρυνση πιο διακλαδικής συνεργασίας στο πεδίο αυτό.»

Σημειώνεται ότι αυτή θα είναι Επιτροπή για **Υπηρεσιακούς** μόνο για να προδιαγράψουν την κυβερνητική πολιτική, ενώ τα άτομα με αναπηρία θα

συμμετέχουν στο Παγκύπριο Συμβούλιο Ατόμων με Αναπηρίες το οποίο θα συμβουλεύει τον Υπουργό αναφορικά με την προτεινόμενη πολιτική.

(iii) Ενιαίο Σύστημα Πληροφόρησης

Όπως αναφέρθηκε ήδη, ένα τέτοιο σύστημα θα ενισχύσει το συντονισμό και την αλληλοενημέρωση αφού θα παρέχει στοιχεία για τον κάθε ανάπηρο ξεχωριστά για το ύψος και το είδος βοήθειας, που παίρνει, τις συνολικές δαπάνες κατά μορφή αναπηρίας, αλλά και συνολικά, στοιχεία απαραίτητα για τη χάραξη πολιτικής.

iv) Διευκόλυνση των Ατόμων με Αναπηρία στις Συναλλαγές τους

Η ύπαρξη ηλεκτρονικού δικτύου θα διευκολύνει και τα άτομα με αναπηρία στις συναλλαγές τους με τις διάφορες κυβερνητικές υπηρεσίες, αφού σε αρκετές περιπτώσεις θα μπορούν να υποβάλλουν αιτήσεις μέσω των Οργανώσεων τους ή και μέσω του Διαδικτύου, αλλά και θα μπορούν να παρακολουθούν την πρόοδο στην εξέταση του αιτήματός τους.

(v) Καταλυτικός Ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Υποβοηθητική στην όλη προσπάθεια για μια σφαιρική πολιτική που θα ενισχύει τα άτομα με αναπηρία, αποτελεί η ένταξη μας στην Ε.Ε. λόγω του ότι δίνει ιδιαίτερη έμφαση στα θέματα των ατόμων με αναπηρία αλλά παράλληλα προσφέρει και οικονομική ενίσχυση για Σχέδια για τα άτομα με αναπηρία.

Υποβοηθητική είναι επίσης η απαίτηση της Ε.Ε. για ετοιμασία Εγγράφων Πολιτικής όπως:

- Το Εθνικό Σχέδιο για την Απασχόληση και
- Το Εθνικό Σχέδιο για την Κοινωνική Ενσωμάτωση

τα οποία ετοιμάζονται σε συνεργασία με όλους τους ενδιαφερόμενους κοινωνικούς εταίρους και περιέχουν πολιτικές για την απασχόληση και ενσωμάτωση ευάλωτων ομάδων περιλαμβανομένων και των ατόμων με αναπηρία.

Επιπρόσθετα, η Ε.Ε. δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην κοινωνική πολιτική και γι' αυτό θέτει στόχους αλλά και έχει καθορίσει δείκτες για την παρακολούθηση της προόδου κάθε κράτους μέλους προς τη δημιουργία μιας ευημερούσας κοινωνίας.

Ο στόχος της Ε.Ε. που τέθηκε στο Συμβούλιο της Λισσαβώνας, για ποσοστό απασχόλησης του 50% των ατόμων με αναπηρία μέχρι το 2010 υποβοηθείται με χορηγίες από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ).

Με αυτές τις προϋποθέσεις η Κυβέρνηση θα είναι υποχρεωμένη όχι μόνο να ακολουθεί σφαιρική πολιτική αλλά να εναρμονίζεται με την Ευρωπαϊκή πολιτική που έχει στόχο να βελτιώσει την κοινωνική ένταξη των ατόμων με αναπηρία.

Κεντρικός Φορέας Θεμάτων Ατόμων με Αναπηρία

Ο γενικός Νόμος περί Ατόμων με Αναπηρίες του 2000 προβλέπει για τη λειτουργία της Υπηρεσίας Μέριμνας Αναπήρων στην οποία αναθέτει ρόλο συντονιστή στα θέματα των ατόμων με αναπηρία και την ορίζει αρμόδια για την τήρηση μητρώου, την υποβολή σχεδίων και παρακολούθηση της προώθησης αιτημάτων από άλλες αρμόδιες υπηρεσίες. Μέχρι τώρα δεν έχει αναλάβει πλήρως το ρόλο της λόγω υποστελέχωσης.

Γίνεται εισήγηση όπως η Υπηρεσία αυτή ενισχυθεί και αναβαθμιστεί ώστε να αναλάβει πλήρως το ρόλο που της αναθέτει ο Νόμος και να ενεργεί ως ενδιάμεσος φορέας.

Για σκοπούς εξοικονόμησης πόρων ο Φορέας αυτός μπορεί να στελεχωθεί με τη μεταφορά προσωπικού από τις Υπηρεσίες που ασχολούνται με θέματα ατόμων με αναπηρία όπως την Επιτροπή Νοητικά Καθυστερημένων Ατόμων, το Υπουργείο Οικονομικών και το ΚΕΑΑ (βλέπε πιο κάτω). Με τον τρόπο αυτό θα αξιοποιηθούν οι γνώσεις και οι εμπειρίες του προσωπικού αυτού.

Συγκεκριμένα μπορεί να ενισχυθεί:

- από τον έκτακτο λειτουργό και το γραφέα του Υπουργείου Οικονομικών που χειρίζονται αποκλειστικά τις παροχές και να ανατεθεί η διαχείριση των παροχών αυτών στην Υπηρεσία Μέριμνας Αναπήρων.

- από το μόνιμο προσωπικό της Επιτροπής Νοητικά Καθυστερημένων Ατόμων (ένας Προϊστάμενος Α11, δυο Λειτουργοί Α8 -10 και ένας Γραφείας). Πρόσθετα με δύο λογιστικούς λειτουργούς. Ο ένας μπορεί να είναι αυτός που υπηρετεί στο ΚΕΑΑ, αφού το Κέντρο υπάγεται στην Υπηρεσία Μέριμνας Αναπήρων.

Με αυτό τον τρόπο η Υπηρεσία Μέριμνας Αναπήρων θα διαθέτει συνολικά 14 λειτουργούς, 6 γραφείς και 1 λογιστικό λειτουργό, δηλ. 21 άτομα αντί 8 που έχει τώρα.

Υλοποίηση εισηγήσεων που περιέχονται στην Έκθεση αυτή

Αν το Υπουργικό Συμβούλιο εγκρίνει τις εισηγήσεις που περιέχονται στην Έκθεση, προτείνεται όπως:

- (i) ανατεθεί η προώθηση της υλοποίησης τους σε μια Επιτροπή η οποία να απαρτίζεται από έμπειρους λειτουργούς:
 - του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων
 - του Υπουργείου Οικονομικών (Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού)
 - του Γραφείου Προγραμματισμού
 - της Νομικής Υπηρεσίας του Γενικού Λογιστή, και
- (ii) τεθεί χρονοδιάγραμμα για την υλοποίηση τους.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

27 Οκτωβρίου 2004

